

Гласило
Епархије нишке
за хришћанску
просвету и
културу

Пета серија
Број 33
(3/2024)

Виктор Несмјелов
**ЧОВЕЧЈА СИЛА И
БОЖЈА БЛАГОДАТ**

Харалампхије
Пападопулос
**БОЛ ЈЕ ПРИЛИКА ЗА
ДУХОВНИ РАЗВОЈ**

Архиепископ и
Митрополит нишки
Арсеније
**ЈЕВАНЂЕЉЕ
ЦАРСТВА БОЖЈЕГ**

Јеромонах
Игњатије Ђорђевић
**СЛИКАРСТВО
ЦРКВЕ СВЕТОГ
ПРОКОПИЈА**

Први број
прве серије
објављен
1899. године

Излази четири
пута годишње

ISSN 2560-3469

COBISS.SR-ID
229429004

Илази
са благословом
Његовог
високопреосвештенства
Архиепископа и
Митрополита нишког
г. Арсенија

Пета серија, број 33 (3/2024)
Први број прве серије
објављен 1899. године
Илази четири пута годишње

Издавач:
Православна епархија нишка
Адреса: Епархија нишка,
Епископска 3, 18000 Ниш
E-mail: glas@eparhija-niska.rs

Уређивачки одбор:
протојереј Дејан Јовановић
јеромонах Игњатије Ђорђевић
јереј Владе Капларевић
јеромонах Николај Јоцић
јереј Далибор Мидић
ђакон Лазар Павловић
ђакон Александар Глишовић, проф.
др Дарко Крстић, проф.
Јелена Љубеновић

Уредник: Ивица Живковић
Лектура: Милена Мишић Филиповић

Дизајн и компјутерска обрада:
ђакон Милорад Милосављевић

На корицама:
фотографије
Медијско-информативне
службе Епархије нишке

Штампа:
„Пергамент Принт”, Ниш

Тираж:
1500 примерака

Глас Епархије нишке
излази уз помоћ
Управе за сарадњу са црквама
и верским заједницама
Министарства правде
Владе Републике Србије

CIP - Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије,
Београд

271.222(497.11)-773

ГЛАС Епархије нишке :
гласило Епархије нишке за
хришћанску просвету и културу/
уредник Ивица Живковић. -
2024, бр. 33 (август). -
Ниш : Епархија нишка, 2024. -
(Ниш : Пергамент Принт). - 30 cm

ISSN 2560-3469 =
Глас Епархије нишке
(Ниш. 2024)

COBISS.SR-ID 229429004

УВодно слово

НЕУХВАТЉИВИ ЗАМАСИ 1
ДУХА СВЕТОГА
Јеромонах Николај Јоцић

БОГОСЛОВЈЕ

Свети Јован Златоусти 2
НЕ ГЛЕДАЈМО КАКО ДА БУДЕМО
НА ПОЛОЖАЈУ У ЧАСТИ И ВЛАСТИ

Виктор Несмјелов 3
ЧОВЕЧЈА СИЛА И БОЖЈА БЛАГОДАТ
Учење Светог Григорија Ниског

Јереј Душко Видачић 6
ПРАВОСЛАВНА ТРИЈАДОЛОГИЈА –
БОГОСЛОВСКИ АСПЕКТ УЧЕЊА
О СВЕТОЈ ТРОЈИЦИ

Александра Стевановић 8
ПНЕВМАТОЛОГИЈА У ПАСТИРУ
СВЕТОГ ЈЕРМЕ

Лав Мудри, византијски цар (886–912) 10
О, НА НЕБЕСИМА ЗАГЛУШУЈУЋА
ПОЧАСТИ ВЕЧНОДЈЕВИ МАЈЦИ!
*Беседа на Успеније Пресвете Бојородице и
Вечнодјеве Марије, када би њреселена од
овоземаљских и смртних у најсвећелије и
нейорочне ѡределе небеса*

ДУХОВНЕ ПОУКЕ

НАЈБИТНИЈЕ ЈЕ ОСМИСЛИТИ 12
СВОЈ ЖИВОТ И СВОЈ ДАН
*Разговор са ѡројојерејем сѡаврофором
Миограом Симићем, ѡнзионисаним
ѡарохом доњоматѡејевачким*

Протојереј Зоран Филиповић 14
ИГУМАН ИЛИЈА МИЛИНКОВИЋ
Девствене радости ангелоподобни весник

ЦРКВА И САВРЕМЕНИ СВЕТ

Малина Стаматова 16
ГЛАС ИЗ ПРОШЛОСТИ И ВЕЧНОСТИ
Канонизација Прејодобној Јустина Пойовића

Презвитер др Бобан Димитријевић 18
ПАПСКИ ПРИМАТ У ОЧИМА
ПРАВОСЛАВНИХ ХРИШЋАНА

Илија Стојановић 20
СПРЕМНОСТ ДА
ПРЕПУСТИМО КОНТРОЛУ

Протојереј Харалампије Пападопулос 21
БОЛ ЈЕ ПРИЛИКА ЗА ДУХОВНИ РАЗВОЈ

ХРИШЋАНСКИ ЖИВОТ

ОРИГИНАЛНОСТ У ПРЕДАЊУ 23
О сликарству Бојана Васића из Дојкинаца

Поп Пеја 25
АПОЛОГИЈА ПОСТА ИЗ XVI ВЕКА
приредио проф. др Драгиша Бојовић

Александар Стојановић 27
КОСОВСКИ ЗАВЕТ И ЊЕГОВА
ИСТОРИЈСКА СТВАРНОСТ
*Беседа изговорена на Видовданској академији
у Нишу 2024. године*

ИЗ ПРОШЛОСТИ

32 РУКОПИСНИ ТРЕБНИК ЦРКВЕ У МЕДВЕЂИ

34 Јереј Далибор Мидић
ЕПИСКОП НИШКИ НИКАНОР РУЖИЧИЋ
*Поводом сѡјојодишњице ѡреноса
ѡосмртњних остѡаѡака*

36 Зоран Стевановић
ПРОТОЈЕРЕЈ СТАВРОФОР БРАНИСЛАВ
КОРУНОВИЋ, АРХИЈЕРЕЈСКИ НАМЕСНИК
АЛЕКСИНАЧКИ (1878–1954)
Седам деценија од уѡкојења

38 Јеромонах Игњатије Ђорђевић
СЛИКАРСТВО ЦРКВЕ
СВЕТОГ ПРОКОПИЈА У ПРОКУПЉУ

41 Дејан Гашић
ГРЕХОВИ СУ ИПАК САМО РОМЕЈСКИ
*Тумачење ѡроасѡи Ромејској царсѡва
у делу историчара Дуке*

КАТИХЕЗА

43 Димитрије Голубовић
КАКО БИТИ БОЉА ОСОБА
Искѡство са часова верске наѡѡаве

45 ДАН СЛОВЕНСКЕ ПИСМЕНОСТИ
У ПОРТИ ХРАМА СВЕТЕ ПЕТКЕ
У БОШЊАЦУ

46 Саша Благојевић
ХОДОЧАШЋЕ НАЈУСПЕШНИЈИХ

ПРИКАЗИ И ДОГАЂАЈИ

47 АКТИВНОСТИ ВДС ЕПАРХИЈЕ НИШКЕ
„ДОБРИ САМАРЈАНИН”

49 ФЕСТИВАЛ ИГРЕ И ПЕСМЕ „ЧУВАЈМО
ТРАДИЦИЈУ, ТО ЈЕ НАША БУДУЋНОСТ”
У ПОРТИ ХРАМА ВАСКРСЕЊА У НИШУ

50 ПРОТОЈЕРЕЈ ДЕЈАН КРСТИЋ,
НОВИ РЕКТОР БОГОСЛОВИЈЕ
СВЕТОГ КИРИЛА И МЕТОДИЈА У НИШУ

51 ВЕЛИКО ОСВЕЋЕЊЕ ЦРКВЕ
СВЕТОГ РОМАНА У МЕРОШИНИ

52 ВИДОВДАНСКА АКАДЕМИЈА
2024. ГОДИНЕ У НИШУ

53 СВЕТОПЛИЧКИ ВИДОВДАНСКИ САБОР
2024. ГОДИНЕ У КОНЦЕЉУ

54 ИЗЛОЖБА РИЗНИЦЕ ХРАМА
СВЕТОГ ПРОКОПИЈА У НАРОДНОМ МУЗЕЈУ
У ПРОКУПЉУ

ИЗ СВЕТА КУЛТУРЕ

55 БЕЛИ АНЂЕО ЗА ПИРОТСКУ БОЛНИЦУ
Дарови Часлава Цолића, којисѡе из Јалбоѡине

СЛУЖБЕНИ ДЕО

57 ИЗ ЛЕТОПИСА ЕПАРХИЈЕ НИШКЕ

57 Вечан спомен
СХИМОНАХ СИМЕОН КАРУЉСКИ

58 СЛУЖЕЊА АРХИЕПИСКОПА И
МИТРОПОЛИТА НИШКОГ Г. АРСЕНИЈА

60 Архиепископ и Митрополит нишки г. Арсеније
ЈЕВАНЂЕЉЕ ЦАРСТВА БОЖЈЕГ
*Део беседе одржане у Храму Светѡи Николаја
у Нишу, на ѡразник Преноса мошѡију
Светѡи оца Николаја Мирликијској
Чудѡтворца, 22. маја 2024.*

НЕУХВАТЉИВИ ЗАМАСИ ДУХА СВЕТОГА

Јеромонах
Николај
Јоцић

1
УВОДНО СЛОВО

Урукама имамо нови *Глас Епархије нишке*. Изнова се радујемо свим лепим вестима из претходног периода, које желимо на овај начин да задржимо у што дужем памћењу. Међу њима су ново-одржане академије, историјске изложбе, ходочашћа, фестивали и торжествене прославе великих празника и храмовних слава.

Уовом броју представљамо неколико врских примера наших свештеника, како млађих тако и старијих. Сећање на лик и дело оца Илије Матејевачког у нашим крајевима није избледело. Ово је прилика да се млађи упознају са њим, а они који су имали привилегију да уз њега стасавају творе овим текстом спомен достојан праведника. Пензионисани парох из околине Ниша с великим поштовањем прича о својим духовним узорима, чији спомен његовим сведочењем стиже и до нас. Млади свештеници и студенти теологије отварају најзначајније и најзахтевније теме из основа наше вере: учење о Светој Тројици, о Светом Духу, и питања важна за литургијски препород, актуелан у православном свету.

Младе наде Ниша, попут филозофа Димитрија Голубовића, без сумње завређују пажњу и дају сатисфакцију не само професорима који су му предавали, већ и читавој његовој генерацији и свим суграђанима. Овог младића вреди упамтити: његов кантовски императив и наклоњеност духовности охрабрујући су за све.

Храмови широм епархије добијају нови сјај, освећују се, осликавају и обнављају. Чувамо од заборава некадашње живописце Цркве у Прокупљу, али обраћамо пажњу и на нашег савременика, даровитог зографа из Дојкинаца, који је украсио многе богомоље и то не само у нашим крајевима. Осим њега, спомињемо и уметника из околине Пирота, који ствара копије највећих иконописних светиња нашег народа како би их даровао другима. Све су то неухватљиви замаси Духа Светога који се „не даје на меру”, у кога се уздамо и који нас води.

Свакога човека данас брину гласови о ратовима и све злослутнија предвиђања. Последњих неколико година то су свакодневне теме на свим меридијанима. Наша средина први пут у новије време не ратује читавих двадесет пет година. Наравно, болови, туга и сећања тешко престају и још теже се исцељују. Утолико су важнији савети оца Харалампсија из Грчке, о томе како је могуће да бол буде прилика за духовни развој. Подсећамо се гласа свесрпског новоканонизованог светитеља, који нам долази из прошлости и вечности, смисла Косовског завета и његове историјске стварности, а такође и начина на који су историчари давних генерација разумели пропаст РOMEЈСКОГ царства. У исто време, ево и слике која нам буди наду: негде у унутрашњости јабланичког краја, вредни вероучитељ у сарадњи са свештеником окупља децу у порти сеоског храма, где лепо осмишљеним наставним активностима заједно обележавају дан словенске писмености. ■

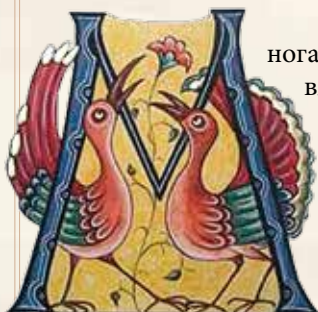
Благословен
јеси Христе
Боже наш,
који си
показао
апостоле
премудрим
ловцима,
пославши им
Духа Светог.
Помоћу њих
си задобио
васељену,
Човекољупче
слава ти!

Из Делâ
Свeйгој Јована
Златоустојој,
том дванаести,
издање Епархије
нишке 2023.
Одломак из
„Беседе
четрдесете на
Светог Матеја
Еванђелисту”

Свети Јован Златоусти

НЕ ГЛЕДАЈМО КАКО ДА БУДЕМО НА ПОЛОЖАЈУ У ЧАСТИ И ВЛАСТИ

нога је и у Цркви завист, а више у нама него у онима којима се влада. Зато нам ваља разговарати са нама самима. Због чега, реци ми, завидиш ближњему? Јер га видиш да ужива поштовање и слушаш ваљане речи о њему? И онда, не помишљаш колика зла почасте носе са собом онима који не пазе? Оне увлаче у испразну славу, у гордост, у надменост, људе лако-мисленим чине, и заједно са тим злима, лако се гасе. И оно што је најтеже, то је да зла из тога остају да трају, а задовољство у исто време кад се јави, одлепрша. Реци ми, дакле,

због тога завидиш? Али тај коме завидим ужива власт многу код онога који влада, и чини све што хоће, и онима који ударају на њега бол наноси, онима који му се улагују добро чини, и моћ многу има. То су речи људи овосветских, оних што су се за земљу залепили. Човека духовног ништа неће моћи ожалостити. Јер, шта ће му страшно учинити? Лишити га чина? Ако ћемо право, и користиће му. Ништа, наиме, тако не љути Бога као недостојно свештенослужење; оптужба, опет, против онога не излази на исто, јер он нешто неправедно трпи, и храбро то подневши, тиме стиче више слободе пред Богом.

Немојмо, дакле, да гледамо како да будемо на положају у части и власти, него како да будемо у врлини и мудрољубљу. Власт, пак, убеђује човека да чини многе ствари које Богу нису угодне, и потребује душу веома крепку, е да се влашћу служи како треба. Јер човек који је лишен власти, и вољно и невољно је мудрољубив, а онај који је ужива, страда слично ономе који би се, живећи у истом дому са девојком згодном и лепом, држао правила да никад не погледа у њу неуздрано. Таква је, наиме, власт. Зато је многе и мимо њихове воље бацила у врећање, гнев код њих пробудила, узде са језика скинула и вратнице уста отворила, као ветром душу распирујући, те лађу душе потапа у понор крајњих зала. И ти се човеку у толиким опасностима дивиш, и тврдиш да је за опонашање? Помисли, заједно са већ казаним, колике непријатеље и тужиоце, колике удворице тај има који га опседају. То ли је, дакле, реци ми, вредно блаженстава? Али тај је, кажеш, код народа изашао на глас. И шта с тим? Јер није народ Бог којему ћемо поднети рачуне. Тако да кад кажеш *народ*, не говориш ништа друго него друге нападе, и хриди, и подводне пећине. Јер изаћи на глас у народу, колико човека чини блиставим, толико носи са собом веће опасности и бриге, и нерасположења. Јер тај такав неће моћи уопште починути или стати, имајући тако горког господара. И што говорим стати и починути? Такав, ако би небројена добра дела имао, тешко улази у Царство небеско. Јер човека обично ништа тако не баца у провалију као слава код мноштва, која од народа чини страшљивце, ништавила, удворице, лицемере. Због чега су фарисеји за Христа говорили да је демонизован? Нису ли зато што су жудели за славом код мноштва? А откуд то да је народ износио исправан суд о њему? Није ли зато што нису били захваћени том болешћу? Ништа, наиме, ништа људе не чини тако незаконим и безумним као то: зинути у славу код мноштва! Ништа их опет не чини тако опробаним и чврстим као ово: презирати ту славу. Зато ономе који намерава издржати толики налет и силу ветра треба веома крепка душа. Јер онај који жури за славом код мноштва кад му добро иде, себе испред свих других ставља, а кад супротно трпи, себе хоће покопати, то ми је и геена и Царство кад га та страст потопи.

Јер изаћи на глас у народу, колико човека чини блиставим, толико носи са собом веће опасности и бриге, и нерасположења.

Јер тај такав неће моћи уопште починути или стати, имајући тако горког господара.

И што говорим стати и починути?

Такав, ако би небројена добра дела имао, тешко улази у Царство небеско.

Виктор Несмјелов

ЧОВЕЧЈА СИЛА И БОЖЈА БЛАГОДАТ

Фото:
www.koob.ru

БОГОСЛОВЈЕ | 3

Учење Светог Григорија Ниског

ако се у тајни крштења човек чисти од својих грехова, он се не ослобађа склоности ка греху, јер код препорођеног човека не долази до апсолутног уништења порока, већ само до извесног потискивања његовог континуитета. Крштењем се уништавају сви греси човека учињени пре његовог обраћења Христу, и исправља се штета природи настала првобитним грехом и ојачана личним гресима; али оно не чини човека машином, па стога не уништава у њему могућност да поново греши. Човек греши и после крштења, штавише, много му је лакше да чини зло него добро, јер „људска природа, једном ослабљена грехом, остаје слаба за добро” и после свог поновног рођења. Да би разјаснио однос људске слабости у доброту према тајанственом препоруду човека у тајни крштења, Свети Григорије је истакао веома успешан пример у органским болестима тела. Док је човек здрав, може да ради било какав посао, али чим га погоди нека сурова болест, он брзо слаби и приближава се смрти.

Претпоставимо да је умеће медицине успело да спречи фатални исход неке болести, на пример, тешког тровања; али само тиме што је отров престао да уништава тело, човек не постаје одмах јак и не преузима свој уобичајени посао. Он је здрав јер болест отрова више није у њему, али је и даље слаб и зато му је стално потребна помоћ других. Сви људи заражени отровом греха су управо такви пацијенти. Када их исцелитељска божанска сила дотакне у тајни крштења, они постају здрави јер су ослобођени грешног поремећаја своје природе; али упркос свом здрављу, они су и даље толико слаби да не могу да одржавају чист живот без посебне помоћи споља. Ова помоћ им се даје по милости Божијој. „Када”, тврди Свети Григорије, „у нама делује жеља за злом, онда нема потребе за помоћником, јер се у нашој вољи порок чини сам од себе; када се јави склоност ка бољем, потребно је да Бог доведе нашу жељу до испуњења.”

Зло, као и болест, уопште не захтева посебна средства којима би требало да буде подржано у људској вољи; напротив – како се болест постепено креће напред без икакве помоћи саме особе, зло се чини само по себи кроз поробљавање само

Човек греши и после крштења, штавише, много му је лакше да чини зло него добро, јер „људска природа, једном ослабљена грехом, остаје слаба за добро” и после свог поновног рођења.

Професор Виктор Иванович Несмјелов (1863–1937) је чувени религиозни филозоф, богослов и патролог из Русије.

Предавао у Казанској духовној академији, све до њеног укидања. Аутор знаменитог филозофског дела *Наука о човеку*, у којем је развио хришћанско виђење човека. Написао је и рад *Дојмайски систем Свештој Григорија Ниској*.

Његово име унето је у поменик новомученика и исповедника казанских.

Из књиге: Виктор Несмелов, *Дојмайническај систем свештој Григорија Ниској*. – Казань: Тип. Императорског Университета, 1887.

Са руског превео: И. Ж.

људске воље; и као што је болеснику потребна помоћ лекара да би стекао здравље, тако је човеку да би чинио добро потребна посебна лекарска помоћ Божја. Питање је само колико је човек слаб да чини добро? Да ли је он сасвим слаб, тако да се све добро у њему може остварити само силом Божјом, или је слаб само донекле, па му је потребна само помоћ Божја, а не да своју људску снагу замени силом Бога? Ако је човек безусловно слаб, онда је он у сваком добру једноставно оруђе Божје, па самим тим не чини добро, већ само себи присваја туђе добро. Ако је релативно слаб, онда свако добро дело припада не само благодатној помоћи Божијој, већ и самој личности.

Али то не значи да благодат Божја директно чини добро за нас; она нам само помаже, а њена помоћ се изражава само у одређивању добра као принципа наше делатности, или у усмеравању наше воље ка путу добра. Читава поента је у томе да је „снага људске врлине сама по себи недовољна да доведе до савршеног начина живота душа које не учествују у благодати”, управо зато што је превише ограничена и у сваком тренутку може бити сломљена супротном силом. Управо из тог разлога, да би се подржала природна снага врлине у нама, неопходно је учешће божанске благодати, која би учврстила начело доброте у нама и нашој вољи дала најјачи мотив за њено спровођење. Када божанска благодат укрепљује наше мисли у доброти, онда је спроводимо – и како је спроводимо, благодат нас све више учвршћује на путу доброте. Истовремено, благодат уопште не форсира нашу вољу. Даје се само онима који то желе да прихвате, а у сваком случају бежи од оних који не желе сопствено спасење, односно који не желе право да верују и чине добро. Благодат и људска воља делују заједно, штавише тако да степен учешћа благодати у потпуности зависи од човекове жеље да је прихвати и сачува.

Целокупна суштина овог процеса одређена је применом начела доброте у човековом животу обновљене крштењем. „Чим душа”, каже Свети Григорије, „омрзне грех, усвоји колико год јој је то могуће врлински начин живота и прихвати благодат Духа, преводећи је у живот, она постаје потпуно нова и поново створена.” Следствено томе, обнављање и поновно стварање човека долази само као резултат посебног процеса, о којем карактеристично учи Свети Григорије, као о превођењу у живот благодати Духа – и, стога, то превођење сачињава главни и једини задатак сваког хришћанског делања. Да би се тачније и ближе одредио садржај, карактер и правац овог превођења благодати у живот, треба само обратити пажњу на концепт Светог Григорија о хришћанству. На питање шта је хришћанство, он одговара: „То је подражавање божанске природе. Било је време када је човек био близак Богу и у свом животу испољавао црте божанских савршенстава; тада је почела манифестација порока, која је унаказила људску природу. Хришћанство се коначно појавило и омогућило уздизање човека до древног благостања. Човек је у хришћанству добио прилику да у својој природи поново испољи црте божанског прототипа, или – прилику да подражава божанско. Процес преласка ове могућности у ствар-

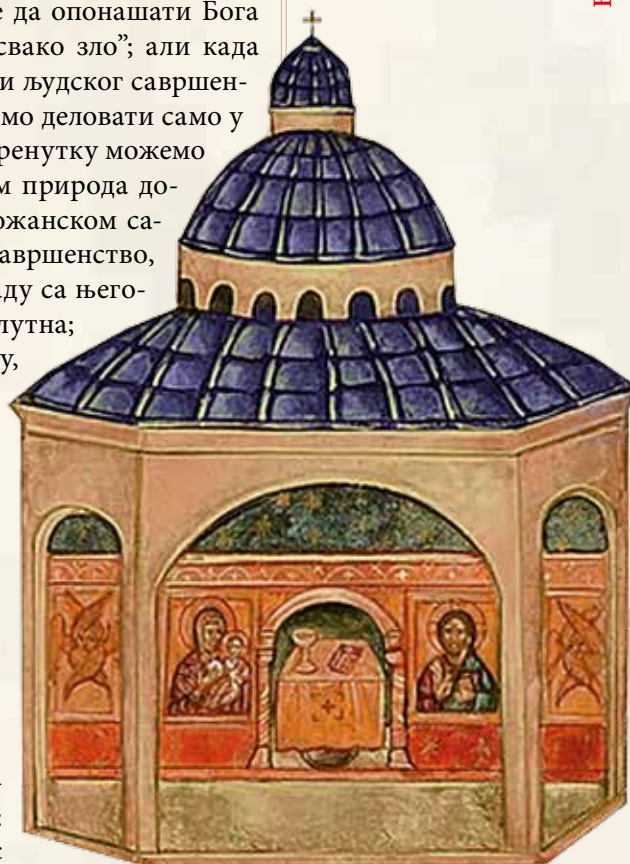
Човек је у хришћанству добио прилику да у својој природи поново испољи црте божанског прототипа, или прилику да подражава божанско.

Када говоримо о божанском савршенству, увек мислимо на апсолутно савршенство, јер савршенство Божје мора бити у складу са његовом природом, а његова природа је апсолутна; када говоримо о људском савршенству, мислимо на ограничено савршенство, јер је људска природа ограничена.

ност је процес спровођења благодати Духа у дело, процес обнављања лика Божјег у човеку и поновног стварања његовог подобја у њему.”

Природу и правац овог процеса Свети Григорије речима самог оснивача хришћанства дефинише: „Будите, дакле, савршени, као што је савршен Отац ваш небески” (Мт. 5. 48). Дакле, процес уподобљавања Богу је процес моралног самоусавршавања личности и управо се такав процес мора спровести у вечном кретању напред. Спаситељеве речи указују на највиши идеал савршенства, који све више расте и удаљава се како се човек ка њему уздиже, а који се ипак у потпуности сваког тренутка остварује. Чињеница је да опонашати Бога не значи ништа друго до „избегавати свако зло”; али када прихватимо овај критеријум божанског и људског савршенства, морамо увек имати на уму да можемо деловати само у складу са својом природом, да у датом тренутку можемо чинити само оно и онолико колико нам природа дозвољава да чинимо. Када говоримо о божанском савршенству, увек мислимо на апсолутно савршенство, јер савршенство Божје мора бити у складу са његовом природом, а његова природа је апсолутна; када говоримо о људском савршенству, мислимо на ограничено савршенство, јер је људска природа ограничена.

Одавде је сасвим јасно да човек не може апсолутно да одражава савршенство Оца у себи, али га може одражавати у складу са својим ограниченим моћима, јер је природа савршенства и у Богу и у човеку иста, иако степен божанског савршенства стоји у односу према степенима људског савршенства као апсолутно према ограниченом. „Ко”, каже Свети Григорије, „црпи своје мисли од Христа, као из чистог и отвореног извора, он ће имати такву сличност са прототипом као вода која тече у извору са водом која се излива одатле у сасуд – јер чистота се види у Христу или у ономе ко се причешћује: да ли је идентичан по природи? Дакле, као што је Христос прототип Бога невидљивог, тако и он постаје лик невидљивог Бога и насликан је по прототипу Христовом, јер и он одражава у свом животу управо оно што ум приписује божанском. Као лик Божји, човек, како расте у доброту, све јасније и чистије одражава савршенства Божја у себи, па самим тим и ова рефлексија има различите степене, чија узастопна промена чини унутрашњи процес човековог самоусавршавања. Овај процес је бесконачан и неограничен, јер је сврха човека да стално постаје најбољи, увек се усавршава и никада не достигне границу савршенства – јер се право савршенство састоји управо у томе да никада не престане да увећава најбоље и не ограничава савршенство ниједном границом.” Од стања људске праведности које сада можемо замислити, највиши степен се, без сумње, препознаје када зло престане да се спроводи не само људском вољом, већ и речју и мишљу. То је степен непосредног осећања јединства са Богом, то је стање виђења Бога. „Ко је очистио”, каже Свети Григорије, „све своје духовне силе од сваке врсте зла, таква особа је оживљени храм и чиста жртва Богу. Он тако у потпуности остварује божанску вољу у себи да чак и сам Бог у својој делатности изгледа да подражава свог слугу. Овде лежи замислива граница људског савршенства; онда постоји нешто што око није видело и ухо није чуло, и што није ушло у срце човека. Али ово ново стање више није могуће у садашњим условима људског живота. Да би наставио бескрајни сотириолошки процес, човек треба да изађе из чулних граница своје природе и уђе у чисто царство духа и ума.”

Процес човековог самоусавршавања је бесконачан и неограничен, јер је сврха човека да стално постаје најбољи, увек се усавршава и никада не достигне границу савршенства.

Аутор је
архијерејски
намесник и
парох други
пиротски

Јереј Душко Видачић

ПРАВОСЛАВНА ТРИЈАДОЛОГИЈА – БОГОСЛОВСКИ АСПЕКТ УЧЕЊА О СВЕТОЈ ТРОЈИЦИ

Надање је моје Отац,
прибежиште је моје Син,
покров је мој Дух Свети,
Тројице Свесвета слава теби!

тарозаветно откровење дало је јеврејском народу једно схватање Бога које се у битним цртама разликовало од јелинског. Пре свега, монотеизам је била једна од главних карактеристика старозаветног схватања Бога. Хришћанство је преузело старозаветно схватање о једном Богу, али је у исто време било суочено са чињеницом откровења да је Исус Христос Син Божји, дакле и сам Бог. Исповедање вере у једнога Бога с једне стране и исповедање вере у Бога Оца, Бога Сина и Бога Светога Духа са друге, довело је хришћане пред дилему како ово објаснити. Јеврејско схватање Бога намеће следеће питање: могу ли се верници обраћати Богу, а да се истовремено не обраћају другим лицима, односно Христу, који је себе назвао Сином Божјим, и Светоме Духу, који замењује и остварује присуство Христово у историји, и то на начин заједнице Духа Светога?

Тако црква долази до тројичног истовременог изражавања вере у Оца, Сина и Светога Духа. То тројично изражавање за хришћане постаје неизбежни вид обраћања Богу. А пошто је овај тројични образац, или боље рећи веру, сваки хришћанин приликом крштења морао да прихвати – нико није могао постати хришћанин пре но што исповеди овакво веровање – јасно је да нико касније није могао тврдити да одбацује постојање Свете Тројице. Тај тројични образац или формула јасно се јавља у Новом завету и има три вида: крштењски, евхаристијски и богословски.

Истовремено позивање на Оца, Сина и Светога Духа, и код апостола Павла и у Јовановом јеванђељу заузима средишње место. Овде већ почиње ново богословље. Тријадолошка проблематика је најтешње повезана са проблемом схватања личности. Решење су дали Кападокијски оци IV века: Свети Василије Велики, Свети Григорије Богослов, Свети Григорије Ниски и Свети Амфилохије Иконијски. Последица тог богословља је следећа: Бог је један по питању суштине, односно по питању природе, а Тројица по питању лица или ипостаси.

БОГ ОТАЦ

Бог је један јер се ка једном узроку узводе Син и Дух. Отац је Бог, бестелесан, и по времену и месту неодредив, а созерцава се у Сину и Светоме Духу. Отац је сједињење Сина и Духа Светога, будући једини родитељ и произвођитељ њихов, тако да се зове „Отац светлости”. Истински поклоници поклањају се Оцу у „Духу и истини”, то јест у Сину и Духу. Отац јесте вечни Отац Сина и Произвођитељ Духа, будући да је безузрочни узрок њихов. Отац је Отац јер има Сина и није било времена када није био Отац. Рађајући предвечно Сина и исходећи Светога Духа, ствара у времену све из небића.

Последица тог богословља је следећа: Бог је један по питању суштине, односно по питању природе, а Тројица по питању лица или ипостаси.

БОГ СИН

Символ вере једне свете католичанске (саборне) цркве исповеда, после Оца, јединороднога Сина његовог. Овај превечни и јединородни Син Божји једносуштан је Оцу и једносилан. Син је девичанство Очево, рођено пре векова из девичанства Очевог, предназначено да се роди у последња времена од девствене Марије. Његово име је чудесно изнад сваког имена и сваке речи. Осим имена Син, Логос, Доброта, Свети Григорије Палама назива друго лице Свете Тројице „ипостасном Мудрошћу највишега Оца”, показујући тиме божанство Сина. Син је Бог, сушти пре векова, и свагда седећи са десне стране Оца. Он је „Сушти” Старога Завета (Изл. 3. 14). Божанство Сина посведочују и сви догађаји Новог завета, од чуда Рођења до Васкрсења и Вознесења његовог. Верници, следећући вером и послушношћу Христа, и заједничарећи у цркви у слави Сина Божјега, плачем (покајања) стичу „савршено брачно у чистоти сједињење” са њиме, и созерцавају тако неизрециву тајну Свете Тројице.

Познање Бога и заједничарење са њим – а то је другим речима спасење или Царство Божје – могуће је управо зато што је Бог Света Тројица, зато што је узрок бића Божјег Отац и зато што личност у Богу има првенство над суштином.

БОГ ДУХ СВЕТИ

Своју веру у Светога Духа као Бога црпимо из Светог писма, сабора, дела светих отаца, из целокупног предања цркве. Свети Дух јесте Бог, једносуштан и једносилан Оцу и Сину. У дан Педесетнице Дух Свети се јавља у виду огњених језика. Тај догађај сведочи о једносуштности његовој са Оцем и Сином, јер „Бог наш је огањ”. Само Бог може да објави тајну Тројице. Од тога јављања Духа, које је било од Оца кроз Сина, дознајемо да Дух постоји превечно као Бог, као треће лице тројичне јединице, несливено сједињене и недељиво раздељиване.

Откровење Свете Тројице посведочује не само триипостасност Божју него и једносушност лица, то јест идентитет божанског бића. Света Тројица није Тројица божанстава, него једно исто божанство, у Оцу и Сину и Светоме Духу созерцавано. Услед тога, католичанска црква Божја пева у дан Педесетнице: „Ходите, народи, триипостасному божанству поклонимо се: Сину у Оцу, са Светим Духом... једна сила, једна суштина, једно божанство.” Тројица јесте заиста један Бог, јер има једну суштину; у свакој од ипостаси постоји не део, него „свецело и савршено божанство”. Познање Бога и заједничарење са њим – а то је другим речима спасење или Царство Божје – могуће је управо зато што је Бог Света Тројица, зато што је узрок бића Божјег Отац, зато што личност у Богу има првенство над суштином, зато што је благовољењем Оца, сагласношћу Сина и садејством Духа, друга ипостас Свете Тројице постао човек, омогућивши нам реално сједињење са њим у телу његовом цркви, коју гради (конституише) Дух Свети. „Пут богопознања је дакле, од једнога Духа, кроз једног Сина до једног Оца”, како говори Свети Василије. ■

„Пут богопознања је дакле, од једнога Духа, кроз једног Сина до једног Оца”, како говори Свети Василије.

Ауторка је из
Куршумлије,
студент
Православног
богословског
факултета
у Београду

Александра Стевановић

ПНЕВМАТОЛОГИЈА У ПАСТИРУ СВЕТОГ ЈЕРМЕ

Јермин *Пасџир* је старохришћанска пророчка књига. Потиче из прве половине 2. века. Ауторство се приписује Светом Јерми, једном од Седамдесеторице апостола. Апостол Павле спомиње га као свог сарадника у Римској цркви. Мураторијев фрагмент из друге половине 2. века говори да је Јерма био брат римског епископа Пија, као и то да је своју књигу *Пасџир* написао за време Пијевог епископовања у Риму. Јерма није био богослов и свештеник у цркви, већ лаик. Зато његово дело има морални приступ богословским темама. Аутор поштује јерархију цркве, позивајући на покајање и врлински живот, како лаике тако и клирике. Јерма пише по узору на старозаветне пророке. Познаје садржај Светог писма, али га нигде дословно не цитира.

Књига је написана на грчком језику. Поједини оци убрајали су Јермин *Пасџир* у канон Светог писма, али ово мишљење није преовладало. Иако Јермин *Пасџир* није део канона Светог писма, има велику моралну, етичку и историјску вредност, као сведочанство раних хришћанских заједница у време прогона хришћана.

Јермин *Пасџир* садржи *Виђења*, *Зайовесџи* и *Приче*. Кроз *Виђења*, читалац се упознаје са Јерминим животом и деловањем, које је отпочело његовим покајањем. Јерма, некада богати трговац, постаје сиромашан и уплашен. Стекао је свест о почињеним греховима и свом дотадашњем битисању. Схвата каузалност догађаја у појавном свету и искрено приступа Божјем позиву, са вером, препуштајући се Духу који га води (*И узме ме Дух, и узнесе ме неком бесџијшицом, којом човек не може ходиџи...*). Својим спознајама Јерма преноси читаоцима дванаест *Зайовесџи* где су дата упутства о вери и врлинама. *Приче* представљају пророчка виђења.

Пневматологија је грана теологије која се бави проучавањем послања Светога Духа. У даљем тексту бавићемо се дејством Духа Светога на Јермином путу. Јермина мисија почиње покајањем. Он трага и понизно следи упутства Светога Духа. Дух се полако и постепено открива Јерми, у облику што јаснијем њему у датом тренутку. Стрпљиво шаље Јерми смернице и открива се кроз *Виђења*, *Зайовесџи* и *Приче*. Мудро и ненаметљиво,

као добар учитељ у свом ученику буди жељу за сазнањем, мотивацију за напредовањем и узор у врлини.

Јерми Свети Дух говори у обличју Цркве (Госпође), касније као Пастир и Анђео покајања. У почетку Госпођа се јавила као старица, седећи на столици, као што је и Јермин дух тада пао и без снаге, неучвршћен у вери. Касније, била је изгледом млађа и ведрија, као и Јерма који је ојачао вером и одбацио слабости. Сваки приказ Госпође у тренутку обраћања Јерми био је еквивалентан стању његовог духа.

Јерма није био богослов и свештеник у цркви, већ лаик. Зато његово дело има морални приступ богословским темама. Аутор поштује јерархију цркве, позивајући на покајање и врлински живот, како лаике тако и клирике.

Јерма сведочи о кули, грађеној од различите врсте камења које представља верни народ који узраста у јединству. Пажљиво се бира и одлучује који ће се камен користити за изградњу куле. Упозорава да се изградња ближи крају, говорећи да ће многи желети да буду део куле, али ће закаснити уколико се не покају сада.

Јерма сведочи о кули, грађеној од различите врсте камења које представља верни народ који узраста у јединству. Пажљиво се бира и одлучује који ће се камен користити за изградњу куле. Упозорава да се изградња ближи крају, говорећи да ће многи желети да буду део куле, али ће закаснити уколико се не покају сада.

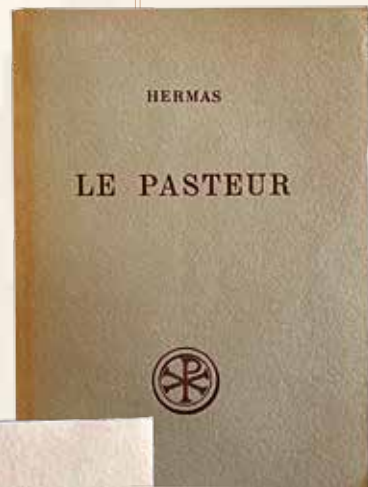
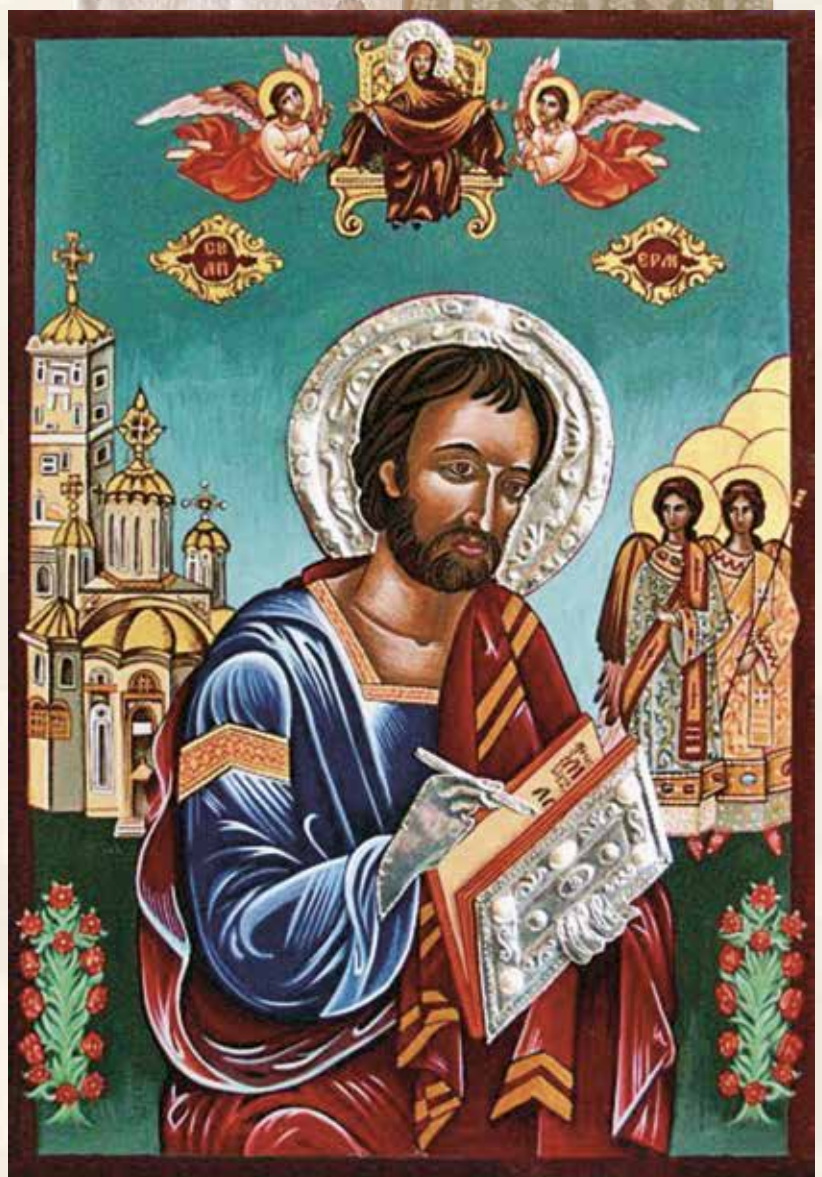
Дух Свети кроз *Виђења*, *Зайовесџи* и *Приче*, објављује Светом Јерми план Божјег домостроја спасења који је црква. Ван цркве нема спасења. Дејство Духа држи читаву творевину у постојању, јер је Бог творевину начинио да буде црква. Зато је у Јермином *Пасџиру* наглашена потреба покајања у циљу остварења живота у заједници са Богом. Тако Свети Јерма на крају књиге добија смернице и охрабрење о покајању и моралној обнови хришћана.

Свети Јерма нас подсећа да је истинска вера праћена одговарајућим делима, и сведочи о Божјој милости која нас непрекидно позива на духовно узрастање и актуализацију живота у Христу. Књига *Пасџир* Светог Јерме, осим свог катихетског и моралног значаја, има и апокалиптични смисао који читаоце припрема за крај овога света и Други долазак Христов.

Бог је начинио творевину да буде црква. Дејство Духа Светог држи читаву творевину у постојању. Ово видимо у причи о кули на води, која представља цркву, док вода симболизује крштење као дело Духа Светог.

Свети Дух као водич есхатолошке визије упозорава на слабост двоједушности која води ка земаљском духу. Објашњава разлику између Божјих пророка и лажних пророка. Слаби у вери слушају лажне пророке надахнуте земаљским духом, који их одвајају од цркве и траже награду за своје пророштво. Дух Свети делује стрпљиво и ненаметљиво, а такви су и пророци у којима он обитава – мирни су и тихи, говоре само када Господ жели да саопшти нешто и обраћају се заједници, да сви чују Реч Божју. Земаљски дух је гневан и бесан, али немоћан, и зато га се не треба плашити. Треба се бојати злих дела и не чинити их, како је наглашено у *Зайовесџима*.

Кроз *Зайовесџи* верни се афирмишу да живе у складу са Божјим законом и избегавају грех и посрнуће, истрају у подвигу заједно узрастајући кроз цркву. Ово је приказано у процесу зидања куле која симболизује цркву. Јерма

Извор:
PG 107,
157C-165A

Превео:
Дарко Крстић

Лав Мудри,
византијски цар (886–912)

О, НА НЕБЕСИМА ЗАГЛУШУЈУЋА ПОЧАСТИ ВЕЧНОДЈЕВИ МАЈЦИ!

Беседа на Успеније Пресвете Богородице и Вечнодјеве Марије,
када би пресељена од овоземаљских и смртних
у најсветлије и непорочне пределе небеса

А она која у чистим рукама носаше Сина, божанским рукама [Сина] ношена предаје своју пренепорочну душу, уздижући се од привремених и запоседа вечна обиталишта, и бива пренесена у крајеве без сенке, она која је Божји прослављен светлошћу дом, коју небо прима широм отварајући своје капије. И примањем ње небо је задобило додатак у погледу свога благочестивог стања.

ајке Божје слаavimo празник. Који језик може достојно да изрази почаст, а да му не недостају речи у погледу вредности похваљене [Богородице]? И сада се догађа Господњи празник, јер она која господари над свима представља тему [славља]. Који говор може да се упореди са њеном величином?... Али иако не постоји нада да се она достојно може похвалити, ипак ћемо себи доделити ту почаст, да будемо удостојени прослављати [овај празник] ослобођени клону-

лости и нерасположења који не доликују овом празнику. Али шта се савршило [на данашњи празник]? Шта то прослављамо у весељу?

Она која је некада прешла границе природе ка бољем или која је по својој вољи носила у утроби онога који превазилази природу, сада, као што и жели закон материјалног живота у погледу ње, прелази ка нематеријалном [животу]. Прослављамо пресељење једине благословене ка непрестаној радости. И ми сами, који смо се узвисили изнад плоти и који бисмо промењени Духом, прославимо пресељење, и покажимо стање душе одговарајуће овом празнику! Сви крајеви земаљски нека повичу у радости, да би вика радости била одговарајућа. Нека небо заједничари у радости, осветљено ода свуд најсјајнијим цветом, и отворено за прихватање највреднијег [цвета]. И све небеске силе нека проузнесу похвалу њој. Нека [арханђел] Гаврило започне са похвалом, јер је он навикнут на служење непорочним тајнама Дјеве; и штавише је предводник похвале који изговара речи радости, јер види Мајку Владике Христа како се насељава у Царство свога Сина. Јер скинија која смешта Бога и која укида све остале скиније направљене људским рукама, сели се ка трајном постојању, и уместо пролазног живи непролазним животом. Од земље се отиснула ка небу, поставши пропусница (διαβατήριον)* онима који су на земљи на путу ка небеским [одајама]. О чуда како весело разговара са намргођеном смрћу, Дјева која у страшном разговору са смрћу обезбеђује људском роду ослобођење од ње... А она која у чистим рукама носаше Сина, божанским рукама [Сина] ношена предаје своју пренепорочну душу, уздижући се од привремених и запоседа вечна обиталишта, и бива пренесена у крајеве без сенке, она која је Божји прослављен светлошћу дом, коју небо прима широм отварајући своје капије. И примањем ње небо је задобило додатак у погледу свога благочестивог стања. Јер сада они који

* Пропусница (гр. διαβατήριον) је изразито занимљив и богат појам којим Лав Мудри описује улогу Богородице. Наиме, овај појам у средњовековном грчком означава папир којим се омогућавао нечији прелаз преко неке територије, док у новогрчком означава путну исправу, пасош. Другим речима, Богородица је наш пасош којим улазимо у Царство њеног Сина. Међутим, реч διαβατήριον има и додатну асоцијацију у вези са улогом и значајем Богородице за нас хришћане на нашем путу ка Царству небеском. Множина τὰ διαβατήρια је означавала приношење жртве, тј. жртвени дар приликом преласка неке границе. У том контексту доживљавамо Богородицу као наш принос и жртву њеном Сину да бисмо прешли границу Царства његовог.

тамо [на небесима] прослављају празник, да ли бестелесне и бесмртне војске [анђела], да ли сви они смртног [људског] рода који са претходнима беху уписани као грађани због заједничког борава са Царицом мајком, Цару и Сину заједнички певају похвале, звонећи уоколо у таквом чудесном сагласју, које је умилније него што је то било раније и Син њен је прихватио такво стање. И тамо на небесима збор анђела је похваљује, поређан у борбени поредак под вођством таксијарха [арханђела] Гаврила. А овде је похваљује сабор пророка... А на другом месту заједно са скупином ученика, десетине хиљада војски мученика кликће са страхом и страхопоштовањем. О, величино тајни које се тамо савршавају! О, на небесима заглушујућа почаст Вечнодјеви Мајци! Овде, гледајући Сина међу боговима које обожи, прослављеног, и спознајући величину саме себе, каквог Сина је постала Мајка, благословећи саму себе због свечистих пророђајних болова, весели се...

Тебе која си кивот светиње, која си украшена брачна одаја, која си најбожанственији престо, [Твој Син] пресељава у његову божанствену палату.

Ишта ти, о преблагословена, данас чини велики Син који је створио сва величанства? Шта се заправо дешава? Шта је то што се види? Тебе која си кивот светиње, која си украшена брачна одаја, која си најбожанственији престо, [Твој Син] пресељава у његову божанствену палату. Ону из које је примио плотску одежду да би живео са људима, [Син] узноси на висине да борави заједно са свима онима који су се уздигли изнад плотских [ствари]. И поред тебе стоје сви служитељи [Богу], целокупан служећи поредак Сину: војске анђела, зборови пророка, дивни ученици твог дивног Сина, сабори добропобедних мученика, свака девичанска душа, и ка твојој изабраној брачној одаји споменика твога девичанства сви они пролазе у радости... И потпадаш под закон смртних, и разговараш – о, ти која си светлија од сунца – са намргођеном смрти која ти се приближава. И твоје присуство у неизрецивој светлости никако не дозвољава намргођеној смрти да те узнемирава. Јер твој Син оним истим рукама, којима држи цео свет [у постојању], прима твоју свенепорочну душу. Твоје чисто и неупрљано тело пресељава у најчистије пределе. И пошто си носила Бога обученог у плот, сада си ношена Божјим рукама при ослобођењу од плоти. Некада си принела мајчинску пратњу твоме Сину без оца при његовом уласку у овај свет, а сада те прати при изласку из овог света Син заједно са свим хорovima светитеља око њега који предњаче у поворци.

Радуј се, изобилна горо, на чије изобиље је са неба погледао обделатељ природе, и из тебе нам подели мноштво добара!
 Радуј се, ти кроз чије смртно бедро вечно седи на вечном престолу твој Син, вечни Цар!
 Радуј се, ти која си најсрећнији том писанија Бога Логоса, којим нама који бејасмо исцрпљени под теретом греха би написана неопозива слобода!
 Радуј се, палицо, из које је процветао цвет благословеног живота, који уништи проклетство које нас је уништавало!

Ону из које је примио плотску одежду да би живео са људима, [Син] узноси на висине да борави заједно са свима онима који су се уздигли изнад плотских [ствари].

НАЈБИТНИЈЕ ЈЕ ОСМИСЛИТИ СВОЈ ЖИВОТ И СВОЈ ДАН

Разговор са
протојерејем ставрофором
Миодрагом Симићем,
пензионисаним парохом
доњоматејевачким

Миодраг Симић је рођен у селу Јаковље код Алексинца 1949. године, од оца Трифуна и мајке Славке. Учио је Призренску богословију од 1965. до 1970. године. По завршетку школовања оженио је Олгицу Петровић из Радевца. Имају једног сина, данас протојереја Ивана Симића, пароха горњоматејевачког. Отац Миодраг постао је ђакон 1970. године, када га је рукоположио Његово преосвештенство Епископ жички г. Василије, администратор Епархије нишке, у Манастиру Жича. Један дан касније, исти архијереј га је рукоположио за свештеника у Саборном храму Силаска Светога Духа на апостоле у Нишу. Прве парохије су му биле у Архијерејском намесништву алексиначком, у Гредетину (1970–1978) и у Житковцу (1978–1982), што је тада била једна од алексиначких парохија. Као парох доњоматејевачки служио је тридесет две године. Његова парохија обухватала је села Доњи Матејевац, Доња Врежина, Бреница и Каменица. У чин протојереја унапредио га је Епископ нишки Иринеј 2005. године, а право ношења напрсног крста доделио му је Епископ нишки Јован 2014. године.

Шта можете рећи о својој дугогодишњој парохијској служби?

На свим парохијама било ми је добро. Народ је у тешким временима донекле сачувао црквеност, славећи славу и одлазећи у цркву на велике празнике. Успевао сам да остварим добру комуникацију са свима. Мене је у богословију послао надлежни свештеник Љубодраг Петковић, садашњи архимандрит Николај, и он ми је био један од узора какав свештеник треба да буде. Уз њега сам имао први сусрет са богословском литературом, што је остало најдубљи траг у мом животу. Он је био веома комуникативан, имао је изванредну сарадњу са људима, не само са верницима, већ и са комунистичким властима, те је умео све да их организује за бригу о цркви.

Разговор
водили
јеромонах
Игњатије
Ђорђевић
и Ивица
Живковић

Наш народ је увек остао веран својој цркви, иако не живи увек у потпуности литургијски.

Шта бисте рекли о народу из наших крајева?

Видео сам много добрих ствари код људи. У цркву долазе религиозни и побожни људи. Најмање је религиозних. Религиозан је онај који је целим својим бићем везан за Бога. То је литургијско повезивање са Богом. Сам појам значи „везати се”. Како наводи Јасперс, религиозни људи су реткост исто као и генији. Побожан је онај који из неког осећаја страха верује у Бога и држи спољашње обичаје. Наш народ је добар и поштује свештенике. Тако је било чак и у доба комунизма, седамдесетих година. Државни службеници нису смели да примају свештеника у кућу, али су долазили код мене и веома су ме поштовали. Такав однос са мном имали су чак и они који нису веровали у Бога, јер су били добри људи.

Шта мислите о временима некад и сад?

Седмдесетих година мања група старијих људи била је веома привржена цркви. Било је и младих, али мање. Могли су да имају проблеме у школи ако посећују цркву. Тек од средине осамдесетих почела је слобода цркве. Распадао се систем комунистичке државе и народ је почео да се враћа цркви. Данас је црква је пуна младих. Они активно учествују у богослужењу, певају за певницом. Сада сви на сваки начин учествују у обнови цркве, а и саме парохије. А долазе још боље генерације, васпитане у хришћанском духу. Они осећају да је црква њихова, што је најбитније.

Какав је некада био однос између свештеника?

То је било једно лепо дружење нас сабраће који смо на истом Христовом путу. Није било подвајања. Након Другог светског рата дружили смо се и преко Савеза удружења свештеника, које је било добра организација, мада је било покушаја злоупотребе у нашим круговима од стране тадашње власти. План је био да се направи расцеп у цркви, да се смањи улога епископа. После рата је било и убистава свештеника у нашем крају. У то доба високи службеници безбедности постављани су ван својих места рођења, како не би жалили народ. Шеф Удбе у Алексинцу тада је био из Херцеговине. По његовом налогу убијен је 1947. године свештеник Божидар Димитријевић, родом из села Рсовци код Пирота. Војни рок сам служио 1973. године, као активни свештеник. У то време војник у униформи није смео да уђе у цркву.

Наш народ је увек остао веран својој цркви, иако не живи увек у потпуности литургијски.

Које цркве сје обновили и поодили?

У мом селу Јаковље темеље цркве подигао је поменути свештеник Љубодраг Петковић. Он је умео да окупи парохијане и да их организује за изградњу цркве. Био је тако mudar да је успео да нађе заједнички језик и са полицијом. Када сам ја постао свештеник, на тим темељима сам са народом подигао цркву. У Радевцу смо припремили материјал за цркву. У Гредетину смо око старе цркве од чагме, подигнуте 1936. године, направили веће темеље за нову. Онда смо пратили да ли ће власт реаговати на наш план, па смо накнадно настављали са зидањем. И у то време је народ давао материјал за изградњу и помагао је. У Горњем Адровцу 1905. подигнута је црква на месту погибије Рајевског. Ту је од 1918. до 1943. служио целибатни свештеник, солунски борац Светислав Жујовић из села Памуковица код Уба. У Адровцу је тада био парохијски центар за девет села. Народ је био побожан и привржен цркви. Горњоадровачка црква је била оштећена и прокишњавала је. Успео сам да добијем и у то време подршку председника општине, те је преко државног буџета била финансирана обнова. Звоно те цркве било је пробито куршумом, па смо га преко ливнице „Јевремовић” претопили и израдили ново. На Доњоматејевачкој парохији сам са народом 2005. године подигао Цркву Светог Ђорђа у Каменици, на темељима средњовековног манастира. Подигли смо и нову припрату Цркве Светог Николе у Каменици осамдесетих година. На три цркве, у Каменици, Доњем Матејевцу и Доњој Врежини, цреп је био лепљен блатом, па смо свуда изградили кровне конструкције. У Доњем Матејевцу је изграђен нов парохијски дом и започели смо Цркву Свете Петке испод Чегра. У Доњој Врежини смо дорадили надстрешницу и прерадили је у садашњи двоспратни конак.

Молитва,
наука и
свако-
дневно
читање
свештенику
треба
да буду
потреба
и начин
живота.

Шта је, према Вашем искуству, најбитније за духовни живот?

Црква није грађевина, него наш дом и место нашег сусрета са Богом. Човек не може сам да се бори са собом и својим слабостима. Црква и заједница су место и начин наше промене и преображаја.

Шта сматрате најбитнијим за свештеника?

Најбитније је да свештеник осмисли свој живот и свој дан. Молитва, наука и свакодневно читање свештенику треба да буду потреба и начин живота. Да нам циљ буде Царство небеско, а остало ће нам се све дати. То је и циљ сваког човека. Имао сам срећу да имам у животу неколико великих узора. Један од њих био је мој професор и ректор богословије Методије Муждека. Његова предавања нису била фразе, причао је са невероватним усхићењем и радошћу. Његове речи биле су његов живот. Његове проповеди су биле живе попут Христових речи.

13

ДУХОВНЕ ПОУКЕ

ИГУМАН ИЛИЈА МИЛИНКОВИЋ

Девствене радости
ангелоподобни весник

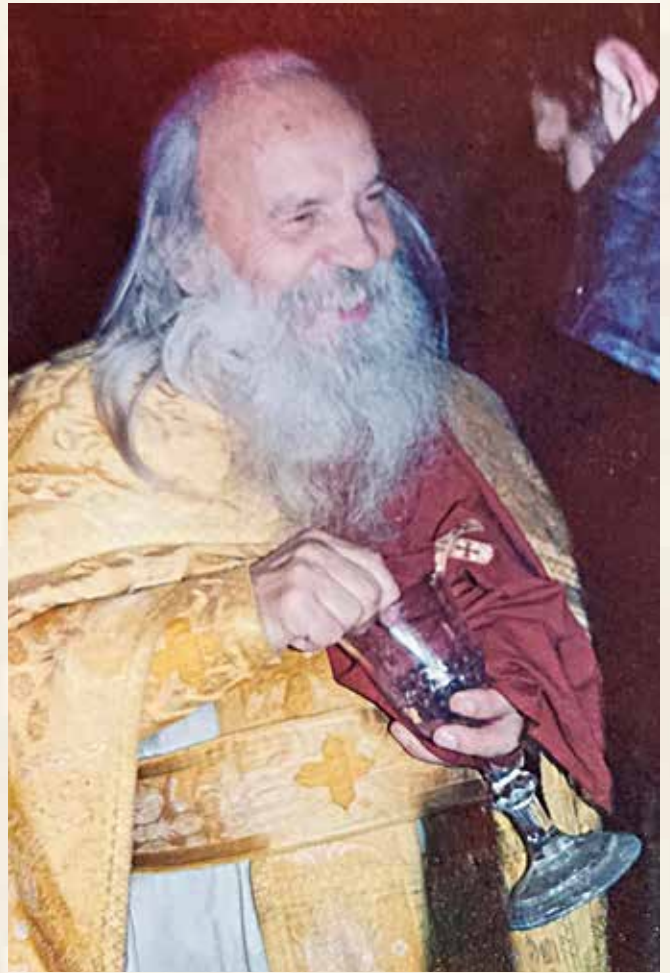
а спомен Св. Стефана Новог, 27. новембра / 10. децембра ове године, навршиће се двадесет година од упокојења Високопреподобног игумана Илије Милинковића, личности која је својим животом и радом задужила многе верне душе широм православне васељене. Из духовног загрљаја овог светог човека поникло је стотине Богу приведених и крштених душа, велико мноштво духовно руковођених и у окриље благодати Божје враћених, на десетине молитвом исцељених, стотине у Јерусалим и у друге светиње одведених, више десетина монаха, монахиња и свештеника, као и сâм Свети преподобномучник Харитон.

Рођен 1931. у Засавици код Сремске Митровице, девственник Христов од својих дечачких дана, чедо Светог исповедника Варнаве Настића (Епископа хвостанског), столар и богомољац, отац Илија је богословију завршио са својих 35 година. Прогоњен од комунистичког режима отишао је у иностранство, где је 1971. у целибату примио ђаконски чин. У потрази за својим љубљеним Христом одселио се у Свету земљу, у којој је пре повратка у отаџбину живео седам година, служећи у разним светињама, почевши од Манастира Светог Саве Освећеног у Јудејској пустињи, преко Манастира Светог Георгија Хозевита, све до самог Храма Васкрсења и Гроба Господњег у Јерусалиму, Храма Гроба Пресвете Богородице у Гетсиманији и Манастира Свете Ека-

терине на Синају. Године 1984. отишао је на Институт Светог Сергија у Паризу, а 1986. постао искушеник у Манастиру Црна Река. Монашки и презвитерски чин примио је у Манастиру Папраћа 1988, а од 1990. до 2001. године био је настојатељ Манастира Светог Јована Крститеља код Горњег Матејевца у Епархији нишкој, у који је донео и расадио све духовно благо православне традиције сакупљене на најсветијим местима.

У изношеној одећи, распалих ципела, дочекивао је све верне најширим осмехом, љубавним целивом и загрљајем. Незаслужена делатна љубав према свакоме, то су биле речи његових поздрава:

У
изношеној
одећи,
распалих
ципела,
дочекивао
је све верне
најширим
осмехом,
љубавним
целивом и
загрљајем.

„Хвала ти што си дошао”, „Хвала ти што си имао племениту намеру”.

У срцу је чувао два циља: не одвојити се од Христа, кога је свим бићем узљубио још као дечак, и омогућити свима да виде и заволе Христа целокупним својим бићем. Пост, молитва, света литургија, света тајна јелеосвећења, духовно поучавање, били су му главна, такорећи једина прекупација на том путу. Све друго чиме би се земаљски човек бавио, за оца Илију било је до крајности неважно и споредно. Његово биће није познавало границу кад је у питању љубав према Цркви Божјој, оној живој, породици Господњој, како ју је сам доживљавао. У сопственом манастиру није имао где главу заклонити, ни један тренутак времена није узимао себи, ни једним атомом снаге није се залагао за заштиту свога здравља и живота, као да земаљско сутра не постоји, као да је читав живот један велики тренутак садашњости будућег Царства Божјег.

Страдао је читавог живота ради љубави Господње: странствовањем, немаштином, глађу, болешћу, од руке насилника, од клевета и подозрења, од људске незахвалности, неразумевања, па и зависти, остајући увек насмејан и ведар. По сопственом сведочењу, само због клевета, режимских и других, променио је више од педесет места свога живота и служења. Говорио је да се пред страдањем треба смејати, а не плакати, да се оптужби и нарочито клевета не треба бранити, већ додавати на њих. „Е, шта ми можеш?”, то је његов став.

Поносан на свој дар певања, инсистирао је да сви науче певаги свету литургију, коју је доживљавао и представљао као највећу могућу свечаност на земљи. Трудио се да је служи свакодневно. Говорећи о Пресветој Богородици и свима светима као о својим познаницима, сваки проблем трудио се да сагледа и реши молитвом, саветујући се често са својом духовном децом и питајући их за мишљење. Важно је било да сваки поступак буде учињен у духу једне „духовне елганције”, како је називао хришћанску нарав, али никада вештачки, притворно и неискрено, макар се коме и замесили. Од својих чеда тражио је аутентичност. Иако је било много повода и за то, он из свога манастира никога никад није удаљио, верујући да је то кућа Господња.

У епископу је видео икону Христову, упућујући сва чеда да се према њему увек опходе са потпуном искреношћу, у послушности и смирењу пред величанственом службом коју носи. Исто је говорио и за свештенике који предстоје олтару Божјем, које „нико у служби не сме да омета”.

Ниш је видео као град комунизма, чији је загрижени противник био, називајући га „мржњом према човеку”. Злоупотребу бића, његових благословених енергија и дарова видео је као пут у

2001. године, где се већ почетком 2002. нашао под опсадом у Цркви Рођења Христовог у Витлејему, окружен ратним разарањима, гладујући, радо ризикујући ради помоћи братији манастира у најнеопходнијим стварима, због чега је добио и похвално писмо Светог синода Јерусалимске патријаршије.

Страдањем нарушеног здравља, отишао је на лечење у Београд, где је већ на аеродрому увидео да се у Свету земљу више неће вратити. Предосећана смрт затекла га је на Институту за кардио-васкуларне болести на Дедињу, лица усхићеног од радости и са ускликом: „Боже мој, Боже мој!” Сахрањен је насмејаног лица на Светог Андреја Првозваног 2004. године у Манастиру Црна Река у атмосфери васкршње радости, поред гроба свога духовног чеда

Протојереј
Зоран
Филиповић

Лично везан за духовна блага Свете земље, многа је чеда тамо одвео, како би у њих усадио што више „оригиналног”.

сигурну пропаст, разлог за велика страдања многих душа у ратовима, каква је видео у Сарајеву, са којим је упоређивао Ниш. Сведочење Христа Нишлијама сматрао је насушном потребом. Жртву чегарских јунака, глава уграђених у Ћеле-кулу, сматрао је светим исповедништвом.

Једини исправни пут људског постојања видео је у љубавној везаности за Христа. Исповедао је и сведочио бескрајну радост девствености у Христу, која је у њему била чин активне љубави, „заљубљености” у Христа, позивајући на то и друге. Често је говорио оно што је сам од свога духовника чуо: „Хоћу од тебе монаха у цивилу”, или, пак, у шали „Све сам вас преварио, куће сам вам у манастире претворио”.

Лично везан за духовна блага Свете земље, многа је чеда тамо одвео, како би у њих усадио што више „оригиналног”, што више Светог предања, које би преобразило њихово биће и формирало њихову нарав. „Ви не можете да појмите како је то у Грка”, говорио би.

Желећи да своје последње дане проведе у Светој земљи, отишао је у Витлејем

Ауторка је доктор антрополошких, социолошких и културних наука, етнолог Регионалног историјског музеја у Благоевграду

Део текста: Малинка Стаматова: „Преп. Јустин Попович – Канонизацијата като памет, съборност и консолидација на православния свят”, у: *Свети Јустин Нови Ђелијски и православни свет: ѿемајски зборник*, ур. Владимир Цветковић и Драгиша Бојовић, Ниш: Центар за црквене студије, Међународни центар за православне студије, 2024. (225–257)

Превоо: Ивица Живковић

Малина Стаматова

ГЛАС ИЗ ПРОШЛОСТИ И ВЕЧНОСТИ

Канонизација Преподобног Јустина Поповића

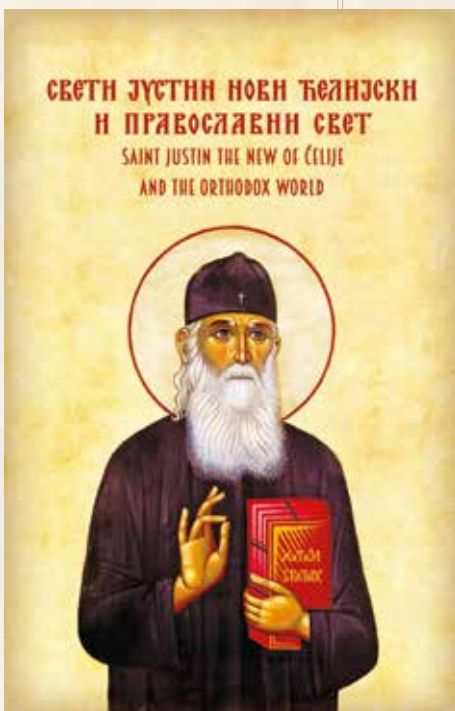
ове канонизације савремених теолога сведочанство су обнове Цркве, која у свој календар укључује личности са доприносом својој локалној историји. Примери Преподобног Јустина Поповића (1894–1979) и Светог Николаја Велимировића (1880–1956) откривају значај светих моштију у одржавању и ширењу помена, као и интегративну функцију култа за верски и национални идентитет. Нови српски Златоуст (Николај Велимировић) и „философ духа” и савест Православне цркве (Јустин Поповић) једни су од најчитанијих савремених теолога не само на Балкану, већ у Европи и Новом свету. Њихова дела су преведена на многе језике, као на грчки и румунски. Њихови радови остају актуелни и у 21. веку, јер су усредсређени на антрополошке теме као што су патња, грех, искупљење, љубав.

Њихов пут ка европским универзитетима био је везан за учење. Велимировићев докторат одбрањен је у Берну (Швајцарска), али је факултет у Атини био ближи традиционалном православљу и тамо је Поповић стекао научну титулу. Поповић је одбио епископску катедру, а каријера ванредног професора на Богословском факултету у Београду му је прекинута доласком комунистичког режима у Југославију. Јустин Поповић бира самоћу монашког живота. Он је 1945. године ухапшен у манастиру Суково, од стране ОЗНЕ. Године 1948. био је приморан да напусти професорску катедру као непоуздан. Његова позиција постала је „келија” у манастиру Ђелије код Ваљева, у којој је писао импресивна дела.

Нови српски Златоуст (Николај Велимировић) и „философ духа” и савест Православне цркве (Јустин Поповић) једни су од најчитанијих савремених теолога не само на Балкану.

Пошто је кутија са разгласом унета у његову „задужбину”, простор манастира озвучио је глас Јустина Поповића једном од његових чувених беседа. Његова реч стопила се са поклоницима. Он још 1966. године, иако под забраном, у манастиру Свети Архангели – Ђелије, подсећа да је „данас Свети Сава, али за сваког Србина и Велики петак!” – Свети Сава, народни светитељ, који се није славио и који је био заборављен у време тадашње нове власти, успостављене по совјетском узору. За вернике који немају слободу вероисповести, тај празник је „Велики петак”, како је некада и данас било и „Косово распето” (паралеле са данашњим стањем показују исправност ове примедбе Јустина Поповића шездесетих година прошлог века). Народ и државу нова власт разапела је у духовном смислу, па аутор преузима метафору „распете Србије”.

О свећење простора „живим” гласом светитеља на овај празнични дан, када су ту присутни поклоници од Америке до Урала, требало би да пробуди савест присутних. Литија са моштима око новог храма и богослужења у њему проширују постојећи свети простор присуством моштију, са надом да ће добијена средства помоћи да се он заврши. Преподобни је допринео овој изградњи. Када је Патријарх Герман 1963. године поставио услов за објављивање првог тома *Житија светих* који је саставио Јустин Поповић, а услов је био да се издање појави без његовог имена, реакција оца Јустина била је да је таква воља

Божја и да ће се „Бог побринути”, тј. није пристао на то. Тако су ауторска права његових дела остала самом манастиру. Самим тим, после политичких промена, манастиру су остала и средства зарађена његовим радом. Циљ је био да се житија учине доступним обичним људима, а не само интелектуалцима (који користе грчки и руски).

Четрнаестог јуна, на дан његовог имењака Светог Јустина Философа, врши се прослављање његовог тела узетог из земље (сада костију, са ситним нетрулежним честицама из косе и коже). Канонизација омогућава прослављање светитеља у календарском циклусу празника. Повратак из праха омогућава му присуство и живот у свету живих. Светитељ је присутан „у телу”, он види и чује молитве. Његове мошти освећују простор и њихово проношење оснажује свештени простор манастира. „Показују” му нови храм, он присуствује литургији, постаје део свештеног простора и својим присуством га даље шири. За време свечане литургије ковчег је на отвореном, где не престаје богослужење народа. После литургије обављена је литија са затвореним ковчегом, а пре него што је унет на богослужење у нову цркву, он је „опходи”.

Светитељ је присутан „у телу”, он види и чује молитве. Његове мошти освећују простор и њихово проношење оснажује свештени простор манастира.

Тако је 2014. године обликован недовршени простор у који је после литије око цркве унет ковчег. Видимо нову Свету Тројицу која спаја средњовековну и модерну теологију. Поред Светог Саве, отац Јустин је приказан са једним од томова *Житија свейших*, а Владика Николај са архијерејским штапом и митром. Сва тројица благосиљају присутне крстом или гестом духовне власти која сједињује телесно с духовним. У каснијим публикацијама приказана је епископска митра која стоји изнад Јустинове иконе. Благодат дарова светитеља видљиво прелази са свештенства на ходочаснике. На српском језику „поклон” значи исто што и дар, а често ходочасници у манастиру, дарујући манастир својим присуством, понесу са собом иконе, књиге, каменчиће са ликом Јустина Поповића, које ће понети другим људима за сећање или чак „благослов” за вернике. У књижари, ови каменчићи се продају као успомена на то што је Преподобни стављао каменчиће (које су из реке покупиле његове сестре) на врх својих књига док је писао на отвореном, како их ветар не би одувао. Сада је тај шљунак обојен и он представља „сувенир” са светог места.

Израз „повратак” користи се условно за Јустина Поповића – у пракси постојање манастира и његових посетилаца и житеља је наставак његове мисије. Оживљавање његовог лика као визуелни и религиозни феномен део је религиозних искустава која стварају и конструишу сећање у којем се личне приче преплићу са сликом коју он сâм оставља за собом својим списима. Лик је присутан и подстиче на подражавање, ствара везу између живог човека и онога који се својом христоликошћу саобразио Творцу. Нови свеци су снажна веза са прошлошћу и вером. Кретање кивота светитеља по српској земљи је феноменално. Не иде човек код свеца, већ светитељ долази у народ, на други начин ангажујући заједницу за свој „дочек”, када иницијатива није толико лична колико колективна. ■

Из књиге:
 Презвитер
 др Бобан
 Димитријевић,
 „Питање папског
 примата у
 историји цркве
 и могућности
 његовог
 поимања данас:
 православна
 перспектива”,
 у издању
 Православне
 епархије нишке,
 које се налази у
 припреми

Презвитер др Бобан Димитријевић

ПАПСКИ ПРИМАТ У ОЧИМА ПРАВОСЛАВНИХ ХРИШЋАНА

ребацивање престонице Римске империје у Константинопољ, раздељење те империје на два дела, заједно са све учесталијим нападима азијатског истока на Византију, због којих су византијски владари трајно оријентисали своја интересовања на унутрашње проблеме царства и очување његове стабилности, представљају факторе који су у значајној мери допринели одвојеном развоју Рима и Константинопоља. Они су зато израсли у два међусобно отуђена, самозатворена и самодоволна света.

По одузимању папске јурисдикције над територијом источног Илирика од стране Лава III Исавријанца 732. године, Рим се окренуо франачким краљевима од којих је задобио подршку, при том наставаљујући да чува и развија представу о својој васељенској црквеној власти. Са друге стране, Константинопољ се држао теорије пентархије и није имао осећај за еклисиолошку димензију питања римског примата, те је све цркве на Западу доживљавао у склопу Римске патријаршије. При том се уопште није водило рачуна о томе колико се и како у самом Риму прихвата теорија пентархије.

Окретањем Рима новим државама Запада, дошло је до развоја теорије према којој је Бог дао свету два мача – две врсте власти. Реч је о духовној папској власти и о световној владарској коју западни цар легално добија једино преко папе. Тако је од почетка сарадње са франачким властима кроз читав средњи век папа представљао незаобилазну личност за све западне владаре који су имали претензије на универзалне размере своје владавине. Сви

ови чиниоци произвели су атмосферу коначне поделе до које је у XI веку и дошло.

После Великог раскола у римокатоличком свету формирала се једна врста теократије на челу са папом, који је играо улогу неограниченог духовног монарха. Овакав облик папске власти развио се у XI веку, у време папе Григорија VII. Врхунац папског теократског система достигнут је почетком XIII века у време папе Инокентија III. Према његовом разумевању папске власти Господ Исус Христос је дао власт Светом апостолу Петру да управља не само црквом већ и државом. Вођен таквим схватањем, Инокентије III је иступао као теократски владар западног света. Врло брзо након његове смрти дошло је до реакције против папског апсолутизма, а онда у XIV веку до папског авињонског ропства, те и до реформских тежњи у XV веку. Питање односа папске власти према концилијаризму, као и галиканизму и февронијанизму,

јасно је указало на повезаност историје примата римског папе са политиком легализације папског ауторитета и власти. Власт папе различито се доживљавала – од апсолутизма у борби са световним владарима, преко тенденција за ограничавањем те власти које је развио концилијаризам, па све до потпуног одбацивања папског примата са покретом Реформације. Тридентски сабор је у свом контрареформацијском контексту представљао још један покушај унутрашњег реформисања цркве и одговор на појаву протестантизма. Овај

По одузимању папске јурисдикције над територијом источног Илирика од стране Лава III Исавријанца 732. године, Рим се окренуо франачким краљевима од којих је задобио подршку, при том настављајући да чува и развија представу о својој васељенској црквеној власти.

Папа Григорије VII
 (1015–1085)

Папа Инокентије III
 (1161–1216)

сабор је изнова указао на то да је историја еклесиолошких схватања на Западу била прожета сталним напорима за наглашавањем папског примата у цркви као универзално одређеној заједници.

Формални израз ових еклесиолошких токова остварен је на Првом ватиканском сабору. Он је представљао потврду универзалистичких схватања римокатоличке еклесиологије. У исто време дошло је до развоја једне нове еклесиолошке свести на Западу, која је надахнула нове генерације римокатоличких богослова. Крајем XIX и почетком XX века екуменска догађања довела су до плодне сарадње ових теолога са православнима. Одједи ове сарадње били су видљиви у одлукама Другог ватиканског сабора. Овај сабор је представљао плод реформисаног католичког богословља, које открива једно ново разумевање цркве на Западу. Са једне стране овај сабор је, што је сасвим разумљиво, задржао универзалистичку еклесиологију, док је са друге стране изнова увео, обновио предањску евхаристијску еклесиологију ране цркве. То је подразумевало признање пуноће црквености помесним црквама. Ово је за римокатоличку теологију представљало значајну новину.

То је довело до отварања нових могућности у схватању природе саме цркве на Западу. Значајно је то што Други ватикански сабор није нудио готова решења, већ је подстицао теологе да еклесиолошка питања сагледавају у оквирима једног новог приступа. Тако је у контексту нових еклесиолошких достигнућа

постало реално и могуће да се и само питање папског примата као најзначајније питање јединства цркве сагледа на начин који би могао да буде општеприхватљив. На првом месту то подразумева поимање примата у оквиру еклесиологије која неће бити дефинисана универзалистички већ пре свега евхаристијски, што омогућава да је опишемо и као „еклесиологију заједнице”. У тим еклесиолошким оквирима резултати овог истраживања воде ка закључку да примат за православно богословље може бити прихватљив уколико задобије ваљано теолошко утемељење, односно уколико га је могуће сагледати у тријадолошким, христолошко-пневматолошким и евхаристијским категоријама. Богословски принципи засновани на предањском поимању Свете Тројице, Христа и Духа Светога, као и саме евхаристије, могу се применити на питање примата и институцију сабора. Закључци су у том смислу охрабрујући и конструктивни – примат и институција сабора не морају да се посматрају као супротстављени и поларизовани већ, напротив, као компатибилни – такви да увек иду заједно, подразумевају једно друго, неопходни су једно другом и међусобно су условљени.

Овакве закључке и сазнања настала на основу овог истраживања, није једноставно концептуално повезати са већ постојећим ставовима на тему односа православних и римокатолика. Зато је веома важно да се питање примата детаљно анализира не више као државно-политичко питање, руковођено мотивима властољубља и апологије моћи, односно, са друге стране, њиховог оспоравања. Неопходно је представити темељну богословску разраду овог проблема са циљем да се избегну могуће замке ароганције, неприхватања и непознавања другог, што је неретко повезано и са недостатком аутентичног познавања сопственог предања. ■

Богословски принципи засновани на предањском поимању Свете Тројице, Христа и Духа Светога, као и саме евхаристије, могу се применити на питање примата и институцију сабора.

Први ватикански сабор, двадесети екуменски сабор Римокатоличке цркве, одржан у периоду од 8. децембра 1869. до 20. октобра 1870. године

Фотографије:
www.wikipedia.org

Илија Стојановић

СПРЕМНОСТ ДА ПРЕПУСТИМО КОНТРОЛУ

Чини се да наш успех у духовном животу у великој мери зависи од тога колико смо спремни да препустимо контролу.

Деј Ален, један од најбољих тројкаша свих времена, објашњавајући своју технику шута, рекао је да он не нишани кош. Јер ако нишанимо кош, онда лопту бацамо без лука, што значи да су мање шансе да лопта уђе. Он каже да је њему битно да правилно намести ноге да би имао добру основу, и да правилно избаци лопту, ништа више од тога. Занимљиво је да, ето, и у спорту и то чак и на највишем нивоу, човек нема потпуну контролу.

www.etsy.com
Добри пастир,
OrthodoxIconsGR

Када човек наиђе на тај зид по ко зна који пут пут и схвати да својим силама не може преко, налази се на прекретници. За неке је то крај пута. Јер неке није прихватљиво да буде обичан грешник, већ жели да буде јунак. Он не жели да га милосрђе Божје пребаци преко, већ жели сам да прескочи зид. Таквој особи вера престаје да буде занимљива и она онда тражи другу платформу где би могла да се доказује себи.

Док онај који жели да настави, препушта контролу, препушта да га носи милосрђе Божје. Показао је добру вољу и жељу, сада показује смирење и поверење у Бога. Можемо рећи да тек тада почиње духовни живот у ужем смислу.

Овде можемо повући паралелу са духовним животом. Чини се да наш успех у духовном животу у великој мери зависи од тога колико смо спремни да препустимо контролу.

Код вере младог човека видимо велику жељу и снагу, али много пута пада у ватру, много пута у воду. Често је млад човек згрчен у некој дефанзиви, плашећи се да доживи пораз, и када до пораза дође, доживљава то врло трагично. Онда долази до фрустрације и губљења воље.

Ако погледамо на зрелију веру, она изгледа као нешто природно. Ту се ствари одвијају полако, али као саме од себе, и са много мање трзавица се иде напред. Како каже апостол Павле: „Не живим више ја, него Бог живи у мени.“ Човек бива сарадник Божји.

Док је млад, човек се често бори сâм. Сâм са собом и ради себе. То више има везе са егом, него са Богом. То је борба у којој човек себи нешто доказује. Доказује да може. Али се увек на крају испостави да не може. „Христос због гордости допушта да човек пада, и да чувствено постане свестан своје немоћи“, каже Свети Јосиф Исихаста.

Онај који жели да настави, препушта контролу, препушта да га носи милосрђе Божје. Показао је добру вољу и жељу, сада показује смирење и поверење у Бога. Можемо рећи да тек тада почиње духовни живот.

Протојереј Харалампије Пападопулос

БОЛ ЈЕ ПРИЛИКА ЗА ДУХОВНИ РАЗВОЈ

ол је нешто што свакодневно тестира нашу издржљивост, постављајући тешка питања нашем егу. Говорити о болу значи дотаћи једну од главних „шина” у животу човека. Другу животну „шину” чине радост, чуђење и изненађење. Међутим, бол је саставни и фундаментални елемент нашег живота. И што више знамо да ћемо се смејати, све више схватамо да ћемо и плакати.

Одрастајући, човек схвата да је бол саставни део његовог живота. Нико га не може избећи; сви ћемо се сигурно сусрести са њим. У души човека јавља се анксиозност и он се често пита: „Зашто? Зашто увек имам проблеме? Зашто ми искушења долазе једно за другим? Не могу више да издржим. Не могу више овако да живим.”

Са духовног гледишта, рана постаје благослов, а траума сила живота, јер иза онога што смо постигли увек стоји разарање. Прво изгубимо нешто у животу, онда нешто нађемо. Томе је претходила криза која је постала прилика, претходио је крст који је постао васкрсење, и то је циљ целокупног духовног живота. Свети Порфирије је говорио о томе како човек може таму да преобрази у светлост. Ово је цела тајна духовног живота. Мислим да се ово питање тиче свих нас.

Свети Порфирије је говорио о томе како човек може таму да преобрази у светлост. Ово је цела тајна духовног живота.

Питање бола и како Бог љубави ћути пред људским болом, а посебно пред болом слабог човека - представља највећи крст, не за атеисту кога то не занима, него за верника кога занима како се Бог удружује са болом. С једне стране, овде је човек који пати и који осећа да је на ивици смрти јер не може да дише, а са друге стране Бог, који на први поглед изгледа као да је одсутан, као да се крије високо на небу - али није тако.

А човек каже: „Где је Бог када ми треба? Где је он сада, када умирем и осећам да немам снаге ни да дишем, а камоли да се помолим? Има тренутака када осећам као да немам снаге ни да проговорим.” Да ли сада разумете да је питање бола веома важно за све нас?

Свето писмо је категорично: Господ није створио зло, он није узрок зла, он не жели људску бол, он не ствара болести, он не кажњава људе болестима, невољама, искушењима и тако даље. Он не убија децу нити пуни онколошка одељења како би гледао њихову патњу.

У овој причи Господ је страдални Бог. Он плаче када ми плачемо и моли се заједно са нама. Он не стоји далеко од мајке која сахрањује своје дете, већ је у њеној близини, поред ње, заједно са њом. Бог је тај који страда, он је слуга који пати. Свети оци цркве кажу да Христос никада није сишао са крста, и да све док не дође крај света

Аутор је свештеник парохије Света Ирина у Митрополији Гортина и Аркадија на Криту. Поред свештеничких дужности, држи предавања широм Грчке и бави се новим методама дигиталне комуникације, нарочито блогингом, због чега је познат под именом „отац Ливије”.

Извор: orthochristian.com
Са енглеског превео: Ђакон Александар Глишовић

21

ЦРКВА И САВРЕМЕНИ СВЕТ

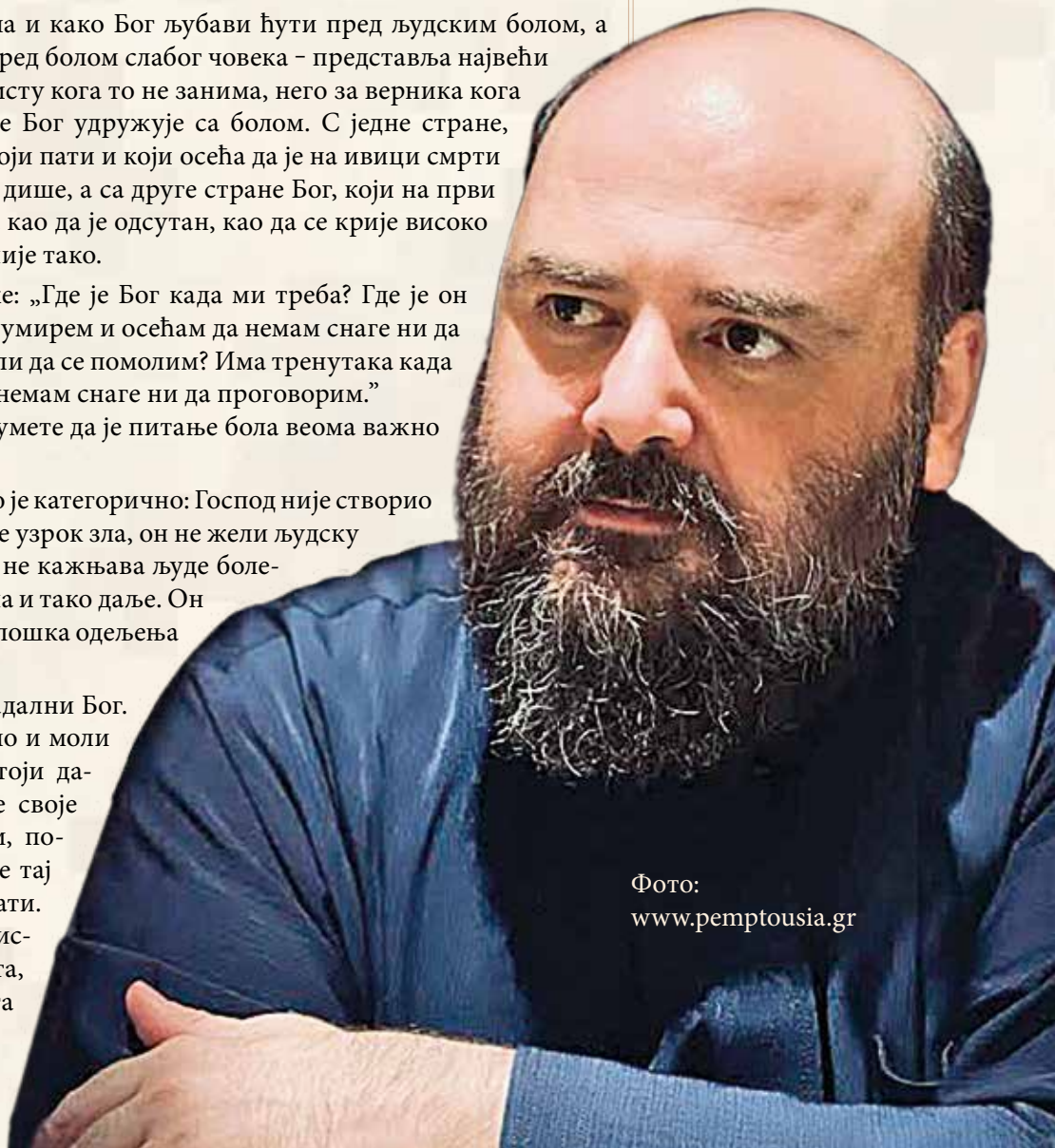
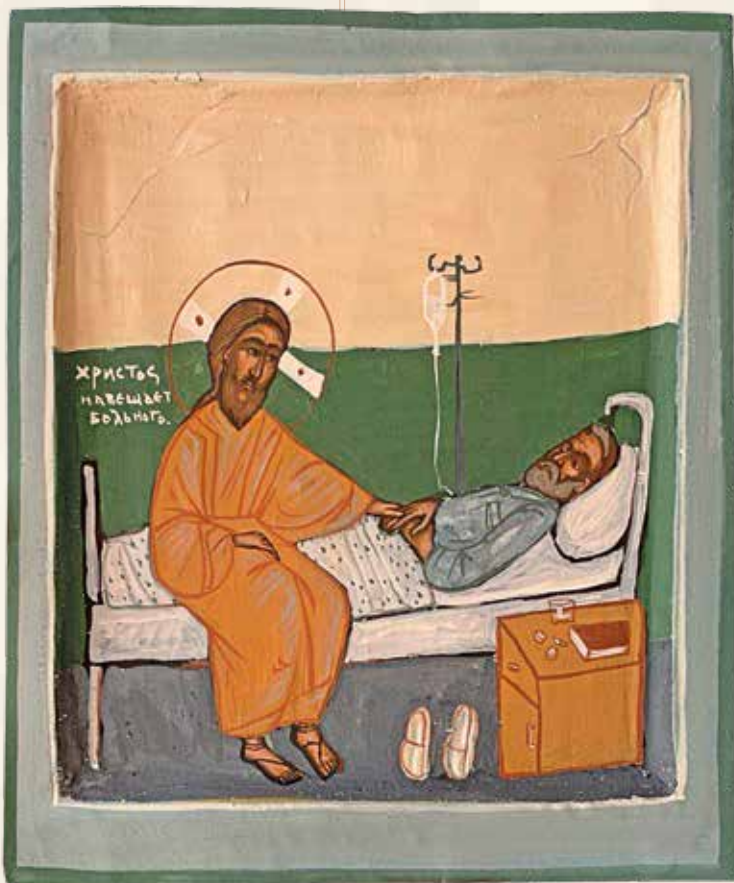

Фото:
www.pemptousia.gr

Он је ту,
у кући,
у нашој
соби, поред
болесничке
постеле, где
ви патите у
свом очају –
он је ту.

www.pinterest.com
иконописец
Андрей Бодько

За нас је важно
да разумемо
како се Господ
манифестује у
животу сваког
човека.

и Царство Божје Христос остаје распети и васкрсли. Он је са нама током нашег бола и патње, и јача, помаже и теши нас.

Често се дешава да, када смо болесни, лежимо сами у болници или код куће, очајни и разочарани, питамо: „Где је Бог?”

Шта, да ли мислите да ће Господ ући кроз ваш кров? Не, он не долази тим путем. Као што је рекао старац Јефрем из Катунације: „Бог је осећање (сензација).” Запамтите ову реч. Он је осећај (сензација): осећате његово присуство. Бог је радост, стрпљење, тамо у болници, у вашој соби, у вашој самоћи, усред нашег бола и немира. Бог је сила коју осећате како долази из ваших груди. Бог је сласт радости, осећај да ме неко подржава, а не знам ко, али знам да ме неко сигурно подржава, и притом знам да не лудим. Поверење, вера, све ове могућности и снага која долази од мене, шта је то? Присуство Божје. Свети апостол Павле каже: *А ѿлог Духа јесѿе: љубав, радосѿи, мир, дуѿиошрѿљење, блаѿосѿи, добродѿиа, вера, крошѿосѿи, уздржање. За ѿакве нема закона.* (Гал. 5. 22-23)

То су знаци присуства Божјег у човековој души. У човеку Божјем видим радост што живи. Видим његов мир и кажем: „он вероватно има Бога”. Дакле, светост, присуство Божје у нашим животима, није нешто спољашње већ нешто

то веома унутрашње што избија и испољава се на овај или онај начин. Веома је важно ово разумети, како бисмо осетили присуство Бога у нашим животима. У супротном ћемо га чекати и он никада неће ући кроз врата. Он је ту, у кући, у нашој соби, поред болесничке постеле, где ви патите у свом очају – он је ту. За нас је важно да разумемо како се Господ манифестује у животу сваког човека.

Хајде да сумирамо. По Светом Христу и светим оцима, Бог није створио бол. Шта је урадио? Када се Христос суочио са неком врстом зла, он је то исправио. Сетите се Јеванђеља. Упознао је болесног човека, жену која крвари, очајног оца, узетога, и он их је преобразио, излечивши их не само физички, него их је и променио, јер је важно не само да лечиш ногу или руку, већ и да оздравиш и физички и духовно.

Али бол те не пита, не каже: „Могу ли да уђем?” Не каже ти: „Можеш ли да се избориш са мном?” Долази без позива. Дакле, бол вас води тамо где сами никада не бисте отишли. Важно је разумети да је бол прилика за наш духовни развој.

Наравно, бол сам по себи нема метафизику. Ово што говорим не значи да неко ко је у боловима постаје светац; то не значи да неко у болу постаје боља особа. Бол сам по себи то не може учинити. Наравно, човек може постати љубазнији, покајати се и променити, али има људи које бол чини суровијим, ломи им наду, баца их на колена, па чак и чини атеистима. Важно је какво значење дајеш својој патњи. Морате пронаћи смисао своје патње. Бол од тебе не тражи дозволу да дође. Замислите човека који има неку болест негде у телу, а ви му дате скалпел да се оперише. Инстинкт самоодржања и самоодбране, наше нарцисоидно „ја” не дозвољава нам да пређемо праг бола. Чим почнете да осећате бол, престаћете да сечете свој болесни орган.

Али бол те не пита, не каже: „Могу ли да уђем?” Не каже ти: „Можеш ли да се избориш са мном?”

Долази без позива. Дакле, бол вас води тамо где сами никада не бисте отишли. Важно је разумети да је бол прилика за наш духовни развој. ■

ОРИГИНАЛНОСТ У ПРЕДАЊУ

О сликарству
Бојана Васића
из Дојкинаца

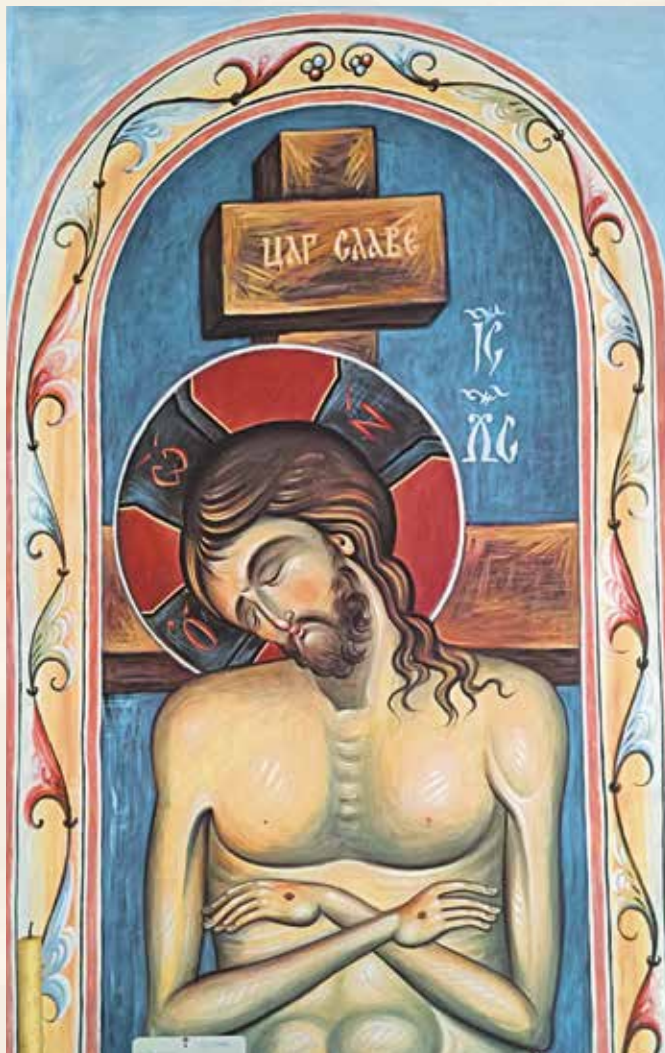
пископ Данило Крстић, на отварању једне изложбе савременог српског сликарства у Београду 1969. године, окарактерисао је енформел и друге правце као трагање за лепотом, док је византијско сликарство дефинисао као достигнуту лепоту. У том искреном трагању за естетиком многи су открили свој дар, па су тако од портретиста постали иконописци, од пејзажиста фрескописци. Међу њима се издваја и наш даровити иконописац Бојан Васић из села Дојкинци, рођен у Пироту 1978. године.

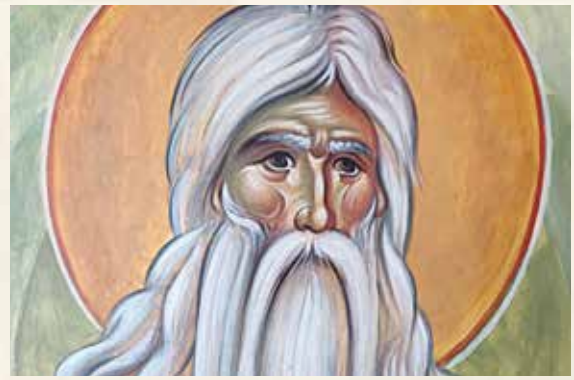
Привучен истинском лепотом, а вођен молитвом и љубављу према сакралном сликарству, Бојан није имао једног учитеља зографа, већ је сам сакупљао искуства многих мајстора. На тај начин није имао времена ни могућности да следује нечијем стилу, него је даром и упорном вежбом пронашао свој особени израз. За релативно кратко време савладао је све техничке ствари иконописа.

Његова линија је педантна и гипка, цртеж прецизан и наглашених контура. Скице овог уметника не поседују хируршку прецизност, нису углачане, него исказују наитије и слободарски дух. Форме су заобљене, еластичне и разигране. Експресија тела је спонтана и природна, а пропорције флуидне. Када је реч о карактерологији ликова светитеља, она се јасно очитав

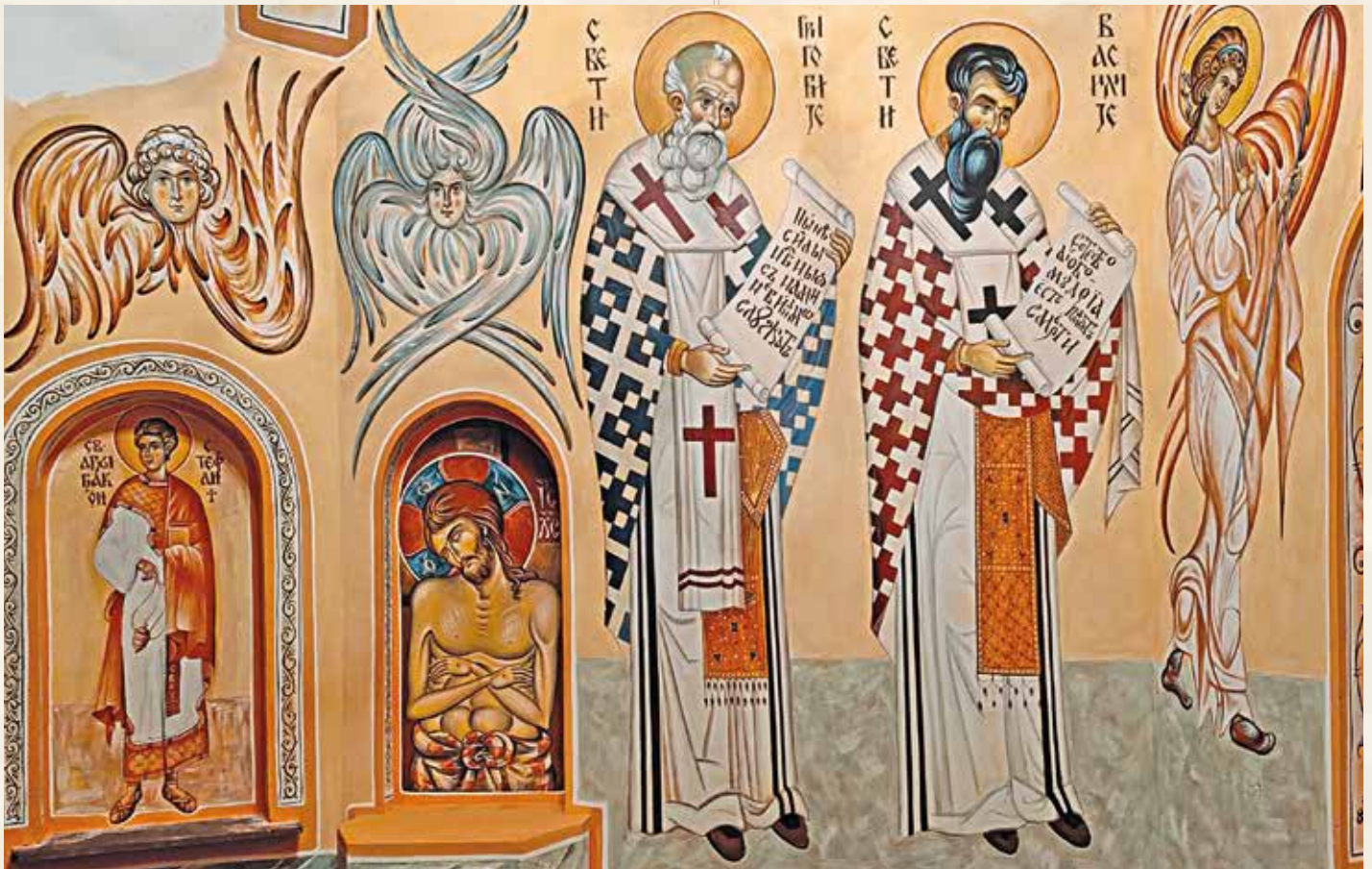

у намерним карикатуралним деформацијама, које не прелазе у баналност. Извесни детаљи попут косе анђела носе декоративни манир. Ако се боље загледамо у ауторову палету, видећемо да је она изражајна, смела, док су контрасти јарких тонова умекшани пастелним нијансама, чинећи на тај начин складну хармонију. Интензивне боје чине ликове „пластичним”, а истовремено их слободна форма преноси у апстрактно и у потпуности иконично. Пре свега, у овом и оваквом споју, међусобно супротстављених елемената ликовности, препознаје се његов аутентични израз, којим преноси традицију на својствен начин. Смела решења анатомије пронашао је у маестралној компилацији канона и карикатуре.

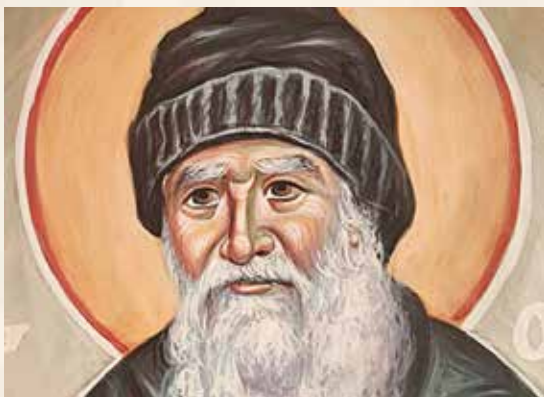

повезани у јединствену целину. Натписи на његовим делима су изведени калиграфски педантно, али експресивно и модерно.

Бојан је до сада у Епархији нишкој украсио фрескама следеће храмове: Светог Јована Крститеља у Манастиру Петрлаш, Светог апо-

У том духу читамо јаке контрасте између сенке и светла, као и ликова и њихових позадина. Иконописачки манир, пажљивост у извођењу детаља, Бојан негује и у фрескосликарству. Композиције су компактне, а актери догађаја вешто

стола Томе у селу Горње Драговље у Заплању, Светих Врача у Војној болници у Нишу, Светог Ђорђа у Команди копнене војске у Нишу, Светог Симона монаха у касарни Кнез Михаило на Пантелеју у Нишу, Светог Саве у Манастиру Темска и Светог арханђела Михаила у Пољској Ржани. Осим живописа сликао је и иконостасе, иконе поводом обележавања великих црквених јубилеја, пригодне славске иконе за државне институције и црквене великодостојнике, као и за многе хришћанске домове.

Да је Бојанов рад и труд препознат од стране цркве и верног народа, сведочи његово обимно и све веће ангажовање не само у Нишкој епархији, него и шире. ■

Јеромонах
Николај
Јоцић
Јеромонах
Игњатије
Ђорђевић

Поп Пеја

АПОЛОГИЈА ПОСТА ИЗ XVI ВЕКА

Увек је добро указати на примере и сведочења из прошлости у којима се мисао о посту излаже на основу светог предања. Нарочито су занимљиви они текстови који потичу из времена турскога ропства. Међу њима посебно место заузима „Житије светог Ђорђа Кратовца”, које је написао софијски презвитер Пеја, а које у завршном делу садржи својеврсну апологију поста. У овом јединственом житију описује се мученичка смрт кратовског златара Ђорђа, кога су Турци спалили у Софији 1515. године. Младић Ђорђе је рођен у Кратову, био је „српског корена изданак”, а страдао је јер није хтео да прими ислам. Житије написано њему у част подсећа на житија првих хришћанских мученика. Сама похвала посту у вези је са поруком да је трпљење телесних мука, којима је био изложен Ђорђе, могуће само уз претходно узрастање у врлинама и уз испуњавање заповести Господа Исуса Христа.

Ако ли си
паметан, па
се задесиш
ма где из
свога дома,
пости и моли
се и буди у
врлинама
непрестано.

ко ти је заповеђено да једном једеш после деветог часа, као што пише, а ти не издржиш, знај да ти је утроба Бог (Фил. 3. 19). Јер, ако човек има два господара, и кога боље слуша и чини по његовој вољи, његов је и слуга. И да зна такав да ниједно причешће нема са Христом. И „ко сеје у дух, из духа ће пожњети живот вечни” (Гал. 6. 8). Ако мало не пострадамо телесно због Бога, како ћемо велико истрпети? Јер, Соломон рече: „Ако пред лицем људским и муку приме, нада њихова испуниће бесмртност. И ако у малом показани беху, велико ће примити. Како их Бог искуша и нађе их достојне себи, искуша их као злато у огњишту.” (Прем. 3. 4–6). И шта да кажем? Нико не-искушан неће ући у царство небеско.

Затим је писано да се у свете постове не једе месо, нити риба, нити уље, нити да се пије вино. Ето, сва ова четири беху прекршена. Ако једно од њих окусиш, да знаш да си разорио пост. Никаква ти корист није ако не окушаш остала три. Само једно учињено дело достојно је осуде. Ако неко иде путем, било игуман, било монах, било презвитер, било мирјанин, онда ће сваки од њих разорити пост уколико нађе нешто за јело или ујутру, или у подне, или увече, то једе, па чак и двапут и више пута на дан као неразуман. Доликује, пак, када неко изиђе из свога дома да прилаже пост ка посту и молитве ка молитвама због једног, јер ко зна да ли ћеш се вратити својој породици или ће те стићи смрт у таквој ослабљености, или да изгубиш сва добра ако си их створио од младости. Јер, каза се: „У чему те затекнем, у томе ћу ти и судити.” Ако ли си паметан, па се задесиш ма где из свога дома, пости и моли се и буди у врлинама непрестано.

И блажен ћеш бити ако спасеш себе и онога ко те гледа. Јер Христос рече: „Да се просветли светлост ваша пред људима како би видели ваша добра дела и прославили Оца који је на небесима.” (Мт. 5. 16). И затим рече: „тешко оном који саблазни некога од ових малих”. (Мт. 18. 6; Мк. 9. 42) А ко су мали, него ови прости и који не познају Свето писмо. А ко су велики?

Приредио
и уводну
напомену
написао
Драгиша
Бојовић

25

ХРИШЋАНСКИ ЖИВОТ

СТЫ
ПРАВОСЛАВНО

Треба не само за себе да дамо одговор Богу, (Рим. 14. 12) него и за све оне који нам послужеше и какви треба да будемо да бисмо сачували путеве Господње и да водимо сваког на путу спаса. Ако ли на овоме не радимо, одрекосмо се вере и гори смо од неверника. (1. Тим. 5. 8)

И мале су речи пријатне онима који пост испуњавају, него ли велике онима који слушају и проповедају, али не чине дела.

Патријарси, митрополити, епископи, игумани, свештеници и чтеци књига, који узеше кључеве царства небеског. И треба са великом брижљивошћу ићи, не као немудри, него као мудри, (Еф. 5. 15) сматрајући да треба не само за себе да дамо одговор Богу, (Рим. 14. 12) него и за све оне који нам послужеше и какви треба да будемо да бисмо сачували путеве Господње и да водимо сваког на путу спаса. Ако ли на овоме не радимо, одрекосмо се вере и гори смо од неверника. (1. Тим. 5. 8)

Опет, видим једно дело које се код нас чини и мислим да они који га чине не разликују се од јеретика, који предање о посту подједнако не чувају, него једни посте по предању чувајући га, а други, опет, разарају га и предњаче небригом. Не знате ли да је седам постова предато хришћанима? И ако неко један дан не сачува по предању, да зна да је такав несавршен у вери.

Рече апостол Јаков, брат Божји: „Ти верујеш да је Бог један, и добро верујеш. И ђаволи верују и дрхте. Него покажи ми делима веру своју. Ето, вера без дела је мртва, као што је и дело без вере.” (Јак. 2. 18–20) А шта је дело вере? Треба нам размотрити добро да због мале непажње толики труд изгубимо, а још уместо добра наследимо муку. Као што и Адам због једног престапа лиши се толиких блага и како прими осуду на себе.

Ипошто ми верујемо у творца твари, треба његове заповести да чувамо, јер он сам рече: „Онај ко ме воли, заповести моје чува, и ја ћу њега заволетати.” (Јн 14. 21) Као што је вера добра, таква треба да су и дела њена.

Ипрво начело врлина јесте пост. Оно што Адам не сачува, беше прогнан из раја, а ко ово не сачува, такође неће ући у рај. Ко ово чува и сачува, постаће рајски наследник.

Ишта рекох: „Покажи ми делима својим веру своју.” (Јак. 2. 18) Верујеш ли да Бог хоће да тражи заблуделог човека, пославши Реч своју, и сиће? Од њега се никада не одвоји и усели се у пречисту утробу Деве и од ње тело прими. И одену своје божавство телом људским да би човечанство очистио од древног греха. И ако сачуваш пост рођења његовог, све по предању његовом са страхом и љубављу, тада си савршено веровао.

Затим, верујеш ли да се Христос праведник неправедно осуди да нас осуђене ослободи, и на крсту прикова се да нас приковане разреши греха, и копљем прободен би, источи нам из ребра свог вером да окусимо живот вечни, и умре на крсту да ослободи све почев од Адама, и сахрањен би у гробу да свима који му верују подари живот, и ускрсну трећи дан да свима који верују од Адама па до окончања века дарује васкрсење? И ако испуниш пост неспутано, онда си савршено веровао.

Затим, верујеш ли да апостоли примише власт од Христа и приведоше васељену Богу, и да ће на окончању века и они сести са Христом на дванаест престола и судити свима које су учили. И ако пост њихов сачуваш, онда си истински веровао.

Затим, верујеш ли да је Богородица истински родила Бога и да може умолити Бога, сина свога, за сав род хришћански? Ако се само умилостиви према нама, ништа јој није немогуће. И ако сачуваш пост њен, ето, савршено си веровао.

Затим, верујеш ли да Јуда Христа издаде у среду, као и да у петак распет би? Ако и ова два дана постом по предању поштујеш, онда си веровао.

Изатим, ако верујеш да Христос крстом спас свету учини, а то је и оружје против ђавола, и њиме верни крстећи се одгоне ђаволе, и ако Дан подизања часнога крста у посту и чистоти проводиш, онда ти је вера савршена.

Хтедох упутити реч ка послушним, али и мале су речи пријатне онима који пост испуњавају, него ли велике онима који слушају и проповедају, али не чине дела.

И прво начело врлина јесте пост. Оно што Адам не сачува, беше прогнан из раја, а ко ово не сачува, такође неће ући у рај. Ко ово чува и сачува, постаће рајски наследник.

Александар Стојановић

КОСОВСКИ ЗАВЕТ И ЊЕГОВА ИСТОРИЈСКА СТВАРНОСТ

Беседа изговорена на
Видовданској академији
у Нишу 2024. године

Б а време својих постдипломских и докторских студија у Солуну, које сам завршио 2013. године, одлазио сам често на Свету Гору, посебно у Манастир Хиландар. Приликом одласка на хиландарска богослужења, једна од ствари које су ми највише привукле пажњу била је фреска на западној страни храма, у углу лево од улаза у припрату Светог кнеза Лазара. У свештену миру хиландарског храма, уз треперење светлости свећа, на стубу уз прозор стајао је живописни свети ратник изнад кога је писало: „Сѣтѣи Милошѣ, пострадаѣи на Кóсову”. Заиста, од свег зидног сликарства хиландарског Саборног храма, најзагонетнија ми је била фреска Милоша Обилића, јер ми је одраније било познато да наша званична историографија пориче постојање овог ратника. Међутим, знајући добро да хиландарска и светогорска предања не треба одбацивати тек тако, у мени је увек тињала нада да је овај српски јунак ипак стварна и

непобитна историјска личност. Ову беседу посвећујем управо Милошу Обилићу, светом ратнику са зида хиландарског храма, једном од стубова Косовског завета и српства уопште, о кога се југословенско-комунистичка историографија највише огрешила.

Иначе, наш познати археолог Марко Алексић је недавно, гостујући 6. маја у емисији „Добро јутро, Србијо” на Телевизији *Нарру*, изјавио да су многе каријере наших историчара направљене тако што је повлађивано тадашњим владајућим политичким жељама, па је, између осталог, на тај начин порицано и историјско постојање Милоша Оби-

лића. Јасно је да у доба социјалистичке Југославије није било места за јунака какав је Обилић.

Међутим, нису југословенски комунисти започели затирање Косовског завета у Срба. Краљ Александар Карађорђевић је, након Шестојануарске диктатуре 1929. године, донео и забрану слављења Видовдана као националног празника. Колико је краљ Александар испао мудар због ове одлуке и колико је штитио интересе српског народа, убрзо после његовог убиства показали су логори и стратишта у Јасеновцу, Градишки, Јастребарском, херцеговачке јаме итд.

Беседник је научни сарадник, професор Српске православне богословије Светог Кирила и Методија у Нишу

Колико је идеја југословенства била јака између два светска рата сведочи и тврдња покојног проф. Лазара Милина да је притисак југословенства у српским богословијама био већи пре Другог светског рата него после. У једној таквој клими након Првог светског рата, није било места ни за Косовски завет ни за Милоша Обилића.

Као што је многим од вас познато, др Дарко Крстић и ја смо критички превели са старогрчког језика сведочанства о Србима најважнијег византијског историчара XV века Лаоника Халкокондила из његовог дела *Докази историје*. Благодарим вишњем Богу и свим српским светељима, а захвалност дугујем и колеги Кр-

Краљ
Александар
Карађорђевић
је, након
Шесто-
јануарске
диктатуре
1929. године,
донео и
забрану
слављења
Видовдана
као
националног
празника.

стићу који ме је подстакао да урадим овај круцијалан превод, што је управо мојој маленкости запало да критички преведем и научно објасним Халкокондилово сведочанство о Косовској бици и, посебно, о јунаку *Милоину*, тј. Милошу Обилићу, светом ратнику са хиландарске фреске. А ко је био историчар Лаоник Халкокондил? Поттицао је из атинске племићке породице, а учитељ му је био највећи световни интелектуалац оног времена, како на Истоку тако и на Западу, философ Георгије Гемист Плитон. Треба посебно напоменути да је Плитон био толико цењен на Западу да је надахнуо Козима де Медичија да оснује Платонову академију у Фиренци. У овом граду се до дан-данас чува рукопис *Laurentius 70.6*, Плитонов лични рукопис Херодотовог дела, који је он својом руком исправљао, а затим оставио Халкокондилу. Чини се да је Плитон и те како предосећао да ће Цариград пасти, да постоји не мала опасност да ће се поредак ствари променити у тадашњем свету и да мора изабрати некога ко ће верно пренети јелински дух и поглед на актуелна историјска збивања. Изабрао је никога другог до свог ученика Лаоника Халкокондила. На овај начин, Плитон је покушао да спречи преиначавање историје за које је знао да ће уследити после пада Цариграда у новом поретку ствари. Веома је важно истаћи да је 2014. године Дамбартон Оукс, Византолошки институт универзитета Харвард превео цело Халкокондилово дело *Докази историје* и да је издао посебну књигу њему у част која се зове *Нови Хе-*

родоџ, алудирајући тиме на велики значај овог историчара, који је иначе главни историјски извор за пад Цариграда. Иначе, Лаоникови *Докази историје* објављени су још давне 1857. године у 159. тому чувене збирке светоотачких и црквених списа *Patrologia Graeca*.

Халкокондил је прво изложио турску верзију битке, по којој Турци тврде да је Мурат већ добио Србе у бици и да је кренуо да их гони и што више побије. У једном тренутку, гонио је, наводно, неког непознатог српског војника, затим је сишао с коња да га докрајчи, али када се окренуо према њему овај га је копљем пробо у груди. Халкокондил није поверовао у ову верзију, као ни ја, јер зашто би један султан, који је био силан ратник и војсковођа тек тако сишао да убије неког потпуно непознатог српског војника? Са друге стране, грчка, тј. византијска верзија је сасвим другачија и од круцијалне је важности за Косовски завет и светосавље уопште:

„**А** Јелини не кажу да је [Амурат] умро пошто се борио и нападао, усмерен на противнике, него док је он још стајао (чекао) у строју, говоре, најхрабрији човек је пожелео, самовољно, да изврши најјуначкији подвиг од [свих] који су се икада догодили. А том човеку је име Милоин (Милош). Кажу, дакако, да је овај Милоин затражио, [а] што намераваше и владар Елеазар да се учини, да се [Милош] наоружан упути са коњем ка Амуратовом (Муратовом) војном логору, као пребеглица од противника. А Амурат, кажу, надајући се да је човек пребеглао [сам] од себе, наредио је да се повуку и дозволе му да, пошто дође, каже шта би хтео. А када је дошао близу цареве Порте, где је [цар] чекао, поставивши се [борбено] подигао је копље, напао је јуришајући јуришем свакако најјуначкијим [од] свих за које ми знамо, убивши тог цара Амурата, и сâм истовремено гинући најхрабрије.”

Нешто касније у свом излагању, Халкокондил нам је оставио још једно сведочанство, а то је списак турских вазала који су учествовали у Косовској бици. То су били византијски цар, бугарски цар, затим Драгаш (по свему судећи Константин), онда Богдан који је поседовао Родопе и још неки српски, византијски и албански владари, па чак и владари из Азије. Дакле, опасност којој су се одупрли Свети кнез Лазар, Милош Обилић и остали косовски јунаци била је огромна. Византинци који су учествовали као вазали у Косовском боју су били очевици

Византинци који су учествовали као вазали у Косовском боју су били очевици и у њиховом сећању је засигурно остао урезан спектакуларан Милошев напад.

и у њиховом сећању је засигурно остао урезан спектакуларан Милошев напад. Халкокондил је рођен око 1423. године, а није тешко закључити да је чуо за овај Милошев подвиг још као дечак, тако да је од Милошевог јунаштва на Косову пољу до Лаониковог дечаштва прошло нешто

Иако смо робовали и вековима ратовали за своју и туђу слободу, Косовски завет је тај који нас је одржао и држи дан-данас.

више од четрдесет година. Дакле, сумња у Лаониково сведочанство о Милошу је исто као када би ми данас најпознатије учеснике Другог светског рата прогласили митским и измишљеним. Халкокондилово сведочанство о Косовској боји и Милошевом најславнијем јуначком подвигу је од круцијалне важности за историјску важност Косовског завета. Уз нешто каснија историјска сведочанства Константина Михаиловића и дубровачких Срба – Феликса Петанчића и Луја Цријевића Тубера, произлази закључак да је негирање и сумња у историјско постојање косовског јунака Милоша потпуно нетачан и научно крајње неозбиљан приступ. Од крајње важности је и констатација да нам је Халкокондил пренео сведочење својих савременика Византинаца, могуће и самих учесника Косовске битке, који су стављали Милошев подвиг изнад било ког индивидуалног подвига ранијих ратника у историји. То значи да је за њега Милош био већи ратник од Ахила, Тезеја, Херкула, од било ког ратника из војске Александра Великог, па и њега самог, већи и од Леонида и свих других античких и средњовековних јунака, укључујући и оне библијске. У суштини, Халкокондилов

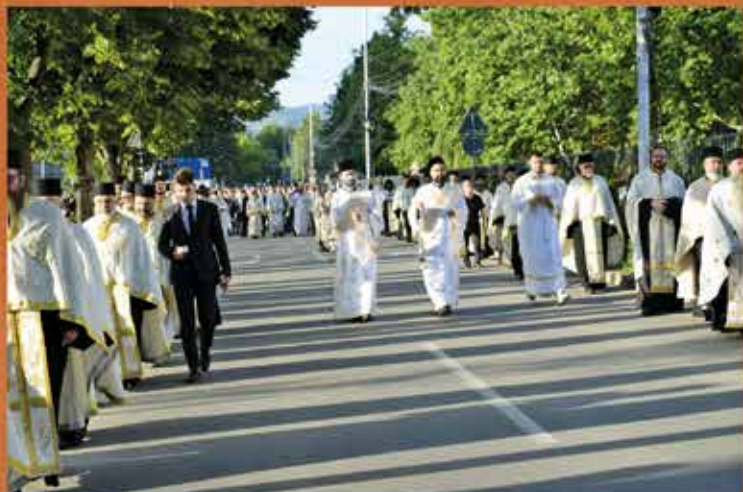
запис византијског сведочанства о величини подвига Милоша Обилића потпуно потврђује и појашњава прекрасне стихове владике Петра II Петровића Његоша из *Горској вијенци*:

„О Милоше, ко ти не завиди?
Ти си жртва благородног чувства,
воинствени гениј свемогући,
гром стравични те круне раздраба!
Величаство витешке ти душе
надмашује бесмртне подвиге
дивне Спарте и великог Рима;
сва витештва њина блистателна
твоја горда мишца помрачује.
Шта Леонид оће и Сцевола
кад Обилић стане на поприште?”

После свега реченог, да резимирам да нас наше народно предање учи да иако су прошла многа царства од Немањића до данас, да иако смо робовали и вековима ратовали за своју и туђу слободу, Косовски завет је тај који нас је одржао и држи дан-данас. Иако се процес расрбљавања Балкана увелико наставља, иако су нас геноцидни народи ономад прогласили да смо слични њима, иако нам због беле куге и расељавања у иностранство прети нестанак са историјске сцене, знајмо да ћемо само поштујући свој завет према Троједином Богу успети да се извучемо из свих светских бура, криза и ратова. Следећи Светог Саву, Свете косовске јунаке, на челу са Лазаром и Милошем, сачувајмо завет уз вечну крилатицу да је земаљско за малена царство, а небеско увек и довека. ■

**СВЕТИ ЦАР КОНСТАНТИН
И ЦАРИЦА ЈЕЛЕНА,
СЛАВА ГРАДА НИША**

**3. јун / 21. мај
2024. године Господње**

СВЕТА ТРОЈИЦА, СЛАВА ГРАДА ЛЕСКОВЦА

24/11. Јун
2024. године Господње

Медијско-информативна служба
Епархије нишке

РУКОПИСНИ ТРЕБНИК ЦРКВЕ У МЕДВЕЂИ

редином педесетих година XX века, у Цркви Вазнесења Господњег у Медвеђи пронађена је једна од ретких сачуваних рукописних књига. У питању је требник, који до тада није био познат домаћој библиографији. Књигу је у оквиру својих етнолошких истраживања широм јабланичког округа пронашао прота Драгутин Ђорђевић, парох турековачки. Требник је састављен из два дела. Први део је рукописни, а други штампани. Језик и рукописног и штампаног дела књиге је србуљски, што је заиста вредно откриће, будући да у нашим крајевима таквих књига скоро уопште нема.

Своје откриће прота Драгутин поделио је са професорима, етнологом Миленком Филиповићем и тадашњим управником Музеја СПЦ Светозаром Душанићем. Обојица су се сложила да рукопис и штампани део могу да се сместе у крај XVI века. Ко је аутор рукописне књиге, где је настала и у којој преписивачкој школи, нису могли да открију. На основу језика штампане србуље и водених жигова хартије рукописног дела, књига се смешта у период између 1550. и 1600. године.

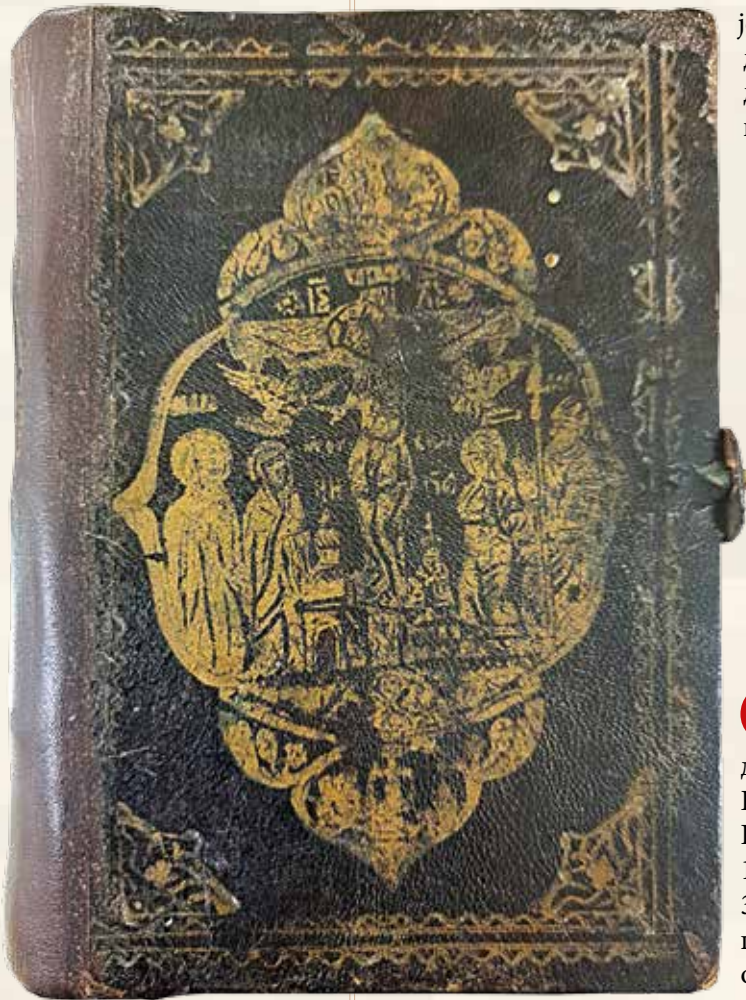
Оба дела имају по двеста шест страна. Корице су величине 10 x 13 cm, док је димензија листова 9,5 x 13 cm. Величина писаног текста је 6,5 x 10 cm. На пуним странама рукописа има по 18 редова, а минијатуре су на листу 216, 38а и 95а. И рукописни и штампани део повезани су у један тврд повез, од дрвених корица, обложених тамнобраон кожом, са једном металном копчом за закопчавање. На корици књиге у почетку

Језик и рукописног и штампаног дела књиге је србуљски, што је заиста вредно откриће, будући да у нашим крајевима таквих књига скоро уопште нема.

златном су бојом утиснута два библијска догађаја: Распеће и Васкрсење, где су приказане још три жене и римски легионар копљаник. У целој књизи, како на рукописној тако и штампаној, нема нигде на листовима бројева нити било које друге ознаке. Хартија за рукописни део је прилично дебела, чврста и ребраста. Водени знаци су: круна, V и B, V и лист детелине.

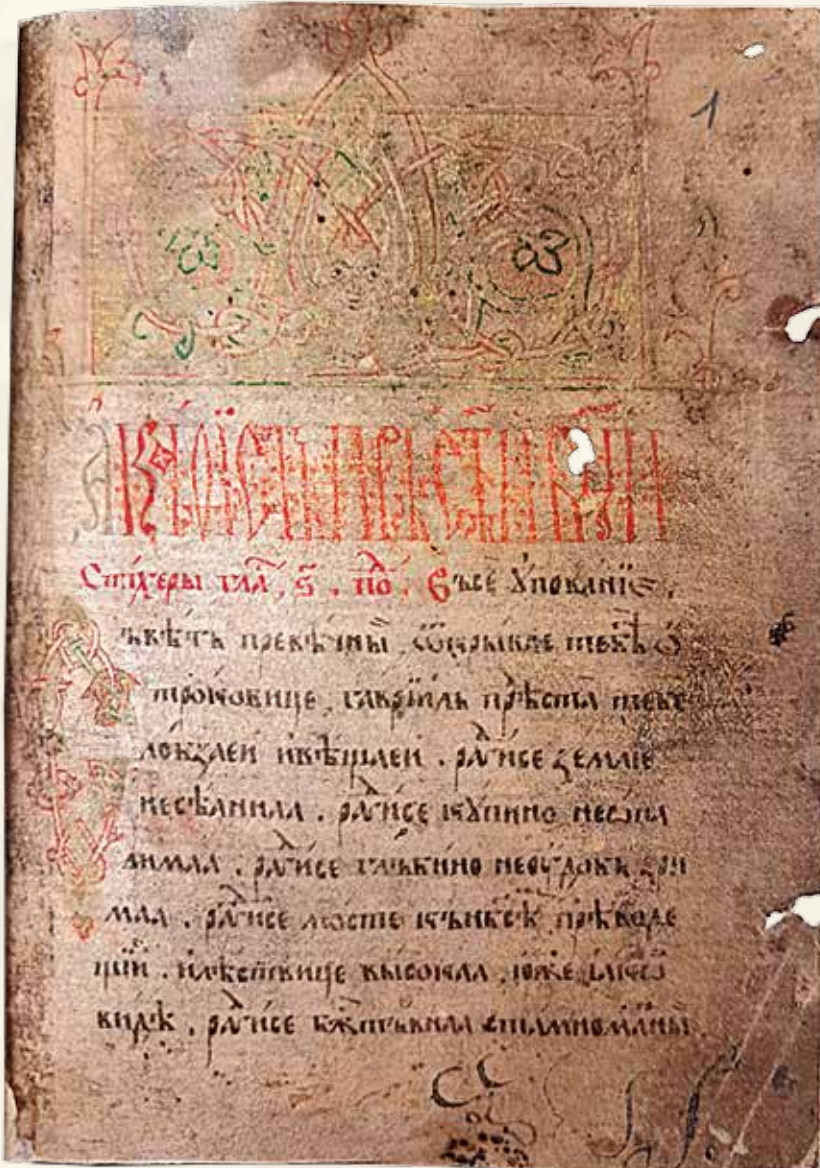
На крају рукописне књиге, или боље у почетку штампаних србуља, на једном слободном листу хартије која није од оне што је употребљена за рукопис, утиснут је један печат у чијој округлини стоји ситно изрезани текст: „јереј Богдан”. Око гравуре у кругу је исписан текст: *аз сам еџо изобрази рукоју својеју*.

Дакле, печат је лично својом руком изрезао јереј Богдан. Ко је јереј Богдан и да ли је он власник књиге не може се знати, али је једно извесно: да је он наш до сада непознати гравер. По рукопису око гравуре не изгледа да је јереј Богдан евентуално преписивач рукописног дела књиге, па се зато може једино утврдити да је свештеник Богдан један од гравера за кога до сада нисмо знали.

Што се, пак, тиче рукописа, можемо слободно рећи да је преписивач и аутор био човек високе преписивачке вештине и стручности. Слова су гипка и симетрична и врло марљиво и пажљиво слагана, тако да се има утисак да је то радила прецизна машина, а не слободна рука. Цео рукопис је једноставан по изради и техници, што сведочи да је потекао од једног истог преписивача. У рукописном делу нема бољих или горих текстова, нема разлике у калиграфији, напротив, сав рукопис делује као једна целина која се ретко среће у рукописним књигама код нас. Велика љубав према послу и стрпљење преписивача огледа се у целом овом раду. Сви наслови молитава, молебана, акатиста и канона, исписани су цинобером. Скоро исто тако су сва почетна слова, иницијали, текстова стилизовани и исцртани цинобер бојом. Цинобером су израђена и сва објашњења

Што се, пак, тиче рукописа, можемо слободно рећи да је преписивач и аутор био човек високе преписивачке вештине и стручности. Слова су гипка и симетрична и врло марљиво и пажљиво слагана, тако да се има утисак да је то радила прецизна машина, а не слободна рука.

Цео рукопис је једноставан по изради и техници, што сведочи да је потекао од једног истог преписивача. У рукописном делу нема бољих или горих текстова, нема разлике у калиграфији, напротив, сав рукопис делује као једна целина која се ретко среће у рукописним књигама код нас. Велика љубав према послу и стрпљење преписивача огледа се у целом овом раду.

и упутства на почетку акатиста и молебана, а сами текстови су писани веома свежим и постојаним црним мастилом. Испред акатиста Пресвете Богородице, Ангела хранитеља и Светог Николе, израђене су дивне вињете са вегетабилном орнаментиком. За вињете коришћене су приз, кестењаста, цинобер и окер боја.

На простору читавог Балкана сачувано је прилично мало рукописних требника. Разлог овоме највероватније је чињеница, према мишљењу академика Аксиније Џурове, кодиколога, филолога и историчара уметности, да су свештенослужитеље сахрањивали заједно са требницима.

Ова књига, због свог значаја, подвргнута је рестаураторско-конзерваторском третману у Народном музеју у Нишу 1982. године, након затварања Музеја црквених старина. Епархији нишкој враћена је 1988. године, а данас се чува у сталној поставци новог Музеја црквених старина. ■

Јереј Далибор Мидић

ЕПИСКОП НИШКИ НИКАНОР РУЖИЧИЋ

ПОВОДОМ СТОГОДИШЊИЦЕ ПРЕНОСА
ПОСМРТНИХ ОСТАКА

Неђу ликовима нишких архијереја у новијој историји, посебно и важно место заузима лик Епископа Никанора Ружичића. Овај велики и важни архијереј, ратник, писац, правник, политичар и историчар, ни више од једног века истраживаче не оставља равнодушним. Својим израженим темпераментом, али и организаторским способностима, за кратко време успео је да беспрекорно организује недавно присаједињену Нишку епископију.

Рођен је 1843. године у Мачви, као потомак попа Луке Лазаревића. По завршеној гимназији и богословији постаје свештеник у Свилеуви, свом родном месту. Оставши удовац, као стипендиста Митрополита Михаила Јовановића одлази на студије у Кијев. У Србију се вратио почетком 1876.

године, када је постављен за суплента Богословије у Београду. У време српско-турских ратова од 1876. до 1878. године био је војни свештеник тимочке дивизије и моравског кора. У првом српско-турском рату војује у чети генерала Черњајева. Након ослобођења југоисточне Србије, постављен је 1877. године за владиног изасланика Митрополиту нишавском Евстатију у Пироту, где је радио на уређењу администрације и затеченог стања у

запуштеној Пиротској митрополији. Монашки постриг прима 1881. године. Непосредно након овога, започиње спор напредњачке владе краља Милана са Митрополитом Михаилом. Новонастале црквено-политичке околности омогућиле су младом протосинђелу, као великом присталици и пријатељу Обреновића, брзо напредовање у каријери.

Као епископ тзв. напредњачке јерархије, изабран је 1886. године за Епископа жичког, на чијем трону остаје до повратка Митрополита Михаила из емиграције 1889. године. Кратковремено живео је на Цетињу, у Загребу и Дубровнику, проучавајући материјална историјска сведочанства српске

Између осталог, он пише да свештеници не умеју чак ни штампана слова да читају и да једва умеју наопако своје име и презиме да напишу. Богослужбене књиге такође не умеју да читају, на литургијама уместо нишког епископа помињу руски синод.

Фотографије:
Архив Епархије
нишке

прошлости. Тада пише своје познато дело *Дубровник у прошлости и садашњости*. Приликом боравка у овим крајевима, додворавао се хрватском бискупу, чувеном Јосипу Јурају Штросмајеру, називајући га „рођачком крвљу, братом, свезаним тукалом и цимет малтером”, док њега Штросмајер у писму Бискупу рачком назива „човеком празне главе и празнога срца, празан и злобан”.

Провевши извесно време на просторима данашње Хрватске, враћа се у Србију након смрти Митрополита Михаила 1898. године. Избором новог Митрополита Инокентија Павловића, место Епископа нишког остало је упражњено, а избор је пао на Епископа Никанора. Какво је стање затекао у Нишу, најбоље показује његов годишњи извештај Светом сабору. Између осталог, он пише да свештеници „не умеју чак ни штампана слова да читају и да једва умеју наопако своје име и презиме да напишу. Богослужбене књиге такође не умеју да читају, на литургијама уместо нишког епископа помињу руски синод, а уместо српског краља руске царева који су давно умрли. Протоколе и црквену преписку воде им деца и општинске ћате услед чега им се из дана у дан све више гомилају кривице због нетачног вођења протокола”. Покренуо је часопис *Глас*, први црквени књижевни лист за хришћанску поуку, црквену књижевност и гајење патриотизма. У два мандата био је народни посланик у Скупштини Краљевине Србије, а након доношења Октоиса-ног устава 1901. године, постављен је за сталног члана Сената.

Након крвавог краја династије Обреновић, до 1911. године, скоро свакодневно дешавали су се сукоби Епископа Никанора са свештеницима, игуманима, професорима, политичарима. Све ово кулминирало је у јесен 1910. године, када је због афере „владикиног сна” разрешен дужности Епископа нишког и пензионисан. Као пензионер, живео је у својој приватној кући у Београду. Касније ће ову и још једну кућу даривати Богословском факултету, чиме је постао један од његових првих приложника.

Када је окупиран Београд 1914. године, владика Никанор бежи у Алексинац, где извесно време борави у кући проте Стевана Димитријевића. У Београд се враћа 1915. године, где проводи последње дане свог живота. Београдске новине, штампане у окупираном Београду 29. октобра 1916. године доносе кратку вест: „Преосвећени Епископ нишки у пензији г. Никанор преминуо је у Господу јуче ујутру у 6 часова у 76. години живота. Тело покојниково пренесено је јуче у 4 и по часова по подне у Саборну цркву. Опело и сахрана објавиће се.” Детаљи о његовој сахрани нису објављени. Сахрањен је

иза Храма Светог Николаја Чудотворца на Новом гробљу у Београду, у гробу архимандрита Ниђифора Дучића. Према белешкама проте Петра Гагулића, његови посмртни остаци извађени су из гроба Ниђифора Дучића и пренети у Ниш 1924. године. Похрањени су у гроб који је себи припремио за живота, у параклису Светог апостола Никанора, са леве стране у приземљу великог нишког Саборног храма. О овоме у штампи и црквеној периодици из епохе нема никаквог помена. Прота Гагулић даље пише: „Приликом оправке овог дела храма, после рушења од бомбе 1944. године, нису пронађени никакви трагови гробнице.”

Гробница је откривена тек 2001. године, када је након пожара у коме је скоро у потпуности изгорео велики нишки Саборни храм, гробница са Никаноровим телом пронађена. Након завршетка обнове храма, 2006. године његово тело положено је у заједничку епископску гробницу у крипти великог нишког Саборног храма. ■

Унутрашњост великог нишког Саборног храма (северна страна) након савезничког бомбардовања Ниша 1944. године

Након крвавог краја династије Обреновић, до 1911. године, скоро свакодневно дешавали су се сукоби Епископа Никанора са свештеницима, игуманима, професорима, политичарима.

Епископска гробница у крипти великог нишког Саборног храма са кивотима архијереја: Нестора Поповића, Јеронима Јовановића, Доментијана Павловића, Никанора Ружичића и др Јована Илића

Током Првог светског рата доживео је судбину многих Срба који су морали да напусте отаџбину и преко сурове Албаније оду у Грчку. Био је војни свештеник при XIX кадровском пуку шумадијске дивизије. За учешће у рату добио је пуковску похвалу и сребрну медаљу. Након пробоја Солунског фронта вратио се у Србију, и после краћег задржавања на својој последњој дужности војштанског пароха, упућен је у Призрен, где је неколико месеци обављао дужност председника тамошњег црквеног суда. Из Призрена је упутио писмо, 1919. године, Епископу нишком Доситеју, у коме је тражио премештај за Алексинац.

Зоран Стевановић

ПРОТОЈЕРЕЈ СТАВРОФОР БРАНИСЛАВ КОРУНОВИЋ, АРХИЈЕРЕЈСКИ НАМЕСНИК АЛЕКСИНАЧКИ (1878–1954)

Седам деценија
од упокојења

Бранислав Коруновић је рођен 1878. године у селу Глоговцу, Срез белички, код Јагодине, од мајке Милеве и оца Петра, дугогодишњег свештеника глоговачког, родом из ресавског села Богава. Милева и Петар Коруновић имали су седморо деце, од којих шесторицу синова. Сва Бранина браћа стекла су пристојно образовање, а најзнаменитији међу њима био је гласовити српски архитекта Момир П. Коруновић (1883–1969), аутор бројних здања у Србији и Југославији.

Брана Коруновић је основну школу учио у родном Глоговцу, нижу гимназију у оближњој Јагодини, да би даље школовање наставио у Београду, где је 1898. године завршио богословију. Као и многи други млади богослови, своје службовање започео је као учитељ и то у селу Драгоцвету, Срез белички, у периоду од 1898. до 1903. године.

За ђакона је рукоположен 15. августа 1903. у Крагујевцу, а за свештеника 26. августа исте године од Митрополита Инокентија, поставши парох у селу Плажану код Деспотовца 1. септембра 1903. године. Свештеничку службу наставио је 1907. године у новој Војштанској парохији, коју су чинила села Војска, Рајкинац, Мачевац и Гладна, у тадашњем Ресавском срезу.

Током Првог светског рата доживео је судбину многих Срба који су морали да напусте отаџбину и преко сурове Албаније оду у Грчку. Био је војни свештеник при XIX кадровском пуку шумадијске дивизије, при II завојшту шумадијске дивизије од 1915. до 1919. године. За учешће у рату добио је пуковску похвалу и сребрну медаљу.

Након пробоја Солунског фронта вратио се у Србију, и после краћег задржавања на својој последњој дужности војштанског пароха, упућен је у Призрен, где је неколико месеци обављао дужност председника тамошњег црквеног суда. Из Призрена је упутио писмо, 1919. године, Епископу нишком Доситеју, у коме је тражио премештај за Алексинац. Исте године молба му је уважена и бива постављен за намесника алексиначког и пароха Прве алексиначке парохије. На парохију је ступио 14. јануара 1920. године.

Његово преосвештенство Епископ нишки г. Доситеј благоизволео је на дан Светог Саве 14. јануара 1923. г. одликовати за ревносну службу Бранислава Коруновића, намесника алексиначког, протојерејском камилавком. На предлог Његовог преосвештенства господина Епископа нишког Свети архијерејски сабор, 13. августа 1925. г. одликовао је протојерејским чином Бранислава Коруновића, намесника алексиначког и пароха првог алексиначког. Пензионисан је као протојереј ставрофор. На овој црквеној дужности остао је до 1953. године. У граду на Моравици, али и шире, током дугогодишње службе, стекао је велики углед. Остало је забележено да је, осим свештеничке функције, низ година обављао и дужност вероучитеља у алексиначким школама.

Према извештају за јун 1936. године његове припадности износиле су укупно 1.137,65 динара од чега је свештенички бир износио 673 динара, породични додатак 420 динара и намесничка плата 44,65 динара.

Одликован је црвеним појасом и камилавком од Епископа Доситеја. Према подацима из фебруара 1930. године био је ожењен супругом Полексијом (1881) са којом је имао шесторо деце: Витославу (1900), Станиславу (1902), Даницу (1908), Миланку (1910), Николу (1913) и Слободана (1919). Био је члан Свештеничког удружења, члан Нишке Епархијске задруге, члан Српске књижевне задруге, члан Народне одбране и члан Соколског друштва.

Прегледом библиографије црквених часописа и листова, али и личним увидом у листе, дошло се до нових детаља везаних за личност и дело проте Бране Коруновића. Ови нови биографски прилози откривају проту Брану као успешног црквеног писца, почев од 1911. до 1933. године.

Према досадашњим истраживањима, сарађивао је у следећим листовима и часописима – *Хришћанин*, *Наша црква*, *Прејлед цркве Епархије жичке*, *Прејлед цркве Епархије нишке*, *Весник Српске цркве* и *Весник*. Теме којима се бавио у својим радовима биле су разноврсне, од религијских прича, преко црквене статистике, проблема свештеничког удружења и свештеника–удоваца, до теолошких и историографских текстова.

У *Летопису цркве алексиначке* прота Брана је записао: „Ово је забележио и у летопис унео прота Брана П. Коруновић, архијерејски намесник и 1. парох алексиначки у Алексинцу. Прота Коруновић је послужио св. српску цркву 52 год. и 25 дана и 11 месеци. Сада сам у пензији. Као службеник служио сам: у селу Драгоцвету као учитељ 4 године; рукоположен за свештеника 1903. г. и постављен за пароха у Плажану ср. деспотовачки; као свештеник служио сам при храму – ман. Манасији Успенију св. Богородице, одакле сам прешао на парохију војштанску коју чине села: Војска, Рајкинац, Мачевац и Гладна. Зват сам као свештеник у рат са Немцима и Бугарима и ја сам са војском отступао и дошо на Крф. Много је мука пропаћено. Са Крфа сам са војском кренуо у Солунски залив, где смо се искрцали и опет се као војска појавили и после извесних борби појавили се као ослободители. Вратио се у село Војску као парох војштански. После овога добио сам Призрен за председника цркв. суда, ту нисам могао више да останем од неколико месеци, тражио сам Алексинац за 1. алексиначког и епископ нишки Доситеј доделио ми је 1. алексиначку и архијерејско намесништво у Алексинцу.”

Протојереј ставрофор Бранислав Брана П. Коруновић упокојио се 3. марта 1954. године у Алексинцу. ■

Нови биографски прилози откривају проту Брану као успешног црквеног писца, почев од 1911. до 1933. године. Према досадашњим истраживањима, сарађивао је у следећим листовима и часописима – *Хришћанин*, *Наша црква*, *Прејлед цркве Епархије жичке*, *Прејлед цркве Епархије нишке*, *Весник Српске цркве* и *Весник*. Теме којима се бавио у својим радовима биле су разноврсне, од религијских прича, преко црквене статистике, проблема свештеничког удружења и свештеника–удоваца, до теолошких и историографских текстова.

Протојереј ставрофор Бранислав Брана П. Коруновић упокојио се 3. марта 1954. године у Алексинцу.

Фотографије:
muzejeparhijenske.
blogspot

Јеромонах Игњатије Ђорђевић

СЛИКАРСТВО ЦРКВЕ СВЕТОГ ПРОКОПИЈА У ПРОКУПЉУ

У складу са својим историјским и културним значајем, као и административном позицијом, Црква Светог великомученика Прокопија у Прокупљу поседује једну од најбогатијих збирки икона на подручју Нишке епархије. Квалитет збирке огледа се како у количини ликовних остварења, тако и у квалитету, старини дела и у уметничком угледу њених аутора. Од сликара идентификованих на основу њихових потписа или на основу начина рада, могу се издвојити осморица познатих аутора.

Свети великомученик Прокопије, Никола Апостоловић, сликар и иконописац 1816. год.

Никола Апостоловић, сликар и иконописац класицистичког манира, рођен је у Земуну 1776. а упокојио се после 1827. године. Учествовао је у Првом српском устанку и за тадашње потребе осликавао је устаничке заставе. Сликао је портрете, историјске мотиве, иконе и иконостасе, између осталог за цркву у Старим Бановцима, Бољевцу и за Манастир Сланци. За цркву у Прокупљу урадио је четири престононе иконе старог иконостаса 1816. године. На икони Господа

Исуса Христа представљен је Христос у пуној фигури, у црвеном хитону и зеленом химатиону, са мундусом у руци, фланкиран двојицом анђела. На икони Богородице са Христом представљена је Богородица у пуној фигури, у зеленом хитону и црвеном мафориону, са плавом марамом на глави. У левој руци држи младенца Христа обученог у хитон, са мундусом у руци. На икони Светог великомученика Прокопија представљен је Свети Прокопије у пуној фигури и војној униформи, са копљем, крстом и палмином граном у рукама. У горњем десном углу иконе насликан је анђео на облаку, који га крунише лаворовим венцем. На икони Светог Јована Крститеља, он је представљен у пејзажу, у хитону и химатиону. Десном руком благосиља, док у левој држи штап у виду крсног знамења. Све четири су иконе старог иконостаса Прокупачке цркве, рађене у дрвету, гипсу и темперу, димензија близу 62 x 116 x 2 цм.

Теодосије из Велеса, рођен је око 1780. године и био активан до око 1850. На територији Нишке епархије ангажован је у више наврата.

Свети великомученик Прокопије, зограф Теодосије из Велеса, прва половина 19. века

Сликао је горње делове иконостаса Малог нишког саборног храма Светих арханђела, живопис и део старог иконостаса Манастира Свети Роман (1827), стари иконостас Манастира Липовац и две престононе иконе цркве у Турековцу (1845–1853). У Прокупачкој цркви је сачувана једна његова икона Светог Прокопија. На њој је светитељ приказан у допојасној фигури, у војној униформи, са копљем, крстом и палмином граном у рукама.

Хаџи Костадин – Коста Крстев, зограф и фотограф из Велеса, био је син зографа Крсте из Велеса, од кога је стекао прве поуке о сликарском занату. У прокупачкој цркви је 1847. године са још једним мајстором осликао садашњи иконостас (доњи ред престоних икона), као и запрестолни крст и две монументалне покретне иконе. Његов анонимни колега осликао је други ред икона на иконостасу, као и иконостасни крст.

Христос велики архијереј зографа Косте Крстева приказан је у седећем положају, на златном барокном престолу, у пуном архијерејском одјејању, са стихаром, сакосем, великим омофором, митром, жезлом и отвореним јеванђељем. Свети великомученик Прокопије осликан је у допојасној

фигури, у војној униформи, са копљем, крстом и палмином граном у рукама. Обе иконе писане су 1847. године у дрвету, гипсу и темпери.

Тома Стојковић рођен је у Лесковцу 1822. године, а живео је и радио у Алексинцу, где се и упокојио 1904. године. Сликао је у духу зографског сликарства, док се на неким остварењима (Варварин) приближавао реализму. Његова остварења су уништени живопис и иконостас Цркве Свете Петке у Трњану (1866), иконостас цркве у Варварину (1869/71) и живопис припрате Манастира Свети Роман. У Прокупачкој цркви је 1869. године осликао две иконе и завесу. На икони Свете Тројице Томе Стојковића представљени су на облацима и крилатим бестелесним бићима званим престоли, у седећем положају Бог Отац, у виду седокосог старца са троугаоним нимбом, који благосиља и држи скиптар и Христос који благосиља и држи масивни крст и отворено јеванђеље. У врху композиције је на зракастој златној позадини изобразен Свети Дух у виду белог голуба. На другој његовој икони изобразен је Христос Сведржитељ, који благосиља обема рукама, окружен облацима и шесторицом анђела. На трећој његовој икони су у четири поља, одвојена златним бордурама у облику стубова са рококо капителима, приказане четири фигуре. Централна фигура сцене је Свети арханђел Михаило одевен у војничку униформу, са мачем и мундусом у рукама. У доњем делу су приказани Света Екатерина у царској одежди, са круном на глави, преподобни Стилијан у монашкој одећи са дететом у рукама, и Свети Димитрије у војној униформи, са крстом и копљем у рукама. Ова икона је, као и икона Свете Тројице, рађена у дрвету, гипсу и темпери, док је Христос Сведржитељ на завеси израђен помоћу уља на платну. Приказ Христа на завеси је много већих димензија у поређењу са остале две иконе.

Евстатије Поп-Димитров, зограф из Дебра, родом је из села Осој. Био је активан од осме деценије XIX века до почетка XX века. Потписивао се као Стратија Поп-Димитров Дебрелија с. Осој, Мала Река. Својевремено се преселио у село Конопницу код Власотинца, те се његови радови могу наћи на тлу Врањске и Нишке епархије. Осим у Липовици код Лесковца и Риду на Власини, његова дела се налазе и у Пироту, Великом Крчимиру, Конопници, Власотинцу и Горњем Бријању. Све своје иконе које су сачуване у Прокупљу овај аутор радио је у дрвету, гипсу и темпери на самом почетку (у првој деценији) XX века, и све су сличних димензија. Његов Свети Атанасије Велики представљен је док благосиља, у архијерејском орнату, у стихару, фелону, великом омофору, са митром на глави и отвореним јеванђељем у руци. Преподобна Параскева изобразена је у монашкој одећи, доњој и горњој раси и са апостолником на глави. У десној руци држи крст. На једној од икона заједно су представљени Свети арханђел Михаило у ратној опреми, са мачем и мундусом у рукама и Свети Јован Крститељ у кострети и химатиону, док благосиља, држећи у руци штап у виду крсног знамења и у посуди своју одсечену главу. У врху композиције, на облацима је приказана допојасно Богородица Свецарица раширених руку, са Христом Младенцем, који благосиља обема рукама. На другој су, опет заједно, приказани Свети Георгије у ратној опреми, са крстом, штитом и палмином гранчицом у рукама, и Свети Стефан у ђаконској

Христос велики архијереј, зограф Коста Крстев, 1847. год.

Свети арханђел Михаило, зограф Тома Стојковић, 1869. год.

Свети Атанасије, зограф Евстатије Поп-Димитров, 1901. год.

Свети цар
Константин
и царица
Јелена,
зограф
С. Ђолић,
1910. год.

одежди, са јеванђељем и кадионицом у рукама. На још једној од његових икона представљен је и Свети Димитрије у војној опреми, са крстом, копљем и штитом у рукама.

С. Ђолић је био зограф из Прокупља. Осликао је икону Светог цара Константина и царице Јелене 1910. године, на којој је оставио свој потпис. На њој су у дрвету, гипсу и темпери изобразени цареви Константин и Јелена у царском орнату, док фланкирају крст.

Крста Аврамов Дичић је унук чувеног зографа Дича Крстевича из Тресонча (Македонија). Рођен је 1866. године, а живео је у Прокупљу. Упокојио се 1939. године. Његова дела у црквама на југу Србије су у Љиљанцу (1905), Горњој Љубати (1925) и Трговишту (1926). Он је аутор иконе Светог великомученика Трифуна с почетка XX века, где је свети у дрвету, гипсу и темпери насликан испред пејзажа с биљкама у хитону, туници и огртачу, док држи крст са палмином граном и виноградарски нож.

Андреј Биценко је руски сликар који је рођен у Курску 1886. године. Сликаство је учио у Москви и на академијама у Кијеву и Петрограду. Године 1920. долази у Србију, где почиње његов изузетно богат ликовни рад. За собом је оставио 30 иконостаса и 18 живописа. Његово су дело живопис цркве у Блацу (1934) и иконостаси у Кашевару (1920), Дубову и Манастиру Ајдановац. Његов дела могу се наћи у многим градовима широм Србије, као и у Лорену, Њујорку, Питсбургу и Кливленду (Охајо), где се и упокојио 1985. године, у деведесет деветој години старости. Иконостас у Питсбургу осликао је у својој 85. години живота. У Цркви Светог Прокопија у Прокупљу део његових икона припадао је расформираном иконостасу. У центру Биценкове композиције

Свети
великомученик
Трифун,
зограф Крста
Аврамов Дичић,
почетак
20. века

Распећа Христовог насликан је Христос у белој перизоми, разапет на крсту. Под крстом је Адамова лобања, а око крста Богородица и Свети Јован Богослов. У позадини се назире обриси града Јерусалима. На икони Цвети у градском амбијенту приказан је Христос док јаше на магарету, окружен мноштвом људи, апостолима и децом која простиру пред њим платна и бацају палмово грање. На икони Вознесења, у врху композиције планинског пејзажа насликан је на облацима Христос раширених руку. Испод њега се налази Богородица окружена једанаесторицом апостола.

На икони Благовести, у ентеријеру, поред прозора и сталка са књигом насликана је Богородица у плавом хитону и црвеном мафориону. На другој икони Свети арханђел Гаврило насликан је у плавом хитону и розе химатиону, док благосиља и држи крин. Поред икона великих празника, Биценко је осликавао и светитеље. Свети краљ Стефан Дечански је насликан у ентеријеру палате, са макетом манастира Дечани, у царском орнату, са скиптром у руци. У центру композиције на другој икони насликан је Свети Георгије у војној опреми, на коњу, док копљем пробада аждају. У позадини пејзажа насликан је дворач испред ког се налази девојка. Нешто већих димензија су његова два приказа Светог великомученика Прокопија, коме је и посвећен храм у којем се ове иконе налазе. На једној је Свети Прокопије насликан допојасно, у ратној опреми, са крстом, палмовом гранчицом и копљем у рукама, а на другој такође допојасно у полупрофилу, у војној опреми, са крстом и мачем у рукама. Све иконе Андреја Биценка рађене су у дрвету, гипсу и темпери, а настале су у трећој деценији XX века.

Вознесење
Христово,
сликар
Андреј
Биценко,
1924. год.

На икони Благовести, у ентеријеру, поред прозора и сталка са књигом насликана је Богородица у плавом хитону и црвеном мафориону. На другој икони Свети арханђел Гаврило насликан је у плавом хитону и розе химатиону, док благосиља и држи крин. Поред икона великих празника, Биценко је осликавао и светитеље. Свети краљ Стефан Дечански је насликан у ентеријеру палате, са макетом манастира Дечани, у царском орнату, са скиптром у руци. У центру композиције на другој икони насликан је Свети Георгије у војној опреми, на коњу, док копљем пробада аждају. У позадини пејзажа насликан је дворач испред ког се налази девојка. Нешто већих димензија су његова два приказа Светог великомученика Прокопија, коме је и посвећен храм у којем се ове иконе налазе. На једној је Свети Прокопије насликан допојасно, у ратној опреми, са крстом, палмовом гранчицом и копљем у рукама, а на другој такође допојасно у полупрофилу, у војној опреми, са крстом и мачем у рукама. Све иконе Андреја Биценка рађене су у дрвету, гипсу и темпери, а настале су у трећој деценији XX века.

У центру композиције на другој икони насликан је Свети Георгије у војној опреми, на коњу, док копљем пробада аждају. У позадини пејзажа насликан је дворач испред ког се налази девојка. Нешто већих димензија су његова два приказа Светог великомученика Прокопија, коме је и посвећен храм у којем се ове иконе налазе. На једној је Свети Прокопије насликан допојасно, у ратној опреми, са крстом, палмовом гранчицом и копљем у рукама, а на другој такође допојасно у полупрофилу, у војној опреми, са крстом и мачем у рукама. Све иконе Андреја Биценка рађене су у дрвету, гипсу и темпери, а настале су у трећој деценији XX века.

Дејан Гашић

ГРЕХОВИ СУ ИПАК САМО РОМЕЈСКИ

Тумачење пропасти Ромејског царства у делу историчара Дуке

Бог је с правом и праведно досудио да нас треба предати безбожницима – да нас они казне, зато што, објашњава даље историчар: ми хришћани одбијемо да признамо да су нас поробили греси наши.

рединоm XV века ромејска држава остала је усамљено сведена и ограничена на престони Константинопољ, уз удаљене и раздробљене апанаже и средишње делове Пелопонеза. Подређена суседској политици и амбицијама, претрпевши значајне и понижавајуће неуспехе, Византија више није била у стању да ефикасно одбрани чак ни преостале поседе и становништво. Са различитих становишта, четири историчара пада Ромејског царства – Георгије Сфранцис (1401. – око 1478), Лаоник Халкокондил (око 1430. – око 1490), Михаило Кривовул († око 1468) и Дука (око 1400–1462 или касније), сачували су призивак и језиви одјек умируће римске државе, као и крајње значење њеног потпуног политичког колапса – преточивши га (сваки на особен начин) у повесне параметре безвремених симболичких и литерарних представа.

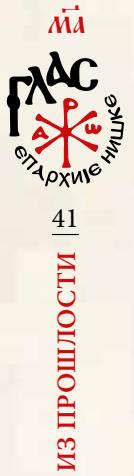
Како у мотивима које Дука наводи зарад објашњења, тако и кроз истицане благослове и невоље којима су доведени сви страдалници пада Византије на ниво саставног и нераскидивог дела његове отаџбине, било је предодређено, тврди историчар, испити пуну чашу Божјег гнева. Основна премиса која је дата у овом случају јесте: наш (не одвајајући себе од својих саотачаственика) грех – а као директан резултат уследила је строга казна ромејског распећа и подређености османским „неверницима”. Мотив свих средњовековних писаца лежи, дакле, у снази и симболима израза, што Дука снажи ширим описима, попут јуришања на хришћане који су хватани попут оваца, а и сам Бог је онда бацио своју неописиву пресуду на њих због мноштва грехова нашег рода, због чега је Он с правом и праведно досудио да нас треба предати безбожницима – да нас они казне, зато што, објашњава даље историчар: ми хришћани одбијемо да признамо да су нас поробили греси наши.

Дука се нимало не разликује у том погледу и мисаоном сагледавању од људи и савременика по перу.

Код позноромејског списатеља, протканог задивљеном покорношћу Божјој вољи, сусрећемо сличне разлоге и разноликост именовања грехова, где се нескривено истиче и излучује горчина на адресу оних који су, по Дукином мишљењу, били посебно криви за све што се догодило Ромејском царству, што је према њему потпуно и разумљиво, иако је можда све могло и бити другачије. Материјал за акумулацију такве горчине био је више него довољан за историчара, увереног да догма и ритуали не чине сву суштину хришћанства, јер људи заборављају основне заповести о хришћанском братству и љубави.

Поствизантијски аутор спомиње и приписује ромејској страни низ грехова, које нипошто не оправдава, јер њихова суштина почива на унутрашњим ромејским немирима и државним ударима. Већи део палеолошке епохе описан у његовој *Историји* инсистира на византијском бедном политичком постојању.

Из књиге:
Дејан Гашић,
*Ламенји над
Византијом:*
Дукина
*Историја
Ромејског
царства – од
Посињања до
несијања.*
Ниш:
Међународни
центар за
православне
студије,
2024.

Почетак
Дукине
историје у
„Париском
корпусу“
(1649)

Прочишћење и опрост грехова су једино могући кроз нове заклетве и завете са Богом, али без наведених историјских учесника, примарно Палеолога и Османлија, којима, како ромејска пророчанства предвиђају – мора доћи крај.

Једва да је било могуће набројати, а не испустити било који сегмент ромејског света који није утицао на све негативне реакције које су растрзале Ромеје, посебно што су све оне умивене издајом положених заклетви. Тако одигравани догађаји само делимично проналазе оправдање у Дукином поимању узурпације власти од стране Јована Кантакузина. У својству онога који кажњава, Кантакузин у покушају уклањања Палеолога са царског трона – није у коначности успео, те не чуди ни самог историчара што је потом на тренутак прекинути владарски династички низ ипак настављен ромејским међусобним сукобима, чак и борбом између оца и сина, Јована V и Андроника IV, што је Дуку уверавало у сву постојану нехуманост Палеолога и њихову мржњу према Богу.

Сигурна Дукина литерарна ослоњеност почива, стога, у казивањима Светог писма и једнако је видљива и уклопљена у тим правцима, као што је поређење Византије (непосредно пре пада 1453. године) са Нојевом барком којој је претило љутито море, или поређење Хадријанопоља са Вавилоном, турских султана са фараонима, или Навуходоносором, у коришћењу израза верског карактера и у случају Османлија, и коначно цитата из Јеванђеља и Псалама, посебно старозаветних пророка Исаије, Амоса, Јеремије. Очигледно, страшна представа и суморна предвиђања последњих неколико деценија постојања Византије допринела су потиштеном расположењу историчара, који је доживео пропаст Палеолога, али не и Османлија. Плач над падом Константинопоља, који је литерарно и концепцијски наступио, зато – није мање дирљив и жалостан од Јеремијиног излива туге због пада Јерусалима 587/586. године пре Христа, за који позновизантијски пророк сматра и да је истовремено у старозаветној епохи исписан и исплакан и у име пропасти Цариграда.

Пад Цариграда, фреска, манастирска Црква Благовештења у Молдавији

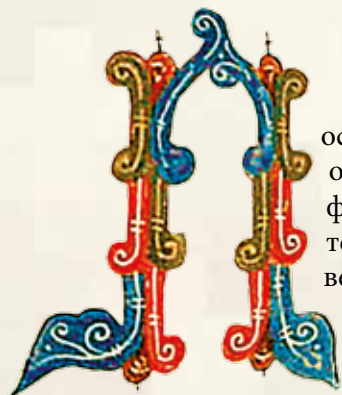
Дука властитим маниром писања тако одаје почаст општим културним условима времена и литерарном наслеђу: његов текст у описима кључних момената ври од чуда, предказања и пророчанстава. На пример и успут, поменимо казивање о комети чудног облика која је најавила Бајазитов пораз код Ангоре, или тајновито сновиђење које се указало Мурату II непосредно пред смрт. Нимало стога зачуђујуће, пророчанства о паду Константинопоља су свеприсутна у Дукиној *Историји*.

Своје списатељске склоности, са сигурне дистанце (и географске и историјске), промишљајући о догађајима којима је посвећен, Дука је, усред таме медитеранске епохе у којој обитава, блиставо и повесно концизно расветљавао дати позносредњовековни период. Свему томе неизоставно треба придодати живописност и постојано грађење наративне слике, способност замишљања и дочаравања описа у конвексном литерарном облику, без избегавања да се дотакне и занимљивих и пикантних детаља, уз способност да се исти уткају са ставовима којима је у овом случају опчињен и сам аутор. Та особеност описа засигурно врхуни снажним и живим речима када год је посвећен трагичним догађајима Ромеја. Трагедија је, дакле, његова литерарна и повесна идеја водиља, прекупација оличена у ромејским греховима који почивају на нарушеним положеним заклетвама. Прочишћење и опрост грехова су једино могући кроз нове заклетве и завете са Богом, али без наведених историјских учесника, примарно Палеолога и Османлија, којима, како ромејска пророчанства предвиђају – мора доћи крај. Дукина *Историја* стога је наративни старозаветни пут ка новозаветном неоствареном ромејском политичком васкрсењу. ■

Димитрије Голубовић

КАКО БИТИ БОЉА ОСОБА

Искуство са часова верске наставе

остоје одређене дисциплине људског духа које у човеку буде осећај људскости и дубљег поимања света. Међу њима је, уз филозофију и уметност, и религија. Управо због тога у овом тексту волео бих да кажем неколико речи о томе који је значај верска настава имала за мене.

На часове веронауке пошао сам на наговор својих пријатеља. Већ неколико година пре тога, још од петог разреда основне школе, похађао сам наставу грађанског васпитања, те је било потребно доста убеђивања и разговора како бих се одлучио на прелазак. Повучен њиховим причама, али и сопственом радозналешћу, у трећој години средње школе променио сам свој изборни предмет. Раније, доста раније, док сам још био код учитељице, од првог до четвртог разреда основне школе, такође сам похађао наставу веронауке, али све што ми је од тада остало биле су само мутне слике. Тада сам, сећам се, имао књижицу илустрованих библијских прича за децу, коју сам изнова прелиставао. Тако сам се први пут упознао са библијским причама.

Касније, у првој години, обрађујући књижевност старог века, бавили смо се Првом књигом Мојсијевог, тачније причом о Ноју, као и Јеванђељем по Матеју, те сам, опет повучен сопственом радозналешћу, одлучио да прочитам још неке библијске одломке. Ипак, искуство ме је научило да вредан текст без правог тумача често може деловати празно. Таква појава сусреће се у књижевности, у филозофији, па тако и у религијским текстовима. Можемо узети за пример поезију, која у мало речи дочарава вишу суштину живљења. Она је ту за свачије тумачење, али онај који се песми највише посветио, који ју је марљиво ишчитавао, који је застајао на свакој њеној речи, моћи ће управо у свакој речи

да види безброј слика, мноштво симбола који доносе непрегледно пространство ван предела првог читања. Узмимо, даље, филозофски текст. Ако нисмо упознати са његовим терминима, ако нисмо упознати са временом, местом и филозофом који је текст написао, дело као целина може нам остати непознато и далеко. Оваквих компарација може се направити безброј, те би једна од њих била и у погледу религијских текстова.

Искуство ме је научило да вредан текст без правог тумача често може деловати празно. Таква појава сусреће се у књижевности, у филозофији, па тако и у религијским текстовима.

Ипак, једно је спознати неку ствар Оруђем разума, а сасвим друго осветити је и доживети тако да она постане део искуства. Управо кроз часове веронауке та чињеница да један текст без његовог тумача може остати празан постала ми је сасвим очигледна. Та се чињеница најпре показала кроз обраду приче о Адаму и Еви. Тих неколико реченица,

Аутор је студент филозофије у Лувену (Белгија), доскорашњи ученик Гимназије „Бора Станковић” у Нишу, носилац златне медаље на Међународној филозофској олимпијади одржаној маја 2023. године у Олимпији (Грчка), у конкуренцији од 103 такмичара из 49 земаља

43

КАТИХЕЗА

Кроз тумачење Библије освртали смо се на стваран живот, на свакодневне ситуације, искуства. Пре свега, освртали смо се на то како бити боља особа. Верујем да срж образовања и васпитања мора бити управо у томе.

које би један неупућени читалац могао прочитати за минут или два, и не схватити ништа иако би мислио да је схватио све, биле су тема читавог једног школског часа. То јест, боље је рећи, оно што је професор испричао стало је у један школски час, а моја потоња размишљања, препричавања и присећања не могу се временом измерити. Оно што на површини делује као заокружена целина може и даље имати дубље корене, и често суштина лежи управо у том корењу, које неретко остаје неистражено и непознато. На тај начин бих ја, да се нисам определио за часове веронауке, остао ускраћен спознања детаљније анализе онога што сам раније површно схватао.

Поред те свести о значају тумачења једног дела и о томе колико симболике и дубине може бити у само неколико редова текста, било је још много разлога због којих су часови веронауке у те две године мог живота били за мене толико важни. Ипак, посветићу се оном за који верујем да је најважнији, а да бих на прави начин осликао ту важност, морам узети малу дистанцу и рећи нешто више о школским предметима уопште.

Кроз већину школских предмета фокус је на ономе што можемо научити, на чињеницама које нам се преносе. Врло често ученик се осећа као да пред собом има области њему неважног знања које мора усвојити и касније поновити. Овде се можемо вратити на претходно поменут однос текста и тумача; на име, учити чињенице без икаквог њиховог повезивања, без њиховог стапања са стварним светом, управо је као читање једног текста без суштинског схватања његовог значења. Многе важне поуке за човеков живот леже у сваком школском предмету. Ипак, из многобројних разлога, томе се врло често пажња не посвећује.

Илустрација: www.pinterest.com

Веронаука је, у том погледу, сасвим другачији предмет. Она се, од самог почетка, бави животом и живљењем. Наравно, и њен је циљ пренети знање, али знање у потпуно другачијем облику, знање не у форми чињеница које треба запамтити и понављати, већ у форми преиспитивања, промишљања или разговора који човека на неискazив начин мењају. Сваки час веронауке којем сам присуствовао био је час којем је било уживање присуствовати. Сваки час веронауке којем нисам могао присуствовати, из било којег разлога, био је час за којим сам жалио.

Кроз тумачење Библије освртали смо се на стваран живот, на свакодневне ситуације, искуства... Пре свега, освртали смо се на то како бити боља особа. Верујем да срж образовања и васпитања мора бити управо у томе. На овом месту окренуо бих се Канту и његовом категоричком императиву: *иос-туйај увек йрема људскости и седи и у другим бићима увек као йрема циљу, а никад као йрема средствију*. Управо те људскости смо се кроз часове веронауке непрекидно дотицали и осликавали њену важност.

Знам да ћу, због свих претходно наведених разлога, часове веронауке памтити целог живота, изнова се присећајући онога о чему смо говорили, тема којих смо се дотицали, и трудићу се, у сваком тренутку, носећи научне поуке, да будем боља особа, и према себи и према другима.

ДАН СЛОВЕНСКЕ ПИСМЕНОСТИ У ПОРТИ ХРАМА СВЕТЕ ПЕТКЕ У БОШЊАЦУ

Поводом празника Светих равноапостолних Кирила и Методија, када обележавамо Дан словенске писмености и културе, ученици верске наставе ОШ „Радоје Домановић” из Бошњаца одржали су креативну радионицу у порти Храма Свете Петке.

Кроз спој историје и веронауке они су се на најбољи могући начин упознали са важношћу обележавања празника и значајем очувања ћириличне културне баштине. О значају празника ученицима су говорили јереј Иван Марковић, парох први бошњачки и архијерејски намесник јабланички, и Милан Живковић, вероучитељ и наставник историје.

Сарадња Црквене општине Бошњаце и ОШ „Радоје Домановић” у овој варошици – средишту Архијерејског намесништва јабланичког, уродила је организовањем треће по реду Видовданске академије, чији су програм припремиле гђа Александра Миљковић, наставница српског језика, и Снежана Крстић Станковић, вероучитељица. ■

Саша Благојевић

ХОДОЧАШЋЕ НАЈУСПЕШНИЈИХ

Са благословом Његовог високопреосвештенства Архиепископа и Митрополита нишког г. Арсенија, у суботу 15. јуна 2024. године организован је наградни излет за победнике Републичког такмичења из православног катихизиса „Квириација за све”.

Прво место су освојили ученици ОШ „Краљ Петар I” из Ниша и одељења VII/5 из Паси Пољане: Данило Живић, Василије Башић и Новак Станковић.

Са њима прво место деле ученице шестог разреда ОШ „Радоје Домановић” из Ниша: Мелина Симеонидис, Мина Јанковић и Даница Голубовић. Треће место на Републичком такмичењу освојиле су ученице седмог разреда ОШ „Вожд Карађорђе” из Ниша: Мила Пајић, Нина Козаров и Катарина Стошић.

Ураним јутарњим сатима испред Саборног храма ученике је испратио координатор за верску наставу и вероучитељ у ОШ „Вожд Карађорђе”, ђакон Лазар Павловић. Награђени ученици кренули су са својим вероучитељима Снежаном Николић, Сашом Благојевићем и Биљаном Стаменковић у обилазак манастира Епархије нишке у пиротском крају.

Прво су посетили Манастир Светог Димитрија у Дивљани, где су присуствовали светој литургији и причестили се. Игуман манастира, отац Серафим, обратио им се пригодном поуком и саветима, причајући ученицима о историји манастира и околини у којој се налази. За ученике је био припремљен укусан обед.

Након Манастира Светог Димитрија, ученици су посетили Богородичин манастир у Сукову, где су од братства лепо дочекани и поучени о историји манастира, чудесном одабиру

места за његову изградњу, о оснивачима манастира, значају манастира, о животу аве Јустина Поповића у том манастиру, у којем је провео две године свога живота и где је превео неколико књига Житија светих. Ученици су се поклонили моштима сурдуличких мученика и свештеника Јована, оснивача ове обитељи.

Након малог предаха и окрепљења, кренули су ка Манастиру Светог Јована Богослова у Поганову, где су срдечно примљени од братства манастира. Сабрат манастира отац Исидор је надахнуто поучио ученике о историји манастира, о ктиторима манастира Константину Дејановићу и његовој ћерки царици Јелени, која је била мајка два последња византијска цара, о изградњи манастира и нарочито о изузетном фрескопису манастирске цркве. Манастир Светог Јована Богослова има значајно место у црквеној историји и уметности јер никада није био разорен и паљен, тако да је сачуван оригинални изглед храма са првобитним фрескама.

Ученици су се са овог пута вратили са пуно утисака, лепих сећања и са новим знањима о духовним бисерима који нас окружују, пуни поштовања, поучени о њиховој историји, искусивши њихову лепоту, и схватајући њихов значај за наш народ и православље ових крајева. ■

АКТИВНОСТИ ВЕРСКОГ ДОБРОТВОРНОГ СТАРАТЕЉСТВА „ДОБРИ САМАРЈАНИН” ЕПАРХИЈЕ НИШКЕ

066 82 88 918

vds.dobrisamarjanin@eparhija-niska.rs

vds.eparhijaniska.rs

ПОТПИСИВАЊЕ НОВОГ УГОВОРА О САРАДЊИ СА ОПШТИНОМ МЕДВЕЂА

Његово високопреосвештенство Митрополит нишки г. Арсеније и председник Општине Медвеђа Драган Кулић, потписали су 5. јуна 2024. године уговор о изградњи кућа за вишедетне породице са територије ове општине. До краја текуће године планира се усељење двеју породица. Овом приликом договорена је обнова Храма у Медвеђи, као и изградња новог звоника.

ДОНАЦИЈА ОРГАНИЗАЦИЈЕ „НАШИ СРБИ” ИЗ ЧИКАГА ЗА ИЗГРАДЊУ КУЋЕ ЗА ДЕЦУ ИЗ ХРАНИТЕЉСКИХ ПОРОДИЦА

Дана 10. јуна 2024. године потписан је уговор о донацији од стране Организације „Наши Срби” (Our Serbs) из Чикага Верском добротворном старатељству Епархије нишке за потребе изградње куће у Нишу за децу која излазе из хранитељских породица. Уговор су потписали гђа Кети Фенслоу, оснивач и директор хуманитарне организације „Наши Срби”, и Његово високопреосвештенство Митрополит нишки г. Арсеније.

ЦРВЕНОМ КРСТУ У МЕДВЕЂИ УРУЧЕНА ДОНАЦИЈА ВДС ЕПАРХИЈЕ НИШКЕ

Дана 11. јуна 2024. године Црвеном крсту у Медвеђи уручена је донација од једне тоне намирница као помоћ у раду ове установе, која у оквиру својих капацитета припрема оброке за око триста корисника народне кухиње. Донацију је уручио протонамесник Синиша Никитовић, координатор Верског добротворног старатељства.

ГЕРОНТОЛОШКОМ ЦЕНТРУ У НИШУ УРУЧЕНА ДОНАЦИЈА ВДС ЕПАРХИЈЕ НИШКЕ

Верско добротворно старатељство Епархије нишке упутило је 12. јуна 2024. године Геронтолошком центру у Нишу нову донацију. Центру су уручене неопходне прехранбене намирнице и хигијенски производи.

ЦРВЕНОМ КРСТУ У КУРШУМЛИЈИ УРУЧЕНА ДОНАЦИЈА ВДС ЕПАРХИЈЕ НИШКЕ

Дана 13. јуна 2024. године Црвеном крсту у Куршумлији уручена је донација Верског добротворног старатељства Епархије нишке. Координатор Верског добротворног старатељства уручио је представницима установе пакете хигијенских и прехранбених производа.

ПОТПИСИВАЊЕ УГОВОРА О ИЗГРАДЊИ НОВЕ ДВЕ КУЋЕ У МЕДВЕЂИ

Потписивањем новог уговора о изградњи још две куће у Медвеђи, у оквиру акције Верског добротворног старатељства Епархије нишке, наставља се са збрињавањем угрожених и стамбено необезбеђених вишедетних породица ове општине. Уговор је потписан 14. јуна 2024. године са досадашњим извођачем радова, г. Миломиром Ђоковићем из Ивањице. Њиме је договорена изградња још две куће до краја ове године.

Извор: vds.eparhijaniska.rs

ЦРВЕНОМ КРСТУ У НИШУ УРУЧЕНА ДОНАЦИЈА ВДС ЕПАРХИЈЕ НИШКЕ

Дана 14. јуна 2024. године, Верско добротворно старатељство Епархије нишке уручило је донацију Црвеном крсту у Нишу у виду прехранбених производа.

НОВА ДОНАЦИЈА УРУЧЕНА ДОМУ ЗА СМЕШТАЈ ОДРАСЛИХ ЛИЦА КУЛИНА

Дому за смештај одраслих лица Кулина уручена је 20. јуна 2024. године нова донација у виду хигијенских и прехранбених производа. Испред Верског добротворног старатељства Епархије нишке донацију је уручио надлежни парох чукуровачки, јереј Горан Митић.

ПРВА ГРУПА ПРАВОСЛАВНИХ ВОЛОНТЕРА ПОЧЕЛА СА РАДОМ У НИШКОМ КЛИНИЧКОМ ЦЕНТРУ

Прва група православних волонтера почела је са радом 1. јула 2024. године у Универзитетском клиничком центру Ниш. Ова акција је плод сарадње Православне епархије нишке и Клиничког центра Ниш. Координатор волонтерске службе је др Александар Николић, анестезиолог. У складу са потребама и могућностима, волонтери ће давати свој допринос кроз помагање медицинском особљу у пружању неге пацијентима на клиникама УКЦ Ниш. Позивају се сви заинтересовани да се прикључе акцији „Православни волонтери у здравству”, ради унапређивања неге и старања према потребитима.

ЦРВЕНОМ КРСТУ У ЛЕСКОВЦУ УРУЧЕНА ДОНАЦИЈА ВДС ЕПАРХИЈЕ НИШКЕ

Дана 2. јула 2024. године Верско добротворно старатељство Епархије нишке уручило је донацију Црвеном крсту у Лесковцу у виду прехранбених и хигијенских производа.

АЛЕКСИНАЧКОМ ГЕРОНТОЛОШКОМ ЦЕНТРУ „ЈЕЛЕНАЦ” УРУЧЕНА ДОНАЦИЈА ВДС ЕПАРХИЈЕ НИШКЕ

Дана 2. јула 2024. године Верско добротворно старатељство Епархије нишке донирало је Геронтолошком центру „Јеленац” у Алексинцу пакете прехранбених и хигијенских производа за потребе корисника ове установе у селу Тешица. Припремљену помоћ представницима центра уручио је протојереј Братислав Вукићевић, архијерејски намесник алексиначки.

ПОТПИСИВАЊЕ УГОВОРА О ДОНАЦИЈИ ЗА НАБАВКУ НОВИХ ЗВОНА ЗА ХРАМ У МЕДВЕЂИ

Дана 23. јула 2024. године, Његово високопреосвештенство Митрополит нишки г. Арсеније дочекао је у двору Нишке епископије господу Милорада и Николу Рајовића из Београда, родом из Пећи, директоре фирми „Рај Прагови” и „Рај Ибелик”. Повод састанка било је потписивање уговора о донацији, по коме ће господи Рајовићи донирати средства потребна за набавку нових звона од укупно једне тоне за Храм Вазнесења Господњег у Медвеђи.

ОСВЕЂЕЊЕ ТЕМЕЉА ДВА НОВА ДОМА У МЕДВЕЂИ

Дана 25. јула 2024. године освећени су темељи два нова дома, који ће бити изграђени у Медвеђи у оквиру велике акције Верског добротворног старатељства Епархије нишке. Чин освећења темеља извршили су протонамесник Сениша Никитовић, координатор Верског добротворног старатељства, јереј Иван Марковић, архијерејски намесник јабланички, и јереј Душан Ђорђевић, парох медвеђски, у присуству представника општинских власти и верног народа Медвеђе. Ово дело представља наставак акције изградње кућа за вишедетне, социјално угрожене породице из Медвеђе, током које је до сада подигнуто и усељено пет домова. ■

ФЕСТИВАЛ ИГРЕ И ПЕСМЕ „ЧУВАЈМО ТРАДИЦИЈУ, ТО ЈЕ НАША БУДУЋНОСТ” У ПОРТИ ХРАМА ВАСКРСЕЊА У НИШУ

Тратство Храма Васкрсења Христовог у Нишу организовало је у суботу, 18. маја 2024. године, фестивал игре и песме под називом „Чувајмо традицију, то је наша будућност”.

На фестивалу су се представили фолклорни ансамбли из Србије и дијаспоре, удружења за неговање традиције, Удружење старих занатлија, као и певачке групе.

Учествовали су: КУД „Фолклор је више од игре” (Београд), КУД „Вук и Наум” (Топоница, Крагујевац), КУД „Коло” (Меленци), КУД „Манасије Цонић” (Гњилане), КУД „Краљевачка ризница” (Краљево), КУД „Папазовац” (Смедерево), КУД „Дрен” (Авала, Београд), Фолклорно удружење „Перлас” (Перлез), КУД „Шара” (Тетово, Северна Македонија) и Фолклорни ансамбл „Младост” (Босилеград). ■

ПРОТОЈЕРЕЈ ДЕЈАН КРСТИЋ, НОВИ РЕКТОР БОГОСЛОВИЈЕ СВЕТОГ КИРИЛА И МЕТОДИЈА У НИШУ

Свети архијерејски сабор Српске православне цркве на редовном мајском заседању 2024. године изабрао је протојереја Дејана Крстића, досадашњег вршиоца дужности, за ректора Богословије Светог Кирила и Методија у Нишу.

У званичном саопштењу се, између осталог, наводи: „Посебну пажњу Сабор је посветио анализи стања и проблемâ црквене просвете, размотривши положај српских православних богословија, планове и програме истих, и начине и могућности њиховог унапређења. У ту

сврху формирана је посебна саборска комисија. Овом приликом су за ректоре богословија Светог Кирила и Методија, привремено у Нишу, и Светог Петра Цетињског на Цетињу изабрани досадашњи вршиоци дужности ректора ових школа: протојереј Дејан Крстић за ректора нишке и протојереј Благоје Рајковић за ректора цетињске богословије.”

Протојереј Дејан Крстић рођен је 1977. године у Призрену, од оца Бранислава и мајке Ленке. Основну школу завршио је у Призрену, након чега уписује Богословију Светог Кирила и Методија у Призрену. По завршеној Богословији уписује Православни богословски факултет у Београду, да би своје студије наставио на Православном богословском факултету Универзитета у Источном Сарајеву, где је и дипломирао. У Богословији у Нишу, на препоруку Управе Богословије, а на предлог Епископа нишког Иринеја, ради од октобра 2000. године, где предаје Црквено појање с правилом и Црквенословенски језик. Положио је професорски испит из Историје хришћанске цркве, са радом на тему „Друга етапа иконоборачке јереси и коначна победа Православља 843. године”. У школи је обављао дужност васпитача (2000–2013) и дуж-

ност секретара Богословије (2013–2023). У браку са Јеленом (рођ. Гогоћ), има синове Саву (2010), Михаила и Јована (2016). У чин ђакона рукоположен је 2009. године у Саборном храму у Нишу, руком тадашњег Епископа нишког Иринеја. У презвитерски чин, руком истог архијереја, рукоположен је 2009. године у Храму Васкрсења Христовог у Нишу и постављен за пароха при том храму. Чином протојереја одликован је од стране Епископа нишког Арсенија 24. маја 2020. године, на празник Светог Кирила и Методија. ■

Извор:
ИНФО СПЦ

ВЕЛИКО ОСВЕЋЕЊЕ ЦРКВЕ СВЕТОГ РОМАНА У МЕРОШИНИ

амо петнаест километара од града Ниша, у правцу Прокупља, налази се Општина Мeroшина, позната по облачинској вишњи и дружељубивим људима које називају Добричанима. Од недавно се препознаје и њихов најлепши украс тог краја, тек обновљени Храм Светог Романа у срцу Мeroшине.

Седиште ове парохије до 2013. године био је Храм Светога оца Николаја у селу Биљег. Имајући у виду да је Мeroшина у добричком крају општинско

место, седиште ове парохије је временом промењено, те су сва централна, верска и културна дешавања концентрисана управо при Храму Светог Романа у Мeroшини.

Овај храм датира из тридесетих година прошлог века. Према летопису цркве, њени темељи су постављени на дан убиства Александра Карађорђевића, октобра 1934. године. Радови су приведени крају 1936. године. Према казивању мештана, доласком свештеника Бранислава Стаменковића 1968. године, храм, који тада није био седиште парохије већ периферна црква, био је и освећен.

Услед тешког историјског периода по цркву, нису вршени озбиљнији радови, те је овај храм, као и остали на парохији, зубом времена доживео пропадање. Из скромног летописа Цркве Светог Рома-

на од 2015. године стоји да је њена порта била неуредна и неограђена. Звоника и црквеног звона није било, тако да је све требало средити и саградити. У наставку летописа стоји да је прилогом мештана купљено прво звоно, које је Епископ нишки г. Арсеније осветио о црквеној слави Светог Романа 2017. године.

Прве промене на парохији примећују се 2013. године, када је овде премештено њено седиште, па се отпочело и са редовним богослужењем. Услед даљих промена, јула 2019. године, по личној молби на парохију долази протојереј Ђорђе Мирковић. Сагледавајући тешко стање црква, започетих пројеката, лошу финансијску подршку, уз пуно напора тада се покрећу радови који су били најнеопходнији у том тренутку, почев од покривања цркве у Биљегу, како би се спречило њено даље пропадање. Ставља се акценат на матичну цркву Светог Романа, како би седиште парохије било оформљено за потребе парохијана. Вршени су бројни радови са подршком самих мештана, бројних фирми и локалне самоуправе. Прва помоћ у реализацији идеје дошла је од стране Епархијског управног одбора Епархије нишке, као и од чланова црквених општина из Алексинца и Мозгова.

Са великом обновом цркве, обнавља се и духовни живот локалне заједнице. Редовна богослужења изазивају пажњу како мештана, тако и верника других парохија. Радови на самој цркви приведени су крају 2023. године. По благослову Његовог високопреосвештенства Митрополита нишког, донета је одлука да се освећење цркве обави 15. јуна 2024. године. Тога дана је, званично после више деценија, односно први пут од 1967. године, Митрополит богослужио у овој парохији. По извршеном великом освећењу, Његово високопреосвештенство Митрополит нишки уручио је пригодна одликовања истакнутим приложницима у обнови Цркве. ■

ВИДОВДАНСКА АКАДЕМИЈА 2024. ГОДИНЕ У НИШУ

В сусрет наступајућем Видовдану, са благословом Његовог високопреосвештенства Митрополита нишког г. Арсенија, у Светосавском дому у порти Саборног храма Силаска Светога Духа на апостоле у Нишу, традиционално је одржана свечана видовданска академија. Њена реализација је плод сарадње Управе Саборног храма, Града Ниша, Копнене војске Србије и Нишке црквене певачке дружине „Бранко”.

Медијскоинформативна служба Епархије нишке
Нишка црквена певачка дружина „Бранко”

На самом почетку, Високопреосвећени митрополит је ђацима генерације нишких основних и средњих школа, као и најбољим студентима, уручио заслужена признања. Уследио је културно-уметнички део програма, отворен поздравним словом Његовог високопреосвештенства. Овогодишњи беседник на академији био је професор Богословије Светог Кирила и Методија, др Александар Стојановић. За посебан уметнички доживљај побринула се Нишка црквена певачка дружина „Бранко”, чији су чланови свих узраста још једном приказали широк спектар талената, нарочито међу оним најмлађима, оправдавши своју дугу традицију и историју, као и велики одзив публике.

Свечаност је протекла уз звуке духовне и националне музике, чиме је истакнута важност

духовног и културног наслеђа које се негује кроз овакве манифестације. Присутни су могли да осете дух заједништва и заједничке одговорности у очувању традиције и вере. Видовданска академија у Нишу, као и сваке године, представља значајан догађај који окупља заједницу око вредности које су дубоко укорене у историји и култури српског народа. Ова манифестација је још један подсетник на значај очувања духовног и културног наслеђа за будуће генерације.

Поред Нишке црквене певачке дружине „Бранко”, у програму су учествовали Војни оркестар Копнене војске Србије, Дечије омладински хор, Дечја драмска секција и Црквено-играчки ансамбл „Бранко”, солисти Софија Ивић, Неда и Нина Цинцаревић, и инструменталисти Марко Радојковић и Бошко Алексић. Уредник програма и овога пута био је протојереј ставрофор Ненад Микић, аутор синаписа Марина Милутиновић, водитељ програма Емилија Радмиловић, а наратори Катарина Грубишић и Ивица Џунић.

СВЕТОПЛИЧКИ ВИДОВДАНСКИ САБОР 2024. ГОДИНЕ У КОНЦЕЉУ

Његово високопреосвештенство Архиепископ и Митрополит нишки г. Арсеније служио је на Видовдан 2024. године свету архијерејску литургију у Манастиру Светих архангела у Концељу код Прокупља. У наставку у порти манастира одржан је традиционални Светоплички видовдански сабор, где су уз пригодан културни програм у организацији Топличког управног округа заступљеним појединцима и установама додељене видовданске повеље и признања.

Видовдан је празник српског „Страдања, али и празник живота”, рекао је Митрополит нишки г. Арсеније. „Славећи кнеза Лазара и све косовске мученике, ми слаavimo победу живота над смрћу. Победу, зато што је мотив и циљ кнеза и његове војске било Царство небеско, а не спашавање државе или било чега земаљског и пролазног.”

Наш је задатак да чувамо „Хероје прошлости, али и да препознајемо и слаavimo хероје садашњости”, нагласио је Златан Миљковић, начелник Топличког округа.

Пропратни део програма припремиле су прокупачке установе културе. У њему су учествовали Црквени хор Свети Прокопије, Фолклорни ансамбл „Раде Драинац” и хармоникаши Василије Ђорђевић и Немања Радосављевић. По раније распишаном литерарном конкурс у Видовдан награђени су најбољи ученици. На седам задатих тема поводом Видовдана најбоље радове написале су ученице шестог разреда Неда Китановић, Јања Филиповић и Петра Соколовић. Део овогодишњег обележавања Видовдана била је и промоција

часописа *Топлички венац*, који су представили уредник Драган Огњановић и историчар кустос у Народном музеју Топлице, Маја Димић.

Уиме добитника видовданских повеља, публици се обратила др Мирјана Бојанић Ђирковић из Благаца, доцент Филозофског факултета у Нишу, поменувши у свом надахнутом говору и остала имена награђених.

Под овим видовданским сунцем, над повељама које носе имена епископских јунака од којих су неки знамените историјске личности, позваћу нас да

– како нас је наш крај обликовао. Тако господин Мома Николић доприноси привреди нашег краја, Спортски центар Куршумлија у здравом телу гради здрав дух наших Топличана, Душко Арсенијевић, Филип Маслаковић и ја настојимо да афирмишемо културу Топлице и надамо се да својим поступањем побуђујемо и хуманост у другим људима, захваљујемо што сте повељама „Цар Лазар“, „Царица Милица“, „Југ Богдан“, „Косанчић Иван“ и „Топлица Милан“ овога пута осветлили лица обичних људи, ваших суграђана, и надамо се да ће овакав поступак Топличког

подсетити на неке заборављене речи које чувају спомен на племените поступке које треба увек изнова обнављати.

Да ли знамо шта је прегалаштво и да ли познајемо прегалоца, човека који је несебично укупан свој живот посветио језику, култури, вери свог краја? Да ли знамо шта значи глагол *пресити*? Он описује управо пут који прегалац прелази, а тај пут мора бити тежак, каменит, од њега стопала крваре, али тај пут је частан. Да ли се у радости туђег даривања сетимо уздарја? Да ли *срцеведемо*? Да ли се трудимо да разумемо душу другог

се попут стабала шљиве у дворишту Цркве брвнаре Лазарице, где су се наши јунаци последњи пут причестили пред одлазак у бој, осврнемо не ка великом човеку историје већ ка обичном савременику. Нас петоро смо управо ваше комшије, познаници, пријатељи и, што је важније, део смо једне шире скупине људи, која дела ширином распона својих крила, упорно а ненаметљиво, онако како су нас то родитељи учили, како нас је школа градила и – што је још важније

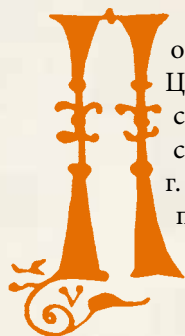
управног округа додатно мотивисати и остале житеље да се и више и боље укључе у развој нашег краја и да се управо делима уписују у спомен, у културу сећања Топлице. Захваљујемо нашим предлагачима – у мом случају реч је о Општинској управи Благаца – велику захвалност упућујемо духовницима који својим чињењем доприносе да овај храм изнова доживимо као дом. И како сте нас овим повељама подсетили на то да Топлицу пре свега чине људи, ми ћемо вас

човека? Да ли негујемо *досџлук*, пријатељство, и да ли и даље куца наше огњиште у оном планинском топличком крају? У видовданској саборности, из срца нашег краја, ми ипак усхићено и с радошћу можемо ускликнути да у Топлици живот јесте жив, ма колико га млео жрвањ судбине.

Уједињено хвала, Топлице, живела довека! ■

Медијско-информативна служба Епархије нишке

ИЗЛОЖБА РИЗНИЦЕ ХРАМА СВЕТОГ ПРОКОПИЈА У НАРОДНОМ МУЗЕЈУ У ПРОКУПЉУ

поводом јубилеја 1090. година од оснивања Цркве Светог Прокопија, дана 18. јула, с благословом Његовог високопреосвештенства Митрополита нишког г. Арсенија, у Народном музеју Топлице у Прокупљу свечано је отворена изложба ризнице Храма Светог Прокопија. Вишемесечни организациони план осмислили су и спровели протојереј

Николе Илића, свештенства и великог броја грађана. У оквиру изложбе организована је и промоција збирке пејама *Ослушни ветшар* Снежане Теодоропулос, док је почасни гост протојереј ставрофор Милош Весин одржао предавање „О безусловној љубави“.

Циљ изложбе је представљање јавности најдрагоценијих реликвија богате ризнице Цркве Светог Прокопија, икона, богослужбених предмета и књига. Целокупни програм поставке осмишљен је и распоређен тематски и хронографски, пропраћен дигитализованим и штампаним каталогом и паноима. У поставци збирке налази се кивот моштију Светог Ђорђа из XVIII века, престони филигрански крст од сребра, злата, дубореза и драгог камења из XVIII века, старе богослужбене књиге и документи, као и укупно четрдесет три иконе следећих аутора: сликара Николе Апостоловића из Земуна (1816), Костадина Крстева из Велеса (1847), Теодосија из Веле-

Никола Илић, старешина Цркве Светог Прокопија, Љиљана Красић, директор музеја, Дарко Жарић, музејски саветник историчар, Драган Поповић, виши кустос историчар уметности, и Марија Димић, кустос историчар, сарадници Дејан Томовић и Ненад Вулић, док су аутори изложбе јереј Далибор Мидић, архивар и ризничар Православне епархије нишке, и јеромонах Игњатије Ђорђевић, старешина Манастира Светог Николе у Просеку. Изложбу је отворила Љиљана Красић, директор музеја, у присуству Митрополита нишког г. Арсенија, градоначелника Прокупља Мирослава Антовића, старешине прокупачке цркве протојереја

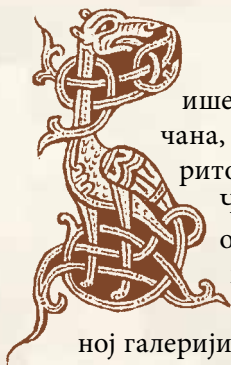

са (1850), Томе Стојковића из Лесковца (1869), Евстатија Поп-Димитрова из Дебра (1901), С. Ђолића из Прокупља (1910), Крсте А. Дичића из Тресонча (Македонија), Ђорђа Ј. Зографског из Папрадишта (Македонија), чувеног руског академског сликара Андреја Биценка, емигранта из Курска (1924), као и најпознатијег топличког академског сликара Боже Илића из Житног Потока (1950). Садржај изложбе посетиоце враћа у прошлост, дочарава променљиве уметничке токове претходних времена, осликава ондашњи културни амбијент града и наговештава поновно обнављање сарадње и јединства цркве и градских културних институција, на чијем челу у Прокупљу несумњиво стоји Народни музеј са својим стручним и љубазним особљем.

БЕЛИ АНЂЕО ЗА ПИРОТСКУ БОЛНИЦУ

Дарови Часлава Цолића,
кописте из Јалботине

ише десетина квадратних метара копија најлепших фресака из Дечана, Грачанице, Сопоћана, Студенице, Милешеве, и светиња и са територија ван Србије, још сијају само за госте са зидова родне куће Часлава Цолића, кописте *Галерије фресака* Народног музеја у Београду, одакле се после тридесет година рада вратио свом родном месту, пиротском селу Јалботина. Те копије из најзначајнијих и највећих српских светиња у *Галерији фресака* у Београду и кућној галерији Часлава Цолића у Јалботини, после распада СФРЈ, протеривања српског живља са његових етничких територија и насилног отимања Косова и Метохије, рушења и паљења српских светиња, постале су оригинали и једини сведоци о животу Срба као народа православне вере на просторима на којима су настале.

Часлав Цолић тврди да би волео да поклони фреску династије Немањића институцији која би је учинила доступном многим. Ова фреска би – каже он – требало да буде учило за децу и подсетник за одрасле, посустале у нади и вери – да се сете ко смо били од 12. до 14. века. Наша црквена уметност је била ренесанса пре западне ренесансе. Њен аутор би волео да и она остане у Пироту, или да буде на улазу у Народну скупштину или на зиду скупштинске сале, да посланици виде какве је владаре Србија некада имала, да Немањићи подсети наше посланике како се брине о држави и како се она брани.

Часлав Цолић тврди да би волео да поклони фреску династије Немањића институцији која би је учинила доступном многим. Ова фреска би – каже он – требало да буде учило за децу и подсетник за одрасле, посустале у нади и вери.

У младости Часлав Цолић није волео да учи, али је уписао Економску школу у Пироту да би као младић отишао у град и бар пола дана се спасио од тешког рада на селу. Стално је, каже, нешто цртао. Због једне карикатуре наставника добио је јединицу из владања и био истеран из школе. Срећом, његова тетка која је живела у Београду уписала га је у Центар за ликовно образовање „Шуматовачка”, где се организовала припрема талената за упис на Ликовну академију. Годину дана похађао је курс цртања и сликања, који је завршио као најбољи. Добио је награду да се без пријемног испита упише на Академију. На време је завршио сликарство, а потом је уследило запослење.

Током школовања Часлав Цолић је схватио да се савремено сликарство не заснива на традиционалном реализму и његовом схватању уметности. Схватио је да не живи у 16. веку и да нема шта да тражи у савременим

Текст приређен на основу интервјуа Каје Панчић Миленковић – Часлав Цолић, кописта: „Имали смо ренесансу двеста година пре Европе” – објављеног у дневном листу *Полијтика*, четвртак, 30. мај 2024. год.

Десетак његових копија већ краси зидове трпезарије Манастира Пресвета Богородица у пиротском селу Суково.

У припрати манастира осликао је и Успење Пресвете Богородице.

ликовним правцима и експериментима. Током студија, Ликовна академија је организовала екскурзију на Косово и Метохију. Обилазили су средњовековне светиње, упознајући се са византијским црквеним сликарством. При повратку, у Сопоћанима је видео екипу копииста и рестауратора који сликају на зиду Успење Пресвете Богородице. Они су обнављали оштећене фреске, а потом правили њихове копије. Тада је Часлав одлучио да се и он тиме бави. Јавио се на конкурс за копиисту у *Галерији фресака*, примљен је и тако је почело његово бављење овим тешким, изазовним и одговорним послом.

Часлав се сећа да га је баба, док је био дете, водила у цркву и он је гледао фреске и иконе. Ноћу је сањао свеце, потпуно исте какве је виђао у цркви. Као студент био је опчињен лепотом наших средњовековних фресака на Косову и Метохији, а нарочито у Сопоћанима, Студеници и Милешеви. Наше фреске из периода од 12. до 14. века су, тврди он, јединствена ремек-дела у свету. Милешевски *Бели анђео* је јединствен по својој лепоти. Ренесанса је почела у 14. и 15. веку,

а ми смо имали ренесансу двеста година пре Европе – сигуран је Цолић. Студеничко распеће с димензијама четири пута пет метара највеће је на свету. Сопоћанско Успење и Богородица су ремек-дела црквеног сликарства. Она се изучавају у свим историјама уметности у свету. Свети Сава је као врло образован племић доводио најшколованије и најбоље мајсторе у Србију. Таквог осликавања није било ни пре, ни после.

Часлав Цолић се вратио у свој завичај с вредним даром за вернике и народ пиротског краја. Десетак његових копија већ краси зидове трпезарије Манастира Пресвета Богородица у пиротском селу Суково. У припрати манастира осликао је и Успење Пресвете Богородице. Градоначелник је долазио код њега да би за градску славу наручио фреску Успења Пресвете Богородице, коју је Цолић и насликао на зиду скупштинске сале. То је био његов први поклон граду. Том приликом је напоменуо да би граду поклонили све копије фресака, али да му је важно да оне буду у адекватном простору, доступне љубитељима ове врсте уметности и верницима, и заштићене. Одговор још није добио.

Разговарао је и са игуманом Манастира Суково да се у комплексу

манастирског имања изгради одговарајући простор за копије и да оне остану манастиру. Он је био заинтересован. Цолић је готово свакој цркви у том крају поклонио стајаћу фигуру свеца чије име носи. Болници у Пироту даровао је *Белој анђела*, а припрема и нове поклоне за цркве, установе, пријатеље. Када му наруче славског патрона, он најчешће поклони икону, јер – како каже – воли да поклања. Те малобројне речи крију читав један животни став овог уметника, како према стваралачком дару којег је удостојен, тако и према људима који поштују и цене његов рад.

СВЕТА АРХИЈЕРЕЈСКА ЛИТУРГИЈА И МОНАШЕЊЕ У МОНАСТИРУ ЛИПОВАЦ

У четвртак Светле седмице, 9. маја 2024. године, Његово преосвештенство Епископ нишки г. Арсеније началствовао је свештеним евхаристијским сабрањем у Манастиру Светог Стефана у Липовцу. Преосвећени владика је у монашки чин увео протојереја ставрофора Радована Петровића, нишког свештеника у пензији. Након прибарања ангелоподобном чину, отац Радован је добио ново име по древном Патријарху Аврааму, Праоцу изабраног народа Божијег.

ГОСТУЈУЋИ АРХИЈЕРЕЈИ НА ПРОСЛАВИ СВ. ЦАРА КОНСТАНТИНА И ЦАРИЦЕ ЈЕЛЕНЕ, ХРАМОВНЕ И ГРАДСКЕ СЛАВЕ У НИШУ

У навечерје празника Светих цара Константина и царице Јелене, вечерњом службом у нишком храму посвећеном овим равноапостолним угодницима Божјим, началствовао је Његово високопреосвештенство Митрополит тетовско-гостиварски г. Јосиф, уз молитвено присуство Његовог преосвештенства Епископа стобијског г. Јакова, Његовог преосвештенства Епископа тимочког г. Илариона, Његовог преосвештенства Епископа буеносајреског и јужноцентрално-америчког и администратора Митрополије загребачко-љубљанске Кирила, Његовог преосвештенства Епископа јегарског и нареченог британско-ирског г. Нектарија и Његовог преосвештенства Епископа нишког г. Арсенија. На дан празника Светог Цара Константина и Царице Јелене, 3. јуна 2024. године, у храму ових великих светитеља служена је торжествена света архијерејска литургија, којом је началствовао Његово преосвештенство Епископ нишки г. Арсеније, уз саслужење свих горепомнутих архијереја, као и великог броја свештенства и монаштва Српске и Македонске православне цркве.

ДЕВЕДЕСЕТ ГОДИНА ХРАМА СВ. ИЛИЈЕ У НИШКОЈ БАЊИ

На празник Вазнесења Господњег, 13. јуна 2024. године, са благословом Епископа нишког г. Арсенија, свечано је обележен јубилеј деведесет година Храма Светог пророка Илије у Нишкој Бањи. Литургијским сабрањем началствовао је архимандрит Стефан (Оровић), игуман Манастира Заграђе, некадашњи парох нишкобањски, уз саслуживање протојереја ставрофора Драгог Вешковца, такође некадашњег пароха нишкобањског, двојице војних свештеника и двојице свештеника са суседних парохија, насталих из некадашње Нишкобањске: у Брзом Броду и у Насељу „Никола Тесла”. По заамвној молитви уследила је свечана литија кроз главне нишкобањске улице, чијој свечаности је допринело и учешће војника који су носили барјаке и рипиде, као и учешће војног оркестра и ансамбла КУД „Теслино коло” из насеља Никола Тесла.

АРХИЕПИСКОП ТОРОНТСКИ И МИТРОПОЛИТ КАНАДСКИ Г. МИТРОФАН У НИШКОЈ БАЊИ

Са благословом Његовог високопреосвештенства Архиепископа и Митрополита нишког г. Арсенија, у недељу седму по Пасхи, 16. јуна 2024. године, свету архијерејску литургију у Храму Светог пророка Илије у Нишкој Бањи служио је Архиепископ торонтски и Митрополит канадски Митрофан.

АРХИЕПИСКОП И МИТРОПОЛИТ НИШКИ Г. АРСЕНИЈЕ

На свом редовном заседању у мају 2024. године, Свети архијерејски сабор Српске православне цркве се, како стоји у Саопштењу за јавност, бавио и темом организације наше помесне Цркве, као и изменама и допунама одредаба Устава СПЦ које се тичу титулатуре епархијских архијереја. Одлуком Светог архијерејског синода, од недеље седме по Пасхи, 16. јуна 2024. године, Његово високопреосвештенство г. Арсеније као епархијски архијереј Епископије нишке носи титулу Архиепископ и Митрополит нишки. ■

Вечан спомен

СХИМОНАХ СИМЕОН КАРУЉСКИ

Дана 26. јуна 2024. године у Клиничком центру у Нишу упокојио се у Господу схимонах Симеон, сабрат Светогорског манастира Велика Лавра и каруљски испосник. Пореклом из околине Ваљева, рођен 1943. године као Милан Крајиновић, младост је провео у родном крају, а касније отишао у Париз, где је зарађивао за живот радећи као механичар. Давне 1971. године решио је да за собом остави земни живот и повукао се на Свету гору, где је у монашком подвигу провео више од пола века. Каруља је јединствено место на Светој гори, где се испосничке келије налазе у пећинама на суровој и стеновитој литици изнад мора. Схимонах Симеон је сахрањен у Манастиру Рођења Пресвете Богородице у Височкој Ржани.

СЛУЖЕЊА АРХИЕПИСКОПА И МИТРОПОЛИТА НИШКОГ ГОСПОДИНА АРСЕНИЈА

У периоду од
9. маја
до 31. јула
2024. године,

Његово високопреосвештенство
Архиепископ и
Митрополит нишки
Арсеније је:

9. маја – у четвртак
9. Светле седмице

служио свету архијерејску литургију у Манастиру Светог Стефана у Липовцу, на којој је у монашки чин увео протојереја ставрофора Радована Петровића, доделивши му монашко име Авраам;

10. маја – на
10. Источни петак

служио свету архијерејску литургију у новом храму у изградњи, посвећеном Пресветој Богородици – Животворном источнику, у кругу Клиничког центра у Нишу;

12. маја – у недељу другу
12. по Пасхи, на празник
Светог Василија Острошког,

служио свету архијерејску литургију у Храму Светог Василија Острошког у Нишу, на дан храмовне славе;

19. маја – у недељу
19. трећу по Пасхи

саслуживао на светој архијерејској литургији којом је началствовао Његова светост Патријарх српски Порфирије у Храму Светог Саве у Београду;

21. маја – у уторак недеље
21. четврте по Пасхи, на
празник Светог апостола и
јеванђелисте Јована Богослова,

служио свету архијерејску литургију у Манастиру Светог Јована Богослова у Поганову, на дан манастирске славе;

22. маја – у среду недеље
22. четврте по Пасхи, на
празник Преноса моштију
Светог оца Николаја,

служио свету архијерејску литургију у Храму Светог Николаја у Нишу, на дан храмовне славе;

24. маја – на празник
24. Светих Кирила и Методија
служио свету архијерејску литургију у Храму Васкрсења у Нишу, на дан славе Богословије Светих Кирила и Методија у Нишу, на којој је рукоположио г. Александра Глишовића у чин ђакона;

26. маја – у недељу
26. четврту по Пасхи

служио свету архијерејску литургију у Саборном храму Силаска Светога Духа на апостоле у Нишу;

31. маја – у петак недеље
31. пете по Пасхи, на дан
годишњице Битке на Чегру,

служио свету архијерејску литургију у Капели Светих врачева Козме и Дамјана у Војној болници у Нишу;

2. јуна – у недељу
2. пету по Пасхи

саслуживао на светој архијерејској литургији којом је началствовао Његово преосвештенство Епископ буеноајрески и јужно-централноамерички и администратор Митрополије загребачко-љубљанске г. Кирило, у Саборном храму Силаска Светога Духа на апостоле у Нишу;

3. јуна – на празник
3. Светих цара Константина
и царице Јелене

служио свету архијерејску литургију у Храму Светих цара Константина и царице Јелене у Нишу, на дан храмовне славе и славе Града Ниша;

9. јуна – у недељу
9. шесту по Пасхи

саслуживао на светој архијерејској литургији којом је началствовао Његово блаженство Митрополит скопски и Архиепископ охридски и македонски и Јустинијане Прима г. Стефан, у Храму Свете Софије у Охриду (Македонска православна црква – Охридска архиепископија), поводом канонизације Светог Спаса Вевчанског и Свете Спасе Вишенске;

13. јуна – на празник
13. Вазнесења Господњег –
Спасовдан

служио свету архијерејску литургију у Храму Вазнесења Господњег у Медвеђи, на дан храмовне и општинске славе;

15. јуна – у суботу
15. недеље седме по Пасхи

служио свету архијерејску литургију у Храму Светог Романа Ђуниског у Мерошини (Архијерејско намесништво топличко), уочи које је савршио чин великог освећења храма;

16. јуна – у недељу
16. седму по Пасхи

служио свету архијерејску литургију у Храму Светих врачева Козме и Дамјана у нишком насељу Никола Тесла;

21. јуна – у петак недеље Педесетнице

саслуживао на светој архијерејској литургији којом је началствовао Његово високопреосвештенство Архиепископ и Митрополит жички г. Јустин, у Манастиру Високи Дечани (Епархија рашко-призренска), поводом годишњице архијерејске службе Његовог високопреосвештенства Архиепископа и Митрополита рашко-призренског г. Теодосија;

23. јуна – на празник Силаска Светога Духа на апостоле – Духове

служио свету архијерејску литургију у Саборном храму Силаска Светога Духа на апостоле у Нишу, на дан храмовне славе;

24. јуна – на други дан празника Силаска Светога Духа на апостоле – Духове

служио на светој архијерејској литургији у Храму Свете Тројице у Лесковцу, на дан храмовне и градске славе;

25. јуна – на трећи дан празника Силаска Светога Духа на апостоле – Духове

служио свету архијерејску литургију у Храму Свете Тројице у Дражевцу (Архијерејско намесништво алексиначко, Парохија трнавска), на дан храмовне славе, уочи које је савршио чин великог освећења храма;

26. јуна – у среду недеље прве по Духовима

саслуживао на светој архијерејској литургији којом је началствовао Његова светост Патријарх српски г. Порфирије у Храму Свете Петке у Пожаревцу, поводом годишњице архијерејске службе Његовог високопреосвештенства Архиепископа и Митрополита браничевског г. Игњатија;

28. јуна – на празник Светога мученика кнеза Лазара и свих мученика српских – Видовдан

служио свету архијерејску литургију у Храму Светих архангела у Манастиру Концељ;

6. јула – у суботу недеље друге по Духовима

служио свету архијерејску литургију у Параклису Светога Никите Ремезијанског у Манастиру Дивљана, уочи које је савршио чин малог освећења параклиса;

7. јула – у недељу другу по Духовима, на празник Рођења Светога Јована Претече – Ивањдан,

служио свету архијерејску литургију у Храму Рођења Светога Јована Претече у Трнским Одоровцима (Архијерејско намесништво пиротско, Парохија Манастира Светога Јована Богослова у Поганову), на дан храмовне славе;

12. јула – на празник Светих апостола Петра и Павла – Петровдан

служио свету архијерејску литургију у Храму Светих апостола Петра и Павла у Житораћи (Архијерејско намесништво топличко), на дан храмовне славе;

13. јула – у суботу недеље треће по Духовима, на дан Сабора Светих дванаест апостола – Павловдан,

служио свету архијерејску литургију у Храму Светих апостола Петра и Павла у Кусој Врани (Архијерејско намесништво пиротско, Парохија Манастира Светога Јована Богослова у Поганову), на дан храмовне славе, уочи које је савршио чин великог освећења храма;

14. јула – у недељу трећу по Духовима, на дан Светих мученика и бесребреника Козме и Дамјана,

служио свету архијерејску литургију у Храму Светих мученика и бесребреника Козме и Дамјана у Горњем Кординцу (Архијерејско намесништво топличко, Парохија балиновачка), на дан храмовне славе;

20. јула – у суботу недеље четврте по Духовима, на дан Свете великомученице Недеље,

служио свету архијерејску литургију у Храму Свете великомученице Недеље у Каонику (Архијерејско намесништво алексиначко), на дан храмовне славе;

21. јула – у недељу четврту по Духовима, на празник Светога великомученика Прокопија,

служио свету архијерејску литургију у Храму Светога великомученика Прокопија у Прокупљу, на дан храмовне и градске славе;

25. јула – у четвртак недеље пете по Духовима, на дан Иконе Пресвете Богородице Тројеручице,

саслуживао на светој архијерејској литургији којом је началствовао Његова светост Патријарх српски г. Порфирије у Храму Иконе Пресвете Богородице Тројеручице у Манастиру Средиште (Епархија банатска), и уочи које је савршио чин великог освећења храма;

26. јула – у петак недеље пете по Духовима, на празник Сабора Светога архангела Гаврила, служио свету архијерејску литургију у Храму Светога архангела Гаврила у Крушевици (Архијерејско намесништво власотиначко, Парохија трећа власотиначка), на дан храмовне славе;

28. јула – у недељу пету по Духовима

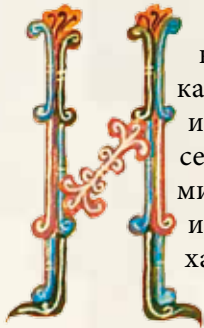
служио свету архијерејску литургију у Саборном храму Силаска Светога Духа на апостоле у Нишу.

Медијско-информативна
служба Епархије нишке

Архиепископ и
Митрополит нишки
г. Арсеније

ЈЕВАНЂЕЉЕ ЦАРСТВА БОЖЈЕГ

Део беседе одржане у
Храму Светог Николаја у Нишу,
у среду четврте недеље по Пасхи,
на празник Преноса моштију
Светог Николаја Чудотворца,
22. маја 2024.

Када проповеда и када се моли, када ћути и када говори, када плаче и када страда, када васкрсава, када се узноси на небо, божански лекар, милостиви Господ Исус Христос, има у виду да излечи људе од греха. У Галилеји незнабожачкој, где царује тама греха и где је сенка смрти, Спаситељ проповеда Јеванђеље Царства Божјег, Царства небеског, о којем је доскора говорио да се већ приближило, а сада је већ ту, јер је ту сам Цар: Бог и сва његова савршенства.

Све речи о Царству Божјем, које је већ ту, он потврђује бројним чудесима. Блаженства о којима Господ говори у својој беседи окупљеном народу нису нека далека небеска стварност до које ће хришћани доћи тек када прођу кроз капију смрти. Не, оно почиње овде на земљи као небеска стварност и продужује се затим у небеско и вечно у самом Царству. Прва Спаситељева мисао у Беседи на гори је: *Блажени сиромашни духом јер је њихово Царство небеско* (Мт. 5. 3). Ко су сиромашни духом? Друго име за сиромаштво духом је смирење. Смирење је почетак свих врлина, као што је гордост почетак свих грехова. Стога је смирење темељ хришћанства на коме хришћанин зида помоћу осталих светих врлина, по речима Светог апостола Павла, своју вечну кућу.

Блажени који сине гладни сада јер ће се наситити. Глад и жеђ душе, по речима Светог Јустина Ћелијског, могу бити нормалне и ненормалне. Ненормална глад и ненормална жеђ је када је душа гладна и жедна греха и страсти. Што више храни себе гресима и страстима и што више поји себе сластима, душа је све гладнија и жеднија. Нормална је глад и жеђ када је душа гладна и жедна

вечне истине, вечне љубави, вечне доброте, вечне мудрости, вечне радости, вечнога живота, вечнога блаженства, једном речју правде Божје. Гладни правде наситиће се једино ако се хране Христом, јер је он Хлеб живота, који је сишао са неба да утоли глад бића за небеским и бескрајним. Жедни правде утолиће своју жеђ ако пију од воде живота коју само Христос има и даје.

Блажени су који плачу јер ће се ушешити. Блажени су који плачу због својих грехова, а не због ствари овога света, јер покајничко расположење одводи ономе који једини има власт, моћ и љубав да опрашта грехе.

Блажени сине када вас људи омрзну и када вас одбаце и осрамоће и разиласе име ваше као зло Сина Човечијега. Радујте се у онај дан и ирајте јер је велика њаша награда на небу. Ово блаженство нам говори да је Христос творац, циљ и смисао свих блаженстава. Он је душа сваке врлине, а са тим и сваког блаженства. И све рђаво што се каже ма о којој врлини односи се на њега и бива њега ради. Грде ли, клеветају ли, руже ли носиоце његових врлина, то њега грде и клеветају и њега руже. Није дакле блажен свако ко подноси срамоту, већ онај кога срамоте ради Христа и то лажући. Господ није говорио о великој плати за друге врлине, а овде говори о њој, показујући тиме да је трпљење увреда велики и тежак подвиг. Господ својим ученицима упућује и другу утеху, рекавши да су тако гонили и пророке пре њих, јер су страдали свету објављујући истину.

Блаженства о којима Господ говори у својој беседи окупљеном народу нису нека далека небеска стварност до које ће хришћани доћи тек када прођу кроз капију смрти. Не, оно почиње овде на земљи као небеска стварност и продужује се затим у небеско и вечно у самом Царству.

**ИНТЕРНЕТ
ПРОДАВНИЦА
ВЕРСКИХ
АРТИКАЛА**

**ПРИМАЊЕ ОНЛАЈН
ПОРУЏБИНА НОН-СТОП**

Адреса:
prodavnica.eparhijaniska.rs

Контакт:
prodavnica@eparhijaniska.rs
тел. +381 (0)18 415 05 05

[prodavnicaeparhijeniske](https://www.facebook.com/prodavnicaeparhijeniske)

[prodavnicaeparhijeniske](https://www.instagram.com/prodavnicaeparhijeniske)

**ПРАВОСЛАВНА
ЕПАРХИЈА НИШКА**

**Књижара-галерија
СВЕТИ ЦАР
КОНСТАНТИН**

Нова адреса:
18000 Ниш
ул. Обреновићева 124
(код Маргера)

Радио Православне епархије нишке

ГЛАС

92 MHz

 www.radioglas.rs

 [radioglaseparhijeniske](https://www.facebook.com/radioglaseparhijeniske)

 [Радио ГЛАС](https://www.youtube.com/Radioglas)

 [radioglasnis](https://www.instagram.com/radioglasnis)

